

ศักยภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก

นางพรกมล ศรีจรียา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2556

Potentials in Organic Longan Production of Farmers in Tak Province

Mrs. Pornkamol Srijariya

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ศักยภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก
ชื่อและนามสกุล นางพรกมล ศรีจรีธา
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์

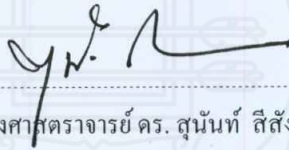
วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

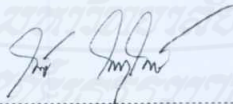
..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์มนตรี วงศ์รัศมีพานิช)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาสละเวลาในการให้คำปรึกษาแนะนำ ถ่ายทอดความรู้และแนวความคิดทางด้านวิชาการอันมีคุณค่า ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอดเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า นอกจากนี้ อาจารย์มนตรี วงศ์รัศมีพานิชย์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และขอบคุณกลุ่มเพื่อนๆ วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรรุ่น 13 โดยเฉพาะกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ที่คอยห่วงใยและเป็นกำลังใจเสมอ ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ณ สถาบันแห่งนี้ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จ พร้อมกันนี้ ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา พี่ๆ สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก ที่ช่วยชี้แนะแนวทางและให้กำลังใจ ที่สำคัญขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาและทุกคนในครอบครัวที่คอยห่วงใย ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจจนทำให้วิทยานิพนธ์นี้ลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ในส่วนที่เป็นคุณค่า ความสำเร็จ และประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัย ขอมอบแด่ทุกคนในครอบครัวที่รักยิ่ง ตลอดจนครูบาอาจารย์ทุกท่านที่กรุณามอบความรู้ วิชาความรู้ที่มีค่าทางทักษะและประสบการณ์ตั้งแต่แรกเริ่มจนปัจจุบันนี้

พรกมล ศรีจิริยา

สิงหาคม 2557

ชื่อวิทยานิพนธ์ ศักยภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก

ผู้วิจัย นางพรกมล ศรีจิริยา รหัสนักศึกษา 2559001314

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ต่างวิวัฒน์

ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย (2) ศักยภาพในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร และ (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดตาก ได้แก่ อำเภอเมือง บ้านตาก สามเงา และวังเจ้า ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 148 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า (1) เกษตรกรที่ให้ข้อมูลส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.75 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยเฉลี่ย 13.61 ปี จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่จริงในครัวเรือนเฉลี่ย 3.61 คน เกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกลำไยและประกอบอาชีพทำสวน พื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองเฉลี่ย 15.79 ไร่ ส่วนใหญ่ได้รับความรู้ด้านการเกษตรจากญาติพี่น้อง เพียงหนึ่งในสามมีประสบการณ์การฝึกอบรมและศึกษาดูงานการผลิตพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ (2) ส่วนใหญ่มีแรงงานการเกษตรในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน ในภาพรวมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์อยู่ในเกณฑ์มาก เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับมากที่สุด การปฏิบัติของเกษตรกรที่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรปฏิบัติเป็นประจำ จำนวน 6 ประเด็น ปฏิบัติเป็นบางครั้ง จำนวน 3 ประเด็น และไม่ปฏิบัติ จำนวน 5 ประเด็น (3) เกษตรกรปัญหาในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีปัญหในระดับมาก ใน 3 ประเด็น โดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ ปัจจัยและแรงงานในการผลิตลำไย ศัตรูลำไยและการป้องกันกำจัด และ หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ปัญหาในระดับปานกลาง คือ การตลาดและคุณภาพผลผลิตลำไย และปัญหาในระดับน้อยที่สุด คือ สภาพดินและน้ำในการผลิตลำไย ข้อเสนอแนะของเกษตรกรโดยภาพรวม มีความต้องการในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์มากที่สุดในทุกประเด็น

คำสำคัญ ศักยภาพการผลิตลำไย เกษตรอินทรีย์ จังหวัดตาก

Thesis title: Potentials in Organic Longan Production of Farmers in Tak Province

Researcher: Mrs. Pornkamol Srijariya; **ID:** 2559001314;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Sunan Seesang, Associate Professor;

(2) Dr. Paranee Tangwiwat, Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

The purposes of this research were to study (1) socio-economic status of longan farmers, (2) potential in organic longan production of farmers, and (3) problems and suggestions for organic longan production of farmers.

Population in this study comprised longan farmers in four districts of Tak Province, such as Mueang, Ban Tak, Sam Ngao and Wang Chao. By simple random sampling, a size of 148 samples were selected. Data were collected by interviewed questionnaire and analyzed by computerized program. Statistics were used including frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, and standard deviation.

Research results were found that (1) Most of the informant farmers were male with the average age of 51.75 years and completed primary education or lower. The average experience in longan production was 13.61 years. The average number of family members who actual lived within the family was 3.61 persons. Nearly half of them were members of longan farmers group and made their living by fruit plantation. The average farm area owned by them was 15.79 rai (1 rai = 1,600 square meters). Most of them acquired agricultural knowledge from their relatives. Only one-third of them had experience from training and study visit regarding plant cultivation adhering to organic agriculture. (2) Most of them had 1-2 farm labor within family. In overall, the knowledge in organic agriculture was at “much” level. Their attitude towards organic longan production was at the “most” level. The practice was in line with organic agriculture standard. The “regular” practice was found in six issues, “sometimes” practice was found in three issues and “never” practice was found in five issues. (3) The overall problem in organic longan production was indicated at “moderate” level. Three problems were rated at “much” level respectively including longan production inputs and labor, longan enemy and pest control, and official agency and agricultural extensionist. The problems were rated at “moderate” level including marketing and longan quality, while the problems were rated at the “least” level including soil condition and water for longan production. For suggestion, in overall, they quite needed extension and development of organic longan production at the “most” level in every issue.

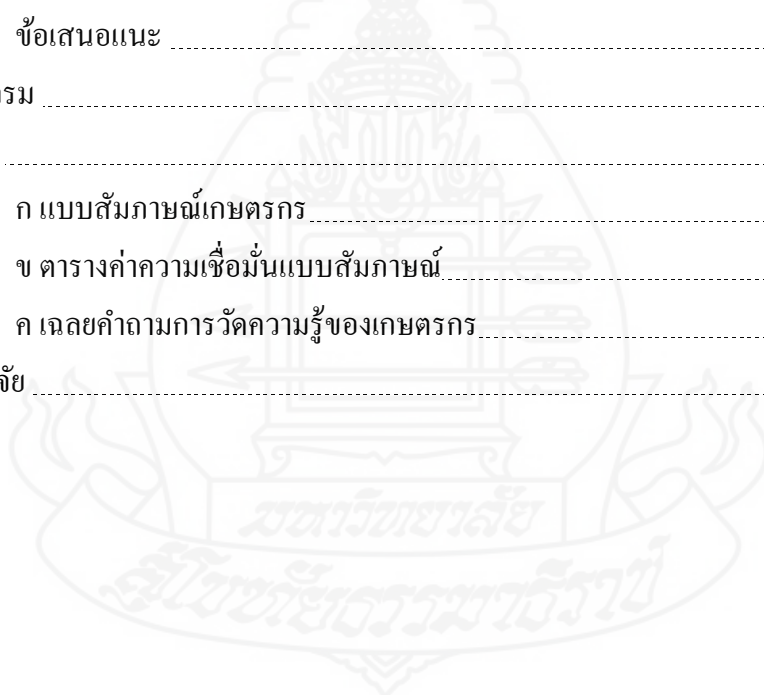
Keywords: Longan production potential, Organic agriculture, Tak Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
บริบทจังหวัดตาก	7
การผลิตลำไย	15
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศุภกยภาพและเจตคติ	23
แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์	25
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร	31
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร	60
ตอนที่ 3 ศักยภาพในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์	72
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตร อินทรีย์	85
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	96
สรุปการวิจัย	96
อภิปรายผล	100
ข้อเสนอแนะ	104
บรรณานุกรม	106
ภาคผนวก	110
ก แบบสัมภาษณ์เกษตรกร	111
ข ตารางค่าความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	127
ค เฉลยคำถามการวัดความรู้ของเกษตรกร	129
ประวัติผู้วิจัย	132

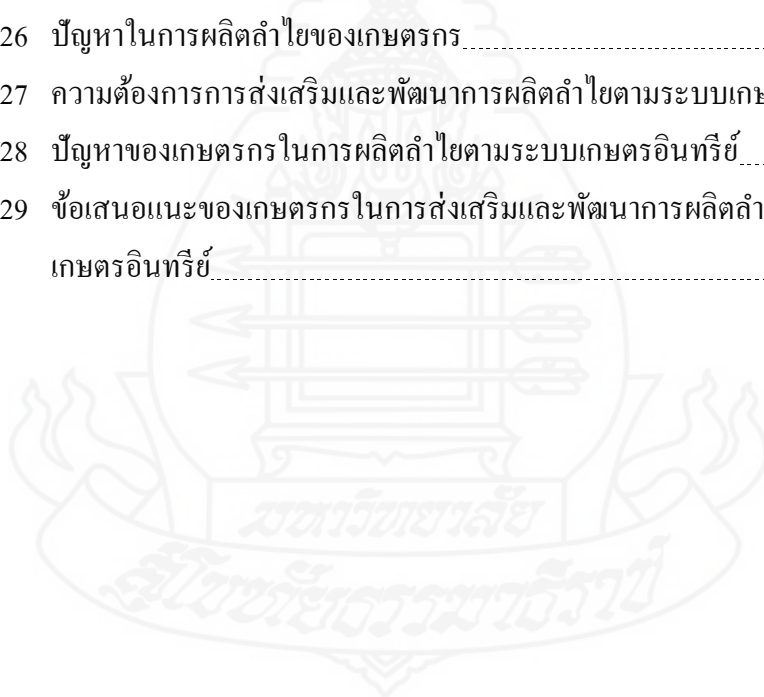

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	แสดงการแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น จังหวัดตาก..... 9
ตารางที่ 2.2	พื้นที่การเกษตรของจังหวัดตาก..... 12
ตารางที่ 2.3	ข้อมูลพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ..... 13
ตารางที่ 2.4	ข้อมูลสถาบันเกษตรกรของจังหวัดตาก..... 14
ตารางที่ 2.5	อัตราของสาร โปแทสเซียมที่แนะนำตามขนาดทรงพุ่ม..... 20
ตารางที่ 2.6	ข้อกำหนดเรื่องขนาดของลำไยช่อและลำไยผลเดี่ยว..... 22
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา..... 35
ตารางที่ 3.2	จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา..... 36
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกร..... 44
ตารางที่ 4.2	ข้อมูลครัวเรือนของเกษตรกร..... 46
ตารางที่ 4.3	พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร..... 48
ตารางที่ 4.4	รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร..... 50
ตารางที่ 4.5	รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร..... 52
ตารางที่ 4.6	รายได้รวมของครัวเรือนเกษตรกร..... 53
ตารางที่ 4.7	รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร..... 54
ตารางที่ 4.8	การได้รับความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกร..... 56
ตารางที่ 4.9	ประสบการณ์การฝึกอบรมและศึกษาดูงานด้านการเกษตร..... 57
ตารางที่ 4.10	การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์..... 59
ตารางที่ 4.11	เหตุผลของเกษตรกรที่ต้องการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ในอนาคต..... 60
ตารางที่ 4.12	พื้นที่ในการผลิตลำไย..... 61
ตารางที่ 4.13	พันธุ์ลำไยที่เกษตรกรใช้ปลูก..... 62
ตารางที่ 4.14	ลักษณะดินและระยะการปลูกลำไย..... 63
ตารางที่ 4.15	การดูแลรักษาลำไย..... 64
ตารางที่ 4.16	การจ้างแรงงานในการผลิตลำไย..... 65

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.17 ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไยในฤดู.....	66
ตารางที่ 4.18 ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไยนอกฤดู.....	67
ตารางที่ 4.19 การจำหน่ายผลิตผลลำไย.....	68
ตารางที่ 4.20 รายได้จากการขายผลิตผลลำไย.....	69
ตารางที่ 4.21 การใช้ทุนและหนี้สินในการผลิตลำไย.....	70
ตารางที่ 4.22 สถานะการรับรองคุณภาพสวน.....	71
ตารางที่ 4.23 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์.....	72
ตารางที่ 4.24 เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์.....	75
ตารางที่ 4.25 การปฏิบัติของเกษตรกรที่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์.....	75
ตารางที่ 4.26 ปัญหาในการผลิตลำไยของเกษตรกร.....	78
ตารางที่ 4.27 ความต้องการการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์.....	84
ตารางที่ 4.28 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์.....	88
ตารางที่ 4.29 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยตามระบบ เกษตรอินทรีย์.....	94

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดตาก.....	8

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลำไยเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจที่ปลูกมากในภาคเหนือของประเทศไทย ในปี 2556 พื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา น่าน ลำปาง ตาก และแพร่ รวมกว่า 850,000 ไร่ ผลผลิตรวมรวมมากกว่า 590,000 ตัน มูลค่าผลผลิตรวมไม่ต่ำกว่า 9,700 ล้านบาท (กรมส่งเสริมการเกษตร 2556: 5-8) เดิมการติดดอกออกผลของลำไยแต่ละปีจะขึ้นอยู่กับสภาพอากาศหนาวเย็นต่อมาเมื่อมีการค้นพบสารกระตุ้นการออกดอก คือ สารโพแทสเซียมคลอเรต (Potassium Chlorate : $KClO_3$) ทำให้เกษตรกรนำมาใช้อย่างแพร่หลายทำให้ผลผลิตลำไยซึ่งเกษตรกรมีการผลิตทั้งในฤดูและนอกฤดูเพิ่มขึ้นทุกปี โดยปัจจุบันมีสัดส่วนเนื้อที่ให้ผลผลิตลำไยในฤดู : นอกฤดูเท่ากับ 88 : 12 (กรมส่งเสริมการเกษตร 2556: 5-8) ผลผลิตลำไยนอกฤดูนั้นเป็นที่ต้องการของตลาดเป็นอย่างมาก แต่เกษตรกรยังไม่สามารถเพิ่มเนื้อที่การผลิตได้เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านพื้นที่ และเงินทุนซึ่งต้องใช้สูง ในขณะที่เนื้อที่ให้ผลผลิตในฤดูที่มีจำนวนมาก ทั้งเกษตรกรได้นำสารกระตุ้นการออกดอกมาใช้ในการผลิต ทำให้ลำไยมีการติดดอกออกผลอย่างสม่ำเสมอแม้อากาศไม่หนาวเย็น ทำให้ผลผลิตลำไยมีปริมาณเพิ่มขึ้น มีปัญหาผลิตไม่ได้คุณภาพ ขนาดผลเล็ก ผลผลิตต่อไร่ต่ำ และกระจุกตัวอยู่ในช่วงสั้น ๆ ในเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ของทุกปี ส่งผลทำให้ลำไยล้นตลาด เกษตรกรยิ่งถูกกดราคาราลงอีก เนื่องจากตลาดส่งออกยังแคบและต้องพึ่งตลาดจีนเป็นหลักและพ่อค้าจีนเป็นผู้กำหนดราคา สร้างความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรเป็นอย่างมาก

จากสถานการณ์การผลิตลำไยของภาคเหนือ และการเตรียมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 คณะอนุกรรมการบริหารจัดการการผลิตกลุ่มสินค้าลำไย ดำเนินการร่วมกับทุกฝ่ายได้จัดทำยุทธศาสตร์การบริหารการผลิตกลุ่มสินค้าลำไยอย่างยั่งยืน เพื่อต้องการให้เกิดความเปลี่ยนแปลง คือ สัดส่วนการผลิตลำไยในฤดู : นอกฤดู ควรอยู่ที่ 40 : 60 โดยเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาในระยะยาว ให้มีผลลัพท์ที่เกิดขึ้นสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตเกษตรกรใน 3 ด้าน คือ (1) ด้านยกระดับการผลิต (2) ด้านยกระดับความรู้ของเกษตรกร (3) ด้านการยกระดับราคาผลผลิต ภายใต้การทำงาน 3 โมเดล คือ (1) พัฒนาศักยภาพการผลิตลำไยในฤดูคุณภาพ (2) พัฒนา

ศักยภาพการผลิตลำไยนอกฤดูคุณภาพ (3) พัฒนาการศักยภาพการผลิตลำไยอินทรีย์คุณภาพ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2556)

สำหรับการผลิตลำไยอินทรีย์ในปัจจุบันยังมีการผลิตไม่แพร่หลายนัก มีเพียงกลุ่มลำไยอินทรีย์ภาคเหนือ ในพื้นที่จังหวัดลำพูน เชียงใหม่ และแพร่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความมุ่งมั่นการไม่ใช้สารเคมีใด ๆ ในการผลิตลำไย โดยได้เริ่มเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานสากลในปี 2550 โดยมีกำลังผลิตปีละ 1.3 แสนตัน ขณะที่ความต้องการของตลาดสูงมาก โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศเช่น สิงคโปร์ ฮองกง สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ต้องการสั่งซื้อลำไยสดและอบแห้งอินทรีย์จากไทยจำนวนมาก ตลาดในอนาคตจะมีความต้องการลำไยอินทรีย์สูงขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคมีความตื่นตัวกับการบริโภคที่ดีต่อสุขภาพ รวมทั้งเกษตรกรเองก็เริ่มให้ความสำคัญต่อสุขภาพด้วย (ลำไยสาส์น, 2553)

ปี 2556 จังหวัดตากมีเนื้อที่ให้ผลผลิตลำไยทั้งหมด 19,116 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ให้ผลผลิตในฤดู 11,470 ไร่ นอกฤดู 7,646 ไร่ เป็นสัดส่วน 80 : 20 (สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก, 2556 : 1) ซึ่งการผลิตลำไยในฤดูของจังหวัดตากนั้นมีเกษตรกรส่วนหนึ่งที่ปล่อยให้ลำไยออกตามธรรมชาติโดยไม่ได้ใช้สารกระตุ้นการออกดอก แต่ยังคงมีการใช้ปุ๋ยเคมี และสารสังเคราะห์ต่าง ๆ ในการบำรุงผลผลิต แต่ไม่มากนักเนื่องจากต้องใช้ต้นทุนสูง จึงทำให้ผลผลิตที่ออกมาคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร ส่งผลให้ราคาตกต่ำ ทำให้เกษตรกรบางรายปล่อยให้โดยไม่มีเก็บเกี่ยว โดยเกษตรกรมิได้มีการปรับปรุง พัฒนาการผลิตให้คุณภาพที่ดีขึ้นแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาศักยภาพของเกษตรกรจังหวัดตากที่มีการผลิตลำไยในฤดูที่จะสามารถปรับเปลี่ยนมาสู่การผลิตลำไยอินทรีย์ โดยศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและ เศรษฐกิจ ความรู้ การปฏิบัติของเกษตรกรที่สอดคล้อง เจตคติ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในวางแผนการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกลำไยให้ถูกต้องตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งเป็นข้อมูลสำหรับนักส่งเสริม นักวิจัย และผู้ที่สนใจในการวิจัยครั้งต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและ เศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาศักยภาพในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

2.4 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาศักยภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

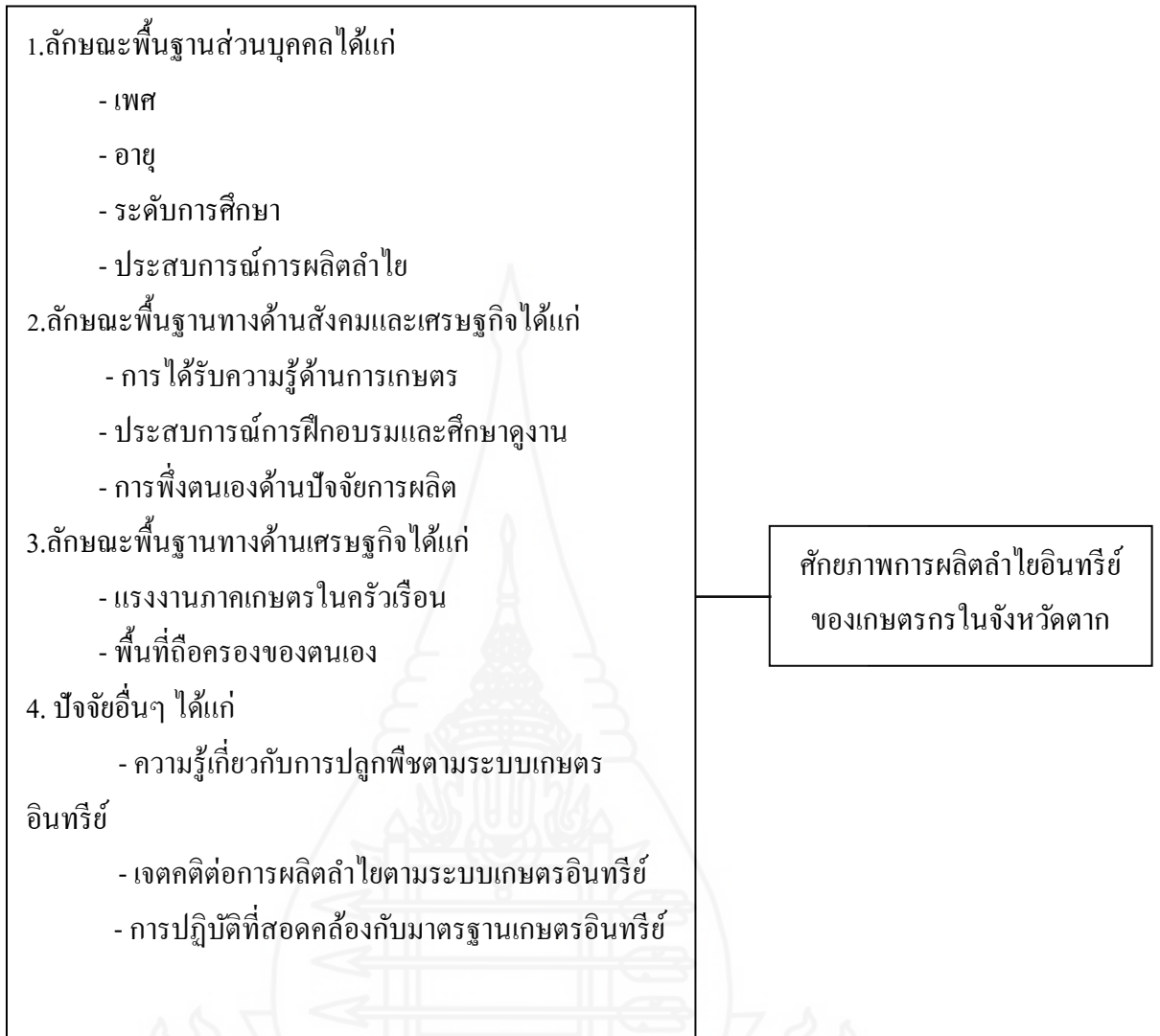
3.1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และประสบการณ์ในการปลูกลำไย

3.2 ลักษณะพื้นฐานด้านสังคม ได้แก่ การได้รับความรู้ด้านการเกษตร ประสบการณ์การฝึกอบรมและศึกษาดูงาน การพึ่งตนเองด้านปัจจัยการผลิต

3.3 ลักษณะด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ แรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน พื้นที่ถือครองของตนเอง รายได้ครัวเรือนภาคการเกษตร รายจ่ายครัวเรือนภาคการเกษตร

3.4 ปัจจัยด้านอื่นๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ เจตคติต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยการวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ โดยทำการศึกษาข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจในจังหวัดตากในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตาก บ้านตาก สามเงา และวังเจ้า

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ เจตคติต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ การปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ปัญหาและข้อเสนอแนะ ที่มีต่อศึกษาภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะศึกษาข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกลำไยของจังหวัดตาก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเดือนมีนาคม – เมษายน 2557

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรอินทรีย์ หมายถึง ระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม รักษาสมดุลของธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพโดยมีระบบการจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติ และหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ที่อาจก่อให้เกิดมลพิษในสภาพแวดล้อม รวมถึงการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ด้วย

5.2 เกษตรเคมี หมายถึง ระบบการทำเกษตรโดยบางขั้นตอนใช้สารเคมีเป็นหลัก

5.3 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในพื้นที่จังหวัดตาก

5.4 สักยภาพของเกษตรกร หมายถึง ความรู้ ความสามารถของเกษตรกรที่จะส่งเสริมและพัฒนาให้สามารถผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ได้

5.5 การผลิตลำไยในฤดู หมายถึง การผลิตลำไยตามฤดูกาลปกติ โดยสามารถเก็บเกี่ยวลำไยในเดือนมิถุนายน ถึง สิงหาคม

5.6 การผลิตลำไยนอกฤดู หมายถึง การผลิตลำไยโดยกระตุ้นลำไยให้ออกดอก และสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้นอกเหนือจากเดือน มิถุนายน ถึง สิงหาคม

5.7 พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร หมายถึง พื้นที่ทั้งหมดของเกษตรกร ซึ่งรวมพื้นที่ปลูกลำไยด้วย

5.8 การจำหน่ายคัดเกรดลำไย หมายถึง การคัดแยกลำไยตามขนาดผล มี 4 ระดับ คือ AA, A, B และ C โดยมีการให้ราคาต่างตามเกรด

5.9 การจำหน่ายแบบคละเกรด หมายถึง การจำหน่ายลำไย เกรด AA, A และ B ในราคาเดียวกัน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อนำมาพัฒนาและหาแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรอินทรีย์มากขึ้น เพื่อลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้สารเคมี และผลิตสินค้าปลอดภัย นำไปสู่ช่องทางการจำหน่ายที่ดีขึ้น

6.2 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร และนำไปปรับปรุงและพัฒนาวิธีการส่งเสริมการผลิตลำไยลำไยตามระบบเกษตรกรอินทรีย์ให้มีความเหมาะสม

6.3 เพื่อนำข้อมูลผลการวิจัยที่ได้รับเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจาก เอกสารวิชาการ ตำรา บทความข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. บริบทจังหวัดตาก
2. การผลิตลำไย
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพและเจตคติ
4. แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทจังหวัดตาก

สภาพทั่วไป สังคม และเศรษฐกิจของจังหวัดตาก มีดังนี้ (สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก 2556 : 6-38)

1.1 ลักษณะทั่วไป จังหวัดตากตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศ มีพื้นที่ทั้งหมด 16,406.65 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 10,254,156 ไร่ เป็นจังหวัดที่มีขนาดเป็นอันดับ 4 ของประเทศและเป็นอันดับ 2 ของภาคเหนือรองจากจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15 องศา 55 ลิปดา 36 พิลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 7 ลิปดา 22 พิลิปดาตะวันออก สูงกว่าระดับน้ำทะเล 116.2 เมตร มีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ เป็นระยะทาง 426 กิโลเมตร

1.2 สภาพภูมิประเทศ จังหวัดตากเป็นพื้นที่ตามแนวเทือกเขาโดยสภาพพื้นที่จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ โดยมีเทือกเขาถนนธงชัยกั้นกลางทำให้ลักษณะภูมิอากาศแตกต่างกันไป เนื่องจากเทือกเขาถนนธงชัยเป็นดั่งปะทะมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดียและทะเลอันดามันทำให้ซีกตะวันออกได้รับความชุ่มชื้นจากลมมรสุมไม่เต็มที่ สภาพแห้งแล้ง ส่วนฝั่งตะวันตกจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมมากกว่าทำให้ปริมาณฝนตกมีความชุ่มชื้น โดยเฉพาะในที่ที่อยู่ในเขตภูเขา

ส่วนที่ 1 ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออก ประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตาก อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงาและอำเภอวังเจ้า สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงและที่ราบสูง ลาดเอียงลงไปทางทิศตะวันออกสู่แม่น้ำปิงและแม่น้ำวังทำให้เกิดพื้นที่ราบแคบริมสองฝั่งของแม่น้ำ

ส่วนที่ 2 ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตก ประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ อำเภอแม่ระมาด อำเภออุ้มผางและอำเภอท่าสองยางภูมิอากาศได้รับอิทธิพลจากมหาสมุทรอินเดียและทะเลอันดามัน มีความชุ่มชื้น ฝนตกมากกว่าซีกด้านตะวันออก

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดตาก

1.3 ลักษณะภูมิศาสตร์ จังหวัดตาก ตามภูมิศาสตร์ที่ตั้ง เป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันตก มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดอื่นๆ มากที่สุดในประเทศไทย ประกอบด้วย 9 จังหวัด และ 1 ประเทศ ดังนี้

ทางเหนือ ติดกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง

ทางตะวันออก ติดกับจังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี

ทางใต้ ติดกับจังหวัดกาญจนบุรี

ทางตะวันตก ติดกับรัฐกะเหรี่ยง สหภาพพม่า โดยมีแม่น้ำสายสำคัญแบ่ง

เขตแดนระหว่างไทยกับพม่า ซึ่งก็คือ แม่น้ำเมยพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นป่าไม้และภูเขาสูง โดยเฉพาะพื้นที่ทางด้านตะวันตกของจังหวัด

1.4 การปกครอง จังหวัดตากแบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตาก อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงา อำเภอวังเจ้า อำเภอแม่ระมาด อำเภอพบพระ อำเภอท่าสองยาง และ อำเภออุ้มผาง

ตารางที่ 2.1 แสดงการแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นจังหวัดตาก

รายการ	ปี พ.ศ.				
	2551	2552	2553	2554	2555
ส่วนภูมิภาค					
จำนวนอำเภอ	9	9	9	9	9
จำนวนตำบล	63	63	63	63	63
จำนวนหมู่บ้าน	559	559	559	559	559
ส่วนท้องถิ่น					
จำนวนเทศบาลตำบล	12	12	12	12	12
จำนวนเทศบาลเมือง	2	1	1	1	1
จำนวนเทศบาลนคร	0	1	1	1	1
จำนวนองค์การบริหารส่วนตำบล	53	53	53	53	53
จำนวนองค์การบริหารส่วนจังหวัด	1	1	1	1	1

1.5 จำนวนประชากร

ประชากรชาย 269,087 คน

ประชากรหญิง 261,337 คน

แรงงานชาย 161,306 คน

แรงงานหญิง 125,776 คน

แรงงานภาคการเกษตร 99,693 คน

1.6 สภาพภูมิอากาศ

จังหวัดตากมีสภาพภูมิประเทศแบ่งออกเป็นสองฝั่ง คือ ตะวันออกและตะวันตก โดยมีเทือกเขาดอนนรงค์ชัยแบ่งกลาง ทำให้ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดแตกต่างกันไปด้วย

เนื่องจากเทือกเขาดนงชัยเป็นตัวปะทะมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย และทะเลอันดามัน ทำให้ฝั่งตะวันออกจะได้รับความชื้นจากลมมรสุมไม่เต็มที่ ขณะที่ฝั่งตะวันตกจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมมากกว่า ทำให้ปริมาณฝนตกในฝั่งตะวันตก โดยเฉพาะในพื้นที่ที่อยู่ในเขตภูเขา เช่น อำเภอท่าสองยาง อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง อากาศจะหนาวเย็นมากกว่าฝั่งตะวันออก

1.7 แหล่งทรัพยากรน้ำ

1.7.1 แหล่งน้ำตามธรรมชาติ จังหวัดตากมีแม่น้ำ ห้วย ลำธาร คลองรวม 557 สาย ซึ่งในจำนวนนี้มีที่ใช้งานได้ในฤดูแล้ง 574 สาย มีหนองบึง 57 แห่ง ที่มีสภาพใช้งานได้ ในฤดูแล้ง 57 แห่ง มีน้ำพุ น้ำซับ 26 แห่ง ที่มีสภาพใช้งานได้ ในฤดูแล้ง 25 แห่ง และอื่น ๆ 39 แห่ง ที่มีสภาพใช้งานได้ ในฤดูแล้ง 39 แห่ง แหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำคลอง แม่น้ำเมย คลองวังเจ้า และห้วยแม่ละเมา

1.7.2 การชลประทาน พื้นที่ชลประทานที่ใช้ในการอุปโภคและบริโภค รวมถึงการเพาะปลูก ซึ่งจะใช้ในฤดูแล้งจะมีพื้นที่รับน้ำชลประทานเพียง 113,400 ไร่ หรือเพียง 13.39% ได้แก่ พื้นที่อ่างเก็บน้ำ เหมืองฝาย รางริน การสูบน้ำ

1.8 ทรัพยากรดิน

สภาพดินของจังหวัดตากส่วนใหญ่บริเวณที่ราบริมฝั่งแม่น้ำ ลักษณะดินจะเป็นดินส่วนปนทราย มีการระบายน้ำได้ดี เหมาะแก่การเกษตรกรรมและสร้างบ้านเรือน โดยครอบคลุมพื้นที่ราบของอำเภอเมือง บ้านตาก อำเภอสามเงา ส่วนในบริเวณที่ลาดเชิงเขา ลักษณะดินจะเป็นดินร่วนมีกรวดดินร่วนมีกรวดหินปะปนอยู่ การระบายน้ำดีเหมาะแก่การเกษตรกรรมซึ่งครอบคลุมที่เชิงเขาอำเภอเมือง บ้านตาก ลักษณะดินของจังหวัดตาก สามารถแบ่งตามลักษณะของดินออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1.8.1 กลุ่มดินนา ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 5 ของพื้นที่ของจังหวัด หรือประมาณ 850 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน กระจายอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มอำเภอเมือง บ้านตาก สามเงา พบพระ และแม่ระมาด และอำเภอวังเจ้า

1.8.2 กลุ่มดินไร่ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่จังหวัด หรือประมาณ 1,640 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน กระจายอยู่ในพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด และลานเชิงเขาของอำเภอเมือง บ้านตาก สามเงา พบพระ อุ้มผาง และอำเภอวังเจ้า

1.8.3 กลุ่มดินคั้น ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 15 ของพื้นที่จังหวัด หรือประมาณ 2,460 ตารางกิโลเมตร กระจายอยู่ในพื้นที่ลอนลาดและที่ลาดเชิงเขาอำเภอเมือง บ้านตาก สามเงา อำเภอวังเจ้า และอุ้มผาง

1.8.4 กลุ่มดินภูเขา ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 70 ของพื้นที่จังหวัด กระจายในพื้นที่เป็นที่ลอนชันของเทือกเขาและเขาโดด พบในทุกแทบอำเภอ

1.9 ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดตากมีพื้นที่ป่าไม้ทั้งสิ้น 8,372,525 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่อนุรักษ์ 6,903,460 ไร่ การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าไม้เพื่อเศรษฐกิจ 1,468,650 ไร่ และเป็นพื้นที่เหมาะแก่การเกษตร 5,425 ไร่ โดยป่าไม้ที่มีพื้นที่มากที่สุดคือ ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่กลอง-อุ้มผาง อยู่เขตอำเภออุ้มผาง มีพื้นที่จำนวน 2,989,725 ไร่ ส่วนใหญ่ใช้เพื่ออนุรักษ์ ส่วนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรดินป่าไม้เพื่อเศรษฐกิจมากที่สุดคือ ป่าแม่สลิด-โป่งแดง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองตาก บ้านตาก สามเงา มีพื้นที่จำนวน 313,950 ไร่

ป่าสงวนที่มีความเหมาะสมแก่การเกษตร ได้แก่ ป่าแม่สลิด-โป่งแดง พื้นที่การใช้ประโยชน์ 2,075 ไร่ และป่าแม่กลอง-อุ้มผาง มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ 3,350 ไร่ ป่าสงวนแห่งชาติมีพื้นที่ป่าน้อยที่สุดได้แก่ ป่าสวนรุกขชาติกิตติขจร ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองตาก มีพื้นที่ป่าทั้งสิ้น 925 ไร่ ได้ใช้ประโยชน์เพื่อเศรษฐกิจทั้งหมด

1.10 ข้อมูลพื้นที่การเกษตร

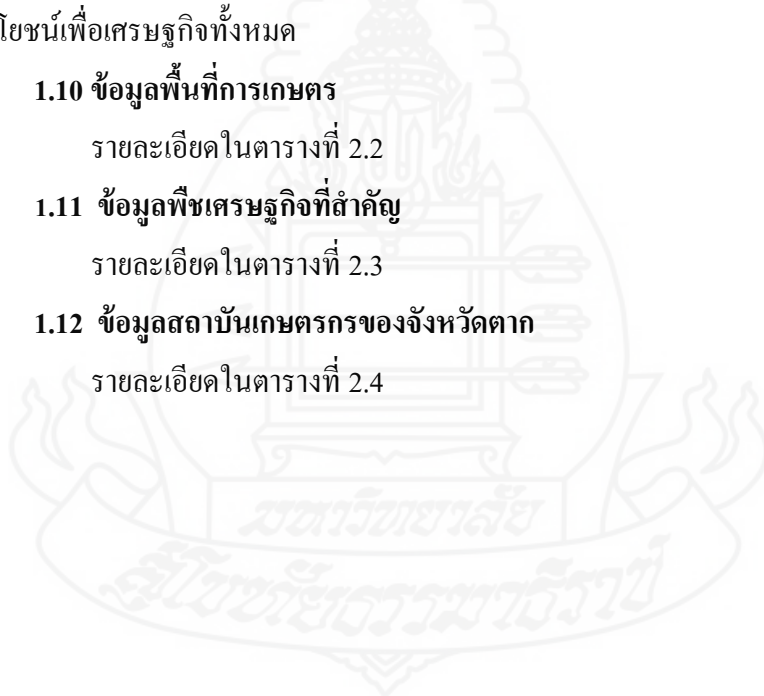
รายละเอียดในตารางที่ 2.2

1.11 ข้อมูลพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

รายละเอียดในตารางที่ 2.3

1.12 ข้อมูลสถาบันเกษตรกรของจังหวัดตาก

รายละเอียดในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.2 พื้นที่การเกษตรของจังหวัดตาก

อำเภอ	ครัวเรือน เกษตรกร (ครัวเรือน)	พื้นที่ทั้งหมด(ไร่)	พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (ไร่)							หมายเหตุ
			นา	พืชไร่	ไม้ผล ไม้ยืน ต้น	ไม้ดอก ไม้ ประดับ	พืชผัก	พืชอื่น ๆ	รวม	
เมืองตาก	10,259	999,787.50	88,839	177,254	26,279	125	7,699	35,198	335,394	
บ้านตาก	6,905	620,306.25	32,689	40,760	11,625	-	2,760	11,731	99,565	
สามเงา	3,670	1,732,450.00	21,862	31,017	38,960	-	223	-	92,062	
วังเจ้า	2,788	205,375.00	13,842	83,928	16,523	-	175	3,335	117,803	
แม่สอด	10,187	1,241,318.75	67,992	219,400	2,834	457	3,007	-	293,690	
แม่ระมาด	11,777	922,212.50	39,812	102,541	3,991	-	432	23,877*	170,653	*ยางพารา
ท่าสองยาง	15,395	1,225,381.25	11,219	16,454	6,074	-	1,155	23,774*	58,676	*ข้าวไร่
พบพระ	6,084	629,087.50	7,726	239,911	11,747	5,851	31,820	-	297,055	
อุ้มผาง	6,225	2,703,368.75	12,272	103,685	2,377	-	2,535	-	120,869	
รวม	73,290	10,279,287.50	296,253	1,014,950	120,410	6,433	49,806	97,915	1,585,767	

ตารางที่ 2.3 ข้อมูลพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดตาก

อันดับ	ชนิดพืช	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ปริมาณผลผลิต (ตัน)	มูลค่าการผลิต (ล้านบาท)	อำเภอที่ปลูก
1	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	668,451	504,991	2,999	แม่สอด, แม่ระมาด, พบพระ
2	ข้าวนาปี	280,254	138,205	1,250	เมือง, แม่สอด, บ้านตาก, แม่ระมาด
3	มันสำปะหลังโรงงาน	183,796	373,984	1,043	เมือง, แม่สอด, บ้านตาก, แม่ระมาด
4	ถั่วเขียวผิวมัน	225,192	37,324	1,036	วังเจ้า
5	พริกชี้หนู (เล็ก, ใหญ่)	43,357	20,130	577	เมือง, พบพระ
6	ลำไย	19,116	13,389	295	สามเงา, บ้านตาก, เมือง, วังเจ้า
7	ดาวเรือง	2,491	26,206	177	พบพระ
8	ผักกาดขาวปลี	5,749	264,728	147	พบพระ, บ้านตาก
9	กุหลาบ(ดอก)	3,100	12,728	147	พบพระ
10	กล้วยไข่	8,731	6,522	85	สามเงา, พบพระ
11	อ้อยโรงงาน	8,618	64,567	71	วังเจ้า
12	ถั่วเหลือง	22,326	2,932	48	แม่สอด, บ้านตาก, เมือง, แม่ระมาด
รวม		1,471,039	60,400,551	7,875	

ตารางที่ 2.4 ข้อมูลสถาบันเกษตรกรของจังหวัดตาก

อำเภอ	กลุ่มบ้านแม่เกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		กลุ่มส่งเสริมชีพการเกษตร		กลุ่มแปรรูปสินค้าเกษตร		กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	
	จำนวน/ กลุ่ม	จำนวน/คน	จำนวน/ กลุ่ม	จำนวน/ คน	จำนวน/ กลุ่ม	จำนวน/คน	จำนวน/กลุ่ม	จำนวน/ คน	จำนวน/ กลุ่ม	จำนวน/ คน
เมืองตาก	81	2,957	16	932	25	852	24	411	232	4,730
บ้านตาก	62	2,279	11	247	39	1,603	12	190	109	1,882
สามเงา	20	971	5	194	20	4,172	11	209	111	2,826
แม่สอด	89	5,738	10	586	8	701	10	250	178	4,068
แม่ระมาด	25	1,366	5	320	5	147	6	70	104	1,145
พบพระ	49	1,526	3	68	6	174	6	52	203	2,518
ท่าสองยาง	17	504	6	120	1	160	4	112	19	215
อุ้มผาง	10	452	3	203	6	593	4	51	57	578
วังเจ้า	27	740	3	59	4	161	3	104	103	1,907
รวมทั้งสิ้น	380	16,533	62	2,729	114	8,699	80	1,739	1,116	19,869

2. การผลิตลำไย

นภคกุล จรัสสัมฤทธิ์ และคณะ (2543 : 2-93) กล่าวไว้ในหนังสือการผลิตลำไย มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การเตรียมพื้นที่ปลูก

หลังจากที่เลือกพื้นที่ปลูกแล้ว ขั้นตอนต่อไปที่จะต้องทำคือ การเตรียมพื้นที่ปลูก ซึ่งจัดได้ว่ามีความสำคัญมาก เพราะลักษณะของพื้นที่แต่ละแห่งนั้นจะแตกต่างกันออกไปสามารถแบ่งการเตรียมพื้นที่ออกได้ 2 แบบ

2.1.1. ที่ลุ่ม เตรียมพื้นที่โดยการขุดร่องยกแปลงขึ้นมาเพื่อเป็นการระบายน้ำ เพราะลำไยไม่ชอบดินปลูกที่แฉะน้ำ นอกจากนี้ยังสามารถใช้น้ำจากร่องระบายน้ำรดให้แก่ต้นลำไยในฤดูแล้ง สำหรับความลึกของร่องอาจใช้ประมาณ 80 – 100 เซนติเมตร กว้างประมาณ 1 เมตร หรืออาจขุดร่องตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจากความสูงต่ำของพื้นที่ และความกว้างของแปลงปลูกไม่ควรต่ำกว่า 5 เมตร ส่วนความยาวของแปลงปลูกก็สุดแล้วแต่ขนาดของพื้นที่

2.1.2. ที่ดอน เตรียมพื้นที่โดยการไถพรวนและปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ การเตรียมพื้นที่ในที่ดอนควรคำนึงถึงแหล่งน้ำที่จะใช้ด้วย พร้อมทั้งควรมีการปลูกพืชบังลมเพื่อป้องกันลม

2.2 ระยะเวลาปลูก

การกำหนดระยะเวลาปลูกว่าจะเป็นระยะเท่าใดนั้นมีข้อพิจารณาดังต่อไปนี้

2.2.1 ความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยปกติในการปลูกลำไย ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ สูงจะทำให้การเจริญเติบโตของลำไยดีกว่าการปลูกในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ฉะนั้นถ้าหากพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงแล้ว ควรจะใช้ระยะปลูกที่ห่างขึ้น ซึ่งจะตรงกับที่พูดกันติดปากว่า “ดินเลวปลูกถี่ ดินดีปลูกห่าง”

2.2.2 ขนาดของทรงพุ่มลำไย ต้องคำนึงถึงว่าเมื่อลำไยเจริญเติบโตเต็มที่แล้ว ทรงพุ่มจะมีขนาดเท่าใด เพื่อจะป้องกันทรงพุ่มชนกัน เพราะนิสัยการออกดอกติดผลของลำไยจะมีการออกดอกติดผลบริเวณปลายทรงพุ่ม จึงต้องมีการป้องกันการแย่งแสง

2.2.3 พันธุ์ ลำไยแต่ละพันธุ์มีการเจริญเติบโตและขนาดทรงพุ่มที่แตกต่างกัน ถ้าหากพันธุ์ใดที่มีขนาดทรงพุ่มใหญ่ควรใช้ระยะปลูกที่ห่าง โดยทั่วไประยะปลูกที่เหมาะสมของการปลูกลำไยจะอยู่ระหว่าง 8 – 12 x 8 – 12 เมตร แต่ถ้าหากต้องการปลูกกระยะชิด ซึ่งจะทำให้ได้จำนวนต้นต่อพื้นที่สูง สามารถทำได้โดยใช้ระยะ 4 x 4 เมตร หรือ 5 x 5 เมตร หรือ 6 x 6 เมตร แต่เมื่อเริ่มมีทรงพุ่มที่ชนกัน สามารถแก้ไขโดยการตัดเว้าต้น ซึ่งจะทำให้ได้ลำไยระยะปลูก 8 x 8 เมตร หรือ 10 x 10 เมตร หรือ 12 x 12 เมตร

2.3 การเตรียมหลุมปลูก

ขนาดของหลุมปลูกที่เหมาะสมนั้น ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดิน ถ้าดินมีความอุดมสมบูรณ์ดี มักจะใช้ขนาด 50 x 50 x 50 เซนติเมตร (กว้าง x ยาว x ลึก) ส่วนดินที่มีความอุดมสมบูรณ์น้อย มักใช้ขนาด 1 x 1 x 1 เมตร การขุดหลุมควรแยกดินออกเป็น 2 ส่วน คือ ดินชั้นบนและดินชั้นล่าง การปลูกนั้นเราควรนำเอาดินชั้นบนผสมกับปุ๋ยคอกเก่า ๆ หรือปุ๋ยหมักประมาณ 1 บั้งก็ และใส่ร็อกฟอสเฟตหรือกระดูกป่นอีก 100 กรัม คลุมเคล้าดินกับปุ๋ยให้เข้ากันดีแล้วนำไปใส่หลุมและนำเอาดินชั้นล่างขึ้นข้างบนกลบทับให้เต็มหลุม โดยให้สูงกว่าปากหลุมประมาณหนึ่งฝ่ามือ

2.4 การปลูกลำไย

การปลูกต้นลำไยจะขุดตรงกลางหลุมที่เตรียมไว้ลึกประมาณ 1 ช่วงจอบ ใส่ปุ๋รดานรองก้นหลุมประมาณ 1 ช้อนแกง เพื่อป้องกันปลวกและแมลงในดินมากัดกินรากของลำไย การปลูกต้นลำไยลงหลุมปลูก ต้องเอาภาชนะรองต้นลำไยออกเสียก่อน และควรจัดรากให้แผ่เพื่อที่จะชอนไชหาอาหารสะดวกเมื่อต้นลำไยตั้งตัวได้ การวางต้นลำไยควรให้โคนต้นอยู่ในระดับปากหลุม แล้วเอาดินกลบให้เต็มดั้งเดิมและกดดินบริเวณนั้นให้แน่น ใช้ไม้หลักมาปักผูกต้นยึดเอาไว้เพื่อป้องกันต้นโยกในเวลาลมพัด รดน้ำให้ชุ่มและควรหาวัสดุคลุมดิน เช่น หญ้าแห้งหรือเศษวัสดุอื่น ๆ มาคลุมโคนต้นเพื่อเป็นการรักษาความชุ่มชื้นในดินไว้ รวมทั้งเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินด้วย

2.5 ฤดูปลูก

ปกติลำไยสามารถปลูกได้ตลอดปี การปลูกในต้นฤดูฝนจะมีส่วนทำให้ลำไยตั้งตัวได้เร็วกว่าจริง แต่เป็นช่วงที่อากาศและความชื้นสูงจึงมีแมลงระบาดมาก เมื่อลำไยแตกใบอ่อน จะมีแมลงปีกแข็งรบกวนใบและถูกทำลายหมด นอกจากนี้ในฤดูฝน ถ้ามีฝนตกมากเกินไปจะทำให้รากเน่าได้ ปกติแล้วลำไยจะเจริญเติบโตได้ดีในปลายฤดูฝนต่อฤดูหนาว ซึ่งเป็นช่วงที่ความชื้นในดินและความชื้นในอากาศกำลังดี อุณหภูมิจะเปลี่ยนจากร้อนและเย็นลงเรื่อย ๆ ลำไยจะผลิใบอ่อนได้ดีมาก และอุณหภูมิที่เย็นลงจะทำให้การระบาดของแมลงลดน้อยลงไปมาก นอกจากนี้การปลูกต้นฤดูฝนค่อนข้างจะทำได้ยาก เพราะปัจจุบันการปลูกลำไยจะปลูกด้วยกิ่งตอน กิ่งตอนเหล่านี้จะตอนในต้นฤดูและตัดกิ่งได้ประมาณกลางฤดูฝน ซึ่งหมดโอกาสที่จะนำไปปลูกในต้นฤดูฝนได้ การปลูกลำไยในหน้าแล้งจะมีปัญหาการให้น้ำกิ่งตอนอีกประการหนึ่งในหน้าแล้งเป็นระยะที่ลำไยกำลังออกดอกติดผล จึงมักจะไม่มีกรนำมาปลูกในหน้าแล้ง เพราะฉะนั้นฤดูปลูกลำไยที่เหมาะสมที่สุดคือช่วงปลายฤดูฝนมากกว่าฤดูอื่น ๆ แต่ถ้าหากเป็นที่ที่มีการชลประทานดี ฤดูกาลจะไม่เป็นปัญหาสำคัญนัก แต่ต้องคอยระวังเรื่องโรคและแมลงศัตรูพืชเท่านั้น

2.6 พันธุ์ลำไย

2.6.1 พันธุ์คอหรืออีดอ

เป็นลำไยพันธุ์เบา คือ ออกดอกและเก็บผลก่อนพันธุ์อื่น ชาวสวนนิยมปลูกมากที่สุด เพราะเก็บเกี่ยวได้ก่อน ทำให้ได้ราคาดี ตลาดต่างประเทศนิยมสามารถจำหน่ายทั้งผลสดและแปรรูปทำลำไยกระป๋องและลำไยอบแห้ง เป็นพันธุ์ที่เจริญเติบโตดีโดยเฉพาะในดินอุดมสมบูรณ์และมีน้ำพอเพียง ทนแล้งและทนน้ำได้ดีปานกลาง พันธุ์คอ แบ่งตามสีของยอดอ่อนได้ 2 ชนิด คือ

1) *อีดอยอดแดง* เจริญเติบโตเร็วมากเมื่อเปรียบเทียบกับอีดอยอดเขียวลำต้นแข็งแรง ไม่หักหักได้ง่าย เปลือกลำต้นสีน้ำตาลปนแดง ใบอ่อนมีสีแดง ปัจจุบันอีดอยอดแดงไม่นิยมปลูก เนื่องจากออกดอกติดผลไม่ดี และเมื่อผลเริ่มสุกกั้เก็บไม่ทันผลจะร่วงเสียหายมาก

2) *อีดอยอดเขียว* มีลักษณะต้นคล้ายอีดอยอดแดง ใบอ่อนเป็นสีเขียว ออกดอกติดผลง่ายแต่อาจไม่สม่ำเสมอ นอกจากนี้ลำไยพันธุ์อีดอยังแบ่งตามลักษณะของก้านช่อดอกได้ 2 ชนิด คือ อีดอก้านอ่อน เปลือกของผลจะบาง และ อีดอก้านแข็ง เปลือกของผลจะหนาผลขนาดค่อนข้างใหญ่ ขนาดผลเฉลี่ย กว้าง 2.7 เซนติเมตร หนา 2.4 เซนติเมตร ยาว 2.5 เซนติเมตร ทรงผลกลมแป้น เบี้ยวยกข้างเดียว ผิวสีน้ำตาล มีกระหรือตาห่าง สีน้ำตาลเข้ม เนื้อค่อนข้างเหนียว สีขาวขุ่น ปริมาณน้ำตาล 20 เปอร์เซ็นต์ เมล็ดขนาดใหญ่ปานกลาง รูปร่างแบนเล็กน้อย

2.6.2 พันธุ์ชมพูหรือสีชมพู

เป็นลำไยพันธุ์กลาง จัดว่าเป็นพันธุ์ที่มีรสชาติดีนิยมรับประทานในประเทศ พุ่มต้นสูงโปร่ง กิ่งเปราะหักง่าย การเจริญเติบโตไม่ทนแล้ง เกิดดอกติดผลง่ายปานกลาง การติดผลไม่สม่ำเสมอ ช่อดอกยาว ผลขนาดใหญ่ปานกลาง ขนาดผลเฉลี่ย กว้าง 2.9 เซนติเมตร หนา 2.6 เซนติเมตรและยาว 2.7 เซนติเมตร ทรงผลค่อนข้างกลม เบี้ยวเล็กน้อย ผิวสีน้ำตาลอมแดง ผิวเรียบ มีกระสีคล้ำตลอดผล เปลือกหนา แข็งและเปราะ เนื้อหนาปานกลาง นุ่มและกรอบ สีชมพูเรื่อ ๆ ยิงผลแก่จัดสีของเนื้อเข้ม เนื้ออ่อน รสหวาน กลิ่นหอม ปริมาณน้ำตาลประมาณ 21 – 22 เปอร์เซ็นต์ เมล็ดค่อนข้างเล็ก

2.7 ขั้นตอนการปฏิบัติในการผลิตลำไยในฤดู กรมวิชาการเกษตร

(http://www.kstation.tv/index.php?option=com_content&view=article&id=81&Itemid ค้นคืนวันที่ 24 กันยายน 2556) มีขั้นตอนการปฏิบัติในรอบ 1 ปี ดังนี้

2.7.1 เดือนมกราคม (ออกดอก) เริ่มให้น้ำเล็กน้อยเมื่อออกดอก และเพิ่มปริมาณขึ้นตามลำดับและเฝ้าระวังและป้องกันกำจัดแมลงทำลายช่อดอก เช่น หนอนเจาะช่อดอก เภ็นร้อยละ 20 ฟันคอร้ไฟรีฟอส 30 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร ถ้ามีเพลี้ยหอยหรือเพลี้ยแป้งกินร้อยละ

ละ 20 ฟันคลอร์ไพริฟอส 30 มิลลิลิตร ผสมปิโตรเลียมสเปรย์ออยล์ 30 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร 2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน และควรพ่นสารป้องกันกำจัดแมลงก่อนดอกบาน หลีกเลี้ยงช่วงดอกบาน

2.7.2 เดือนกุมภาพันธ์ (ผสมเกสร) ให้น้ำอัตรา 250-350 ลิตรต่อต้น สัปดาห์ละ 2 ครั้ง หากมีแมลงช่วยผสมเกสรน้อยควรนำผึ้งมาเลี้ยงในสวน ถ้ามีเพลี้ยไฟกินรอยละ 30 ฟันอิมิดาโคลพริด 8 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร 2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน

2.7.3 เดือนมีนาคม - มิถุนายน (ติดผลและผลพัฒนา) ให้น้ำอัตรา 250-350 ลิตรต่อต้น สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เมื่อติดผลใส่ปุ๋ยเคมี เช่น 15-15-15 ผสม 46-0-0 สัดส่วน 1:1 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อต้น ถ้ามีมวลลำใยกินรอยละ 20 ฟันคาร์บาริล 40 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือเพ็ช้อยหรือเพ็ช้อยเป็งกินรอยละ 20 ฟันคลอร์ไพริฟอส 30 มิลลิลิตร ผสมปิโตรเลียมสเปรย์ออยล์ 30 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร 2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน ป้องกันกำจัดผีเสื้อมวนหวานด้วยกับดักไฟฟ้า หรือเหยื่อพิษก่อนเก็บเกี่ยว 30 วัน ใส่ปุ๋ยเคมี 0-0-60 หรือ 13-13-21 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อต้น

2.7.4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม (เก็บเกี่ยว) เก็บเกี่ยวประมาณ 22 สัปดาห์ หลังติดผล เปลือกผลเรียบเกือบไม่มีกระและสีน้ำตาลอ่อน หักหรือตัดข้อผลให้มีใบย่อยสุดท้ายติดไปด้วย รวบรวมผลผลิตไว้ในภาชนะ สถานที่ที่สะอาด และตัดแต่งข้อผล คัดขนาดคุณภาพผลผลิตตามมาตรฐานลำใย

2.7.5 เดือนกันยายน (ตัดแต่งกิ่ง) ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยวโดยตัดกิ่งกลาง กิ่งทับซ้อน กิ่งแห้งตายหรือโรคแมลงทำลาย และควรเก็บตัวอย่างดินวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงดินให้เหมาะสมหรือใส่ปุ๋ยอินทรีย์ 10-20 กิโลกรัมต่อต้น และปุ๋ยเคมี 15-15-15 ผสม 46-0-0 สัดส่วน 1:1 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อต้น

2.7.6 เดือนตุลาคม - ธันวาคม (เตรียมความพร้อมต้น) ป้องกันกำจัดแมลงช่วงแตกใบอ่อน ถ้าพบไรสีขากินรอยละ 10 ฟันกำมะถันผง 40 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือ อามีทราซ 40 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร 2-3 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน หรือหนอนคืบกินรอยละ 20 ฟันคาร์บาริล 40 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ใส่ปุ๋ยเคมี 0-46-0 ผสม 0-0-60 สัดส่วน 1:1 ประมาณ 1-2 กิโลกรัมต่อต้น และ ฟันปุ๋ยเคมี 0-52-34 อัตรา 150 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร 2 ครั้ง ห่าง 10-14 วัน

2.8 ขั้นตอนการผลิตลำไยนอกฤดู พาวิน มะโนชัย และคณะ (2550 : 8-19) อธิบายขั้นตอนการปฏิบัติในการผลิตลำไยนอกฤดู ตั้งแต่การเตรียมต้น การบังคับออกดอก และการดูแลรักษาเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ ไว้ดังนี้

2.8.1 การเตรียมต้น การเตรียมความพร้อมให้ต้นลำไยเป็นการจัดการเพื่อกระตุ้นให้เกิดการแตกใบและกิ่งที่สมบูรณ์ให้พร้อมสำหรับการออกดอก และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ โดยการตัดแต่งกิ่ง ควรตัดแต่งให้ได้เร็วที่สุดภายหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อชักนำให้เกิดการแตกกิ่ง

ใหม่ที่มีสมบูรณ์ และการให้ปุ๋ย ควรให้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก อัตรา 10 – 20 กิโลกรัมต่อต้น ควบคู่กับปุ๋ยเคมี ซึ่งในระยะนี้ต้นลำไยต้องการธาตุไนโตรเจน ฟอสฟอรัสและโพแทสเซียม คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 4:1:3 ดังนั้น สูตรปุ๋ยที่ใช้จะเน้นหนักธาตุไนโตรเจนและโพแทสเซียมเพื่อให้

ง่ายต่อการใช้จึงแนะนำปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรนิยมใช้ คือ สูตร 46-0-0 , 15-15-15 และ 0-0-60 อัตราการใช้ขึ้นอยู่กับขนาดทรงพุ่ม ข้อสำคัญควรงดการให้ปุ๋ยที่มีธาตุไนโตรเจนก่อนการให้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ อย่างน้อยหนึ่งเดือนเพราะถ้าไนโตรเจนในใบสูงจะทำให้การออกดอกลดลงและการป้องกันกำจัดโรคและแมลง เพื่อรักษายอดใหม่ให้สมบูรณ์พร้อมที่จะผลิตดอกออกผลในฤดูต่อไป ควรมีการป้องกันโรคและแมลงอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงแตกใบอ่อนเนื่องจากต้นที่จะชักนำการออกดอกควรแตกใบอ่อนอย่างน้อย 2 ชุด ใบมีความสมบูรณ์เป็นมันและสีเขียวเข้ม ปลายยอดตั้งแข็ง ดังนั้นในช่วงแตกใบอ่อนควรสำรวจการระบาดของโรคและแมลงในแปลงอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันกำจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากใบลำไยได้รับความเสียหายมากจะทำให้ลำไยฟื้นตัวได้ช้าทำให้มีการแตกใบอ่อนครั้งที่สองช้าไปด้วย สำหรับแมลงสำคัญที่ระบาดในช่วงแตกใบอ่อนได้แก่ หนอนคืบกินใบและแมลงค่อมทอง ถ้าพบการระบาดมากควรพ่นด้วยสารเคมี เช่น แลมป์ดาไซฮาโลทรินหรือคาร์บาริล ส่วนไรสีขาที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดอาการพุ่มไม้กวาดให้ตัดข้อที่แสดงอาการพุ่มไม้กวาดไปเผาทำลายหรือพ่นด้วยกำมะถันผงหรืออามิทราช

2.8.2 การบังคับการออกดอกด้วยสารโพแทสเซียมคลอไรด์ การชักนำการออกดอกเป็นขั้นตอนสำคัญ จะต้องทำให้ต้นลำไยออกดอกมากกว่าร้อยละ 70 ของทรงพุ่มจึงจะได้ผลผลิตต่อไร่สูง การชักนำให้ต้นลำไยออกดอกโดยสารโพแทสเซียมคลอไรด์ อย่างมีประสิทธิภาพ ควรปฏิบัติดังนี้

1) เลือกสวนลำไยที่ต้นสมบูรณ์ แตกใบอ่อนอย่างน้อย 2 ครั้งและอยู่ในระยะใบโตเต็มที่ (อายุใบ 25 – 35 วัน) ต้นลำไยควรมีการพักตัวหลังการเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 4 เดือน ในกรณีที่มีการผลิदनอกฤดูมาก่อนควรเลื่อนเวลาการให้สารในปีถัดไปออกไปอย่างน้อย 1 เดือน เช่น ปีแรกให้สารเดือนมิถุนายน ปีถัดไปควรให้สารในเดือนกรกฎาคมหรือ สิงหาคม ทั้งนี้เพื่อให้อายุและต้นมีระยะเวลาพักฟื้นนานขึ้น

2) ทำความสะอาดบริเวณทรงพุ่ม โดยการกำจัดวัชพืช นำใบลำไยแห้งและวัสดุคลุมดินออกจากบริเวณทรงพุ่มหากดินแห้งเกินไปควรรดน้ำเล็กน้อยในบริเวณทรงพุ่มก่อนราดสารเพื่อให้การดูดซึมสาร โพแทสเซียมคลอไรด์ดีขึ้น แต่ถ้าหากดินชุ่มมากเกินไปต้องระบายน้ำออกและปล่อยให้ดินแห้งพอควร

3) ตรวจเช็คความบริสุทธิ์ของสารโพแทสเซียมคลอไรด์ ก่อนการให้สารควรตรวจเช็คหาความเข้มข้นของสารว่ามีกี่เปอร์เซ็นต์เพื่อนำไปประกอบการพิจารณากำหนดอัตราการ

ให้สารอย่างเหมาะสมเพราะถ้าให้ในปริมาณน้อยหรือมากเกินไปจะทำให้การออกดอกลดลง สำหรับอัตราของสาร โปแทสเซียมที่แนะนำตามขนาดทรงพุ่ม ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 2.5 อัตราของสาร โปแทสเซียมที่แนะนำตามขนาดทรงพุ่ม

เส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม (เมตร)	อัตราการใช้ (กรัมต่อต้น)
3	50 – 150
4	100 – 250
5	150 – 400
6	250 – 500
7	300 – 750
8	400 – 1,000
9	500 – 1,250
10	600 – 1,500

หมายเหตุ : อัตราการใช้ประยุกต์จากผลการทดลองที่ใช้ในอัตรา 8 – 20 กรัมต่อตารางเมตร โดยคิดจากสารที่มีความบริสุทธิ์ร้อยละ 99.7

4) **วิธีการให้สาร** นิยมทำ 2 แบบ คือผสมน้ำรดและแบบหว่าน การผสมน้ำรดจะต้องละลายสารคลอเรตในน้ำให้หมดก่อนแล้วจึงรด ส่วนการให้แบบหว่าน ควรทำให้สารละเอียดเป็นผงก่อน การให้แบบหว่านหรือผสมน้ำรด ควรให้ทั่วบริเวณทรงพุ่ม เพื่อให้สารกระจายทั่วทรงพุ่มและป้องกันรากเสียหาย

5) **การให้น้ำ** ควรรดน้ำตามเพื่อให้สาร โปแทสเซียมคลอเรตละลายให้มากที่สุด หลังจากนั้นรักษาความชื้นโดยให้น้ำทุก 3 – 5 วัน เพื่อให้รากดูดสารเข้าสู่ต้นให้มากที่สุด ประมาณ 3 – 6 สัปดาห์หลังใช้สารลำไยจะเริ่มแทงช่อดอก

6) **ช่วงเวลาที่ควรหลีกเลี่ยงการใช้สารคลอเรต** ได้แก่ ฝนตกชุกและระยะที่ต้นลำไยแตกใบอ่อน

2.8.3 การดูแลรักษาเพื่อให้ผลผลิตลำไยได้คุณภาพ

1) **การให้น้ำ** ความต้องการน้ำหรือปริมาณของน้ำที่ให้แต่ละครั้งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น สภาพภูมิอากาศ คุณสมบัติของดิน วิธีการให้น้ำและระยะการเจริญเติบโตของ

พืช เป็นต้น ปริมาณการให้น้ำลำไยนั้นอาจคำนวณปริมาณการใช้น้ำของลำไยแต่ละต้นต่อวัน โดยคำนวณได้จากพื้นที่ทรงพุ่มคูณกับค่าการใช้น้ำจริงต่อวัน

2) การให้ปุ๋ยเคมี อัตราการให้ปุ๋ยเคมีขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตต่อต้น เช่น ถ้าต้นลำไยติดผลดกควรใส่ปุ๋ยปริมาณมากแต่ถ้าติดผลน้อยควรลดปริมาณลง โดยแบ่งใส่ 2 – 3 ครั้งต่อฤดูกาลผลิต ในปริมาณเท่า ๆ กัน

2.9 การเก็บเกี่ยวและภาชนะบรรจุหีบห่อ

การเก็บเกี่ยวและภาชนะบรรจุหีบห่อ ชีรนุช เจริญกิจและคณะ (2548: 46-48) ระบุว่า การเก็บเกี่ยวลำไย เริ่มเก็บตั้งแต่ตอนเช้าถึงบ่าย โดยใช้บันไดหรือพะองพาดไปบนต้นลำไยเพื่อปีนไปหักช่อผล ถ้าช่อผลอยู่ไกลมือไม่สามารถเอื้อมถึงก็ใช้ตะขอนิ่มกิ่งมาหักช่อผลแล้วนำมาใส่ในเชิง ที่ผู้เก็บนำขึ้นไปด้วย เมื่อช่อผลลำไยเต็มเชิงแล้วจึงหย่อนเชิงลงมาแล้วเปลี่ยนเชิงใหม่ขึ้นไปแทน ในการเก็บเกี่ยวลำไยจะเก็บเกี่ยวครั้งเดียวให้หมดทั้งต้นหรือไม่เกิน 2 ครั้ง ส่วนการคัดขนาดจะนำช่อผลลำไยมาคัดขนาดโดยให้ผลในช่อมีขนาดใกล้เคียงกันคัดแยกช่อผลที่มีขนาดผลใกล้เคียงกันนำมารวมกัน เพื่อนำไปบรรจุตะกร้า สำหรับการกำหนดเกรดลำไยจะถูกกำหนดโดยพ่อค้าตามจุดรับซื้อต่าง ๆ แต่ละที่ที่มีการกำหนดเกรดลำไยแตกต่างกัน ส่วนการจำหน่ายลำไยผลสดเพื่อนำไปทำลำไยอบแห้งจะนำไปผ่านเครื่องคัดขนาดซึ่งมีการกำหนดเกรดที่แน่นอน สำหรับการบรรจุหีบห่อ ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุลำไยเพื่อนำไปจำหน่ายในปัจจุบันมีดังนี้

2.9.1 **ตะกร้าพลาสติก** ในปัจจุบันพ่อค้าส่งออกนิยมบรรจุลำไยในตะกร้าพลาสติกซึ่งบรรจุผลลำไยได้ 11 – 11.5 กิโลกรัม การบรรจุโดยนำช่อผลลำไยที่คัดเกรดแล้วเรียงลงในตะกร้าในด้านหน้าตะกร้าจะต้องเรียงช่อลำไยโดยไม่ให้เห็นก้านช่อหรือเห็นก้านช่อน้อยที่สุด

2.9.2 **กล่องกระดาษ** ใช้สำหรับบรรจุลำไยสด จะมีขนาดบรรจุลำไยได้ประมาณ 10 กิโลกรัมและ 15 กิโลกรัม

2.10 การจัดชั้นคุณภาพลำไย

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ([http:// www.doae.go.th/article2010/longan/longan_standard.html](http://www.doae.go.th/article2010/longan/longan_standard.html) ค้นคืนวันที่ 24 กันยายน 2557) กำหนดเรื่องคุณภาพและขนาดของมาตรฐานลำไย ไว้ดังนี้

2.10.1 **การแบ่งชั้นคุณภาพ (classification)** ลำไยมาตรฐานนี้ แบ่งเป็น 3 ชั้นคุณภาพ ดังนี้

1) **ชั้นพิเศษ (Extra Class)** ผลลำไยชั้นนี้มีคุณภาพดีที่สุด ตรงตามพันธุ์ สีเปลือกผลสม่ำเสมอ ผลปลอดจากตำหนิ ยกเว้นตำหนิผิวเล็กน้อย โดยไม่มีผลต่อรูปปลั๊กชนท์ทั่วไปของผลิตผล คุณภาพ คุณภาพการเก็บรักษา และการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ

2) **ชั้นหนึ่ง (Class I)** ผลลำไยในชั้นนี้มีคุณภาพดี ตรงตามพันธุ์ สีเปลือกผลสม่ำเสมอ ผลมีตำหนิได้เล็กน้อย โดยไม่มีผลต่อรูปลักษณะทั่วไปของผลิตผล คุณภาพการเก็บรักษา และการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ ตำหนิที่ผิวมีได้เล็กน้อย โดยพื้นผิวตำหนิรวมต่อผลไม่เกิน 0.5 ตารางเซนติเมตร

3) **ชั้นสอง (Class II)** ชั้นนี้รวมผลลำไยที่ไม่เข้าชั้นชั้นที่สูงกว่า แต่มีคุณภาพขั้นต่ำ แต่ยังคงคุณภาพ การเก็บรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ โดยให้พื้นผิวมีตำหนิรวมต่อผลไม่เกิน 0.5 ตารางเซนติเมตร

2.10.2 ข้อกำหนดเรื่องขนาด (provisional concerning sizing) พิจารณาจากจำนวนผลต่อกิโลกรัม ขนาดของลำไยช่อและลำไยผลเดี่ยว จะพิจารณาจากจำนวนผลต่อกิโลกรัม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขนาด ดังแสดงในตาราง 2.6

ตารางที่ 2.6 ข้อกำหนดเรื่องขนาดของลำไยช่อและลำไยผลเดี่ยว

รหัสขนาด	จำนวนผล/กิโลกรัม		เส้นผ่าศูนย์กลางผล (มิลลิเมตร)
	ลำไยช่อ	ลำไยผลเดี่ยว (ตัดเหลือขั้ว)	
(AA)	น้อยกว่า 85	น้อยกว่า 91	มากกว่า 28
(A)	85 - 94	91 - 100	มากกว่า 27 - 28
(B)	95 - 104	101 - 111	มากกว่า 26 - 27
(C)	105 - 114	112 - 122	มากกว่า 25 - 26
(D)	115 หรือมากกว่า	123 หรือมากกว่า	มากกว่า 24 - 25
	-	-	22 - 24

ที่มา: สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ มกอช.1-2546 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.11 การเก็บรักษา

อุณหภูมิที่เหมาะสมหากต้องการเก็บรักษาระยะยาว คือ 2 – 5 องศาเซลเซียส ซึ่งหากเก็บไว้ที่มีความชื้นสัมพัทธ์สูงร้อยละ 90-95 จะเก็บได้นาน 30-45 วัน ในขณะที่หากเก็บไว้ที่อุณหภูมิ 5-10 องศาเซลเซียสจะเก็บได้นาน 20-30 วัน โดยคุณภาพของลำไยสดยังเป็นที่ยอมรับในท้องตลาด

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพและเจตคติ

3.1 ความหมายของศักยภาพ

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายของคำว่า ศักยภาพ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า potentiality เป็นคำที่ประกอบด้วยคำว่า ศักย (อ่านว่า สัก-กะ - ยะ) หมายถึง อาจ หรือสามารถ และ ภาพ หมายถึง ภาวะ หรือความมี ความเป็น.คำว่า ศักยภาพ หมายถึง พลังหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ สามารถพัฒนาให้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ได้ คนที่มีศักยภาพคือคนที่มีความสามารถซ่อนอยู่ภายใน หากได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่และถูกทาง ความสามารถสูงสุดก็จะปรากฏขึ้น เช่น ครูควรแนะแนวให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถตามศักยภาพของแต่ละคน ไม่ใช่ตามกระแสสังคม. เด็กบางคนมีศักยภาพด้านดนตรี แต่หากไม่ได้ฝึกฝนหรือได้รับการสนับสนุนเพียงพอ ก็ไม่สามารถเป็นนักดนตรีที่ดีได้. มีคุณสมบัติหลายอย่างในตัวเขาที่ทำให้เราเชื่อได้ว่าเขามีศักยภาพที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีในอนาคต.เข้าถึงได้ที่ <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=3937> ค้นคืนวันที่ 19/02/57

โกศล ศรีสังข์ (2551 อ้างใน บุญธรรม พลเจริญ 2554) กล่าวว่า ศักยภาพ หมายถึง ความรู้และพลังอำนาจที่ฝังตัวอยู่ในปัจเจกบุคคลและในชนบทรอบนิยามประเพณี และวัฒนธรรม ซึ่งได้สั่งสมจากประสบการณ์และการเรียนรู้แล้วถ่านทอดต่อ ๆ กันมาเป็นเวลานาน เป็นความสามารถและพลังอำนาจที่มีอยู่แล้ว แต่ทว่ายังไม่ได้แสดงออก หรือไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรมในการดำเนินชีวิตทั้งนี้อาจเป็นเพราะถูกอำนาจเหนือกว่ากดขี่เอาไว้ หรือเพราะตนเองหลงลืม หลงผิด หรือทั้งสองอย่าง

วรวรรณ แสงศิริ โรจน์ (2543) (อ้างใน บุญธรรม พลเจริญ 2554) กล่าวว่า ศักยภาพ หมายถึง ประสิทธิภาพในการรับรู้และเรียนรู้ของสมองซึ่งถูกกำหนดโดยพันธุกรรม แต่สามารถเพิ่มหรือขยายได้โดยการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีและประสิทธิภาพการคิดของสมองจะลดลง ถ้าประสบการณ์กระบวนการเรียนรู้จำกัดหรือด้อย ศักยภาพของสมองมนุษย์มีมากมาย แต่ไม่มีทางทราบได้ แม้แบบทดสอบวัดสติปัญญาที่วัดได้เฉพาะบางด้านเท่านั้น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครู พ่อแม่ที่จะต้องสังเกตศักยภาพทางสมองด้านที่ดีเด่นและจำกัด เพื่อหาทางส่งเสริมให้ถึงขีดสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ของแต่ละคน

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า “ศักยภาพ” หมายถึง พลัง ความรู้ ความสามารถ หรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งสามารถทำให้ปรากฏหากได้รับการพัฒนาหรือกระตุ้นจากภายนอก จะส่งผลต่อความสำเร็จสูงสุด

3.2 ความหมายของเจตคติ

เจตคติ มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า attitude เดิมทีเรามักใช้คำว่าทัศนคติแต่ปัจจุบันเราใช้คำว่าเจตคติแทนมีผู้ให้ความหมายของคำว่าเจตคติหลายท่านดังสรุป ดังนี้ (www.pctc.ac.th และ http://www.br.ac.th/E-learning/lesson4_2.html ค้นคืนวันที่ 17 มกราคม 2557)

- 1) เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่คนเรามีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลายสิ่ง ในลักษณะที่เป็นอัตวิสัย (subjective) อันเป็นพื้นฐานเบื้องต้น หรือการแสดงออกที่เรียกว่า พฤติกรรม
- 2) เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก หรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ความรู้สึก หรือท่าทีจะเป็นไปในทำนองที่พึงพอใจ หรือไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้
- 3) เจตคติ หมายถึง สภาพความคิด ความเข้าใจและความรู้สึกเชิงประเมินที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น วัตถุ สถานการณ์ ความคิด ผู้คน เป็นต้น ซึ่งเจตคติทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น ในลักษณะเฉพาะตัวตามทิศทางของทัศนคติที่มีอยู่
- 4) เจตคติ คือ สภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคลอันเป็นผลทำให้เกิดมีท่าทีหรือมีความคิด เห็นรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นหรือไม่เห็นด้วย เจตคติมี 2 ประเภทคือ เจตคติทั่วไป เจตคติเฉพาะอย่าง

3.3 องค์ประกอบของเจตคติ ที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

3.3.1 การรู้ (cognition) ประกอบด้วย ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อเป้าหมาย เจตคติ เช่น เจตคติต่อลัทธิคอมมิวนิสต์ สิ่งสำคัญขององค์ประกอบนี้ก็คือ จะประกอบด้วยความเชื่อที่ได้ประเมินค่าแล้วว่าน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือ ดีหรือไม่ดี และยังรวมไปถึง ความเชื่อในใจว่าควรจะมีปฏิกิริยาตอบโต้อย่างไรต่อเป้าหมายทัศนคตินั้นจึงจะเหมาะสมที่สุด ดังนั้น การรู้และแนวโน้มพฤติกรรมจึงมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด

3.3.2 ความรู้สึก (feeling) หมายถึง อารมณ์ที่มีต่อเป้าหมาย เจตคตินั้น เป้าหมายจะถูกมองด้วยอารมณ์ชอบหรือไม่ชอบ ถูกใจหรือไม่ถูกใจ ส่วนประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึกนี้เองที่ทำให้บุคคลเกิดความตึงเครียด ซึ่งอาจกระตุ้นให้มีปฏิกิริยาตอบโต้ได้ หากมีสิ่งขัดกับความรู้สึกมากกระทบ

3.3.3 แนวโน้มพฤติกรรม (action tendency) หมายถึง ความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเจตคติ ถ้าบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อเป้าหมาย เขาจะมีความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมช่วยเหลือหรือสนับสนุนเป้าหมายนั้น ถ้าบุคคลมีเจตคติในทางลบต่อเป้าหมาย เขาก็จะมีความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมทำลาย หรือทำร้าย เป้าหมายนั้นเช่นกัน

เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หากแต่จะชอบหรือไม่ชอบสิ่งใดต้องภายหลัง เมื่อตนเองได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้น ๆ แล้ว ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า เจตคติเกิดขึ้นจากเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) การรวบรวมความคิดอันเกิดจากประสบการณ์หลาย ๆ อย่าง
- 2) เกิดจากความรู้สึกที่ร่อยพิมพ์ใจ
- 3) เกิดจากการเห็นตามคนอื่น

3.4 ลักษณะของเจตคติ

ลักษณะสำคัญของเจตคติมี 4 ประการ ได้แก่

3.4.1 เจตคติเป็นสภาวะก่อนที่พฤติกรรมได้ตอบ (*predisposition to respond*) ต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะ หรือจะเรียกว่าสภาวะพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง

3.4.2 เจตคติจะมีความคงตัวอยู่ในช่วงระยะเวลา (*Persistence overtime*) แต่มิได้หมายความว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง

3.4.3 เจตคติเป็นตัวแปรหนึ่งนำไปสู่ความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกโดยวาจาหรือการแสดงความรู้สึก ตลอดจนการที่จะต้องเผชิญหรือหลีกเลี่ยงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3.4.4 เจตคติมีคุณสมบัติของแรงจูงใจ ในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินผล หรือเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งหมายความต่อไปถึงการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย

เจตคตินับว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการทำงานอย่างหนึ่ง นอกจากความพร้อมและการจูงใจ บุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานจะช่วยให้ทำงานได้ผลทั้งนี้เพราะเจตคติเป็นต้นกำเนิดของความคิดและการแสดงการกระทำออกมานั่นเอง

กล่าวโดยสรุป เจตคติ เป็นลักษณะทางจิตของบุคคลที่เป็นแรงขับแรงจูงใจของบุคคล แสดงพฤติกรรมที่จะแสดงออกไปในทางต่อต้านหรือสนับสนุนต่อสิ่งนั้นหรือสถานการณ์นั้น ถ้าทราบเจตคติของบุคคลใดจะสามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้ โดยปกติคนเรามักแสดงพฤติกรรมในทิศทางที่สอดคล้องกับเจตคติที่มีอยู่

4. แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

4.1 ความหมายของเกษตรอินทรีย์

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2552: 2) ได้ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ (organic agriculture) ไว้ว่า หมายถึง ระบบการจัดการผลิตรายการเกษตรแบบ

องค์รวม ที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ โดยเน้นการใช้ วัสดุธรรมชาติหลีกเลี่ยงการใช้วัตถุจากการสังเคราะห์และไม่ใช่ พืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ที่ได้มา จากการตัดแปรพันธุกรรม (genetic modification) มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์โดยเน้นการแปรรูป ด้วยความระมัดระวังเพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ใน ทุกขั้นตอน

เกษตรอินทรีย์คือ ระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมรักษาสมดุลของ ธรรมชาติและความหลากหลายของทางชีวภาพ โดยมีระบบการจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับ ธรรมชาติและหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและฮอร์โมน ต่าง ๆ ตลอดจน ไม่ใช่พืชหรือสัตว์ที่เกิดจากการตัดต่อทางพันธุกรรมที่อาจเกิดมลพิษใน สภาพแวดล้อมเน้นการใช้อินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และ ปุ๋ยชีวภาพในการ ปรับปรุงบำรุงให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้ต้นพืชมีความแข็งแรงสามารถต้านทาน โรค และแมลง ด้วยตนเอง รวมถึงการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ด้วย ผลผลิตที่ได้จะปลอดภัยจาก สารพิษตกค้างทำให้ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคและไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอีกด้วย (<http://www.doae.go.th/library/html/detail/nsfmg/indexh.htm> ค้นคืนวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2557)

วิฑูรย์ ปัญญากุล (2555) ได้ให้ความหมาย เกษตรอินทรีย์ คือ ระบบหลักการ เกษตรที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสุขภาพดิน ระบบนิเวศและผู้คน เกษตรอินทรีย์อาศัย กระบวนการทางนิเวศวิทยาความหลากหลายทางชีวภาพและวงจรธรรมชาติ ที่มีลักษณะเฉพาะของ แต่ละพื้นที่ แทนที่จะใช้ปัจจัยการผลิตที่มีผลกระทบต่อทางลบ เกษตรอินทรีย์ผสมผสานองค์ความรู้ พื้นบ้าน นวัตกรรม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริม ความสัมพันธ์ที่เป็นธรรม และคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคนและสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า เกษตรอินทรีย์ หมายถึง การทำการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมี เน้นการ รักษาสมดุลของระบบนิเวศ เน้น เน้นการใช้อินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และ ปุ๋ย ชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้ต้นพืชมีความแข็งแรงสามารถต้านทาน โรค และแมลงด้วยตนเอง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด คำนึงถึงความ ปลอดภัยของผู้ผลิต ผู้บริโภค และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2 แนวทางเกษตรอินทรีย์

พันธุ์จิตต์ สีเหนียง (2555: 19-24) อธิบายว่า แนวคิดพื้นฐานของเกษตรอินทรีย์ ที่มุ่งเน้นการทำการเกษตรที่อนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม แนวทางปฏิบัติของเกษตรอินทรีย์จึงเน้น การผลิตตามความสอดคล้องกับวิถีธรรมชาติโดยการประยุกต์ใช้กลไกนิเวศธรรมชาติสำหรับการ

ทำการเกษตรที่สำคัญได้แก่ การหมุนเวียนธาตุอาหาร การสร้างความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความสัมพันธ์แบบสมดุลของสิ่งมีชีวิตที่หลากหลาย การอนุรักษ์และฟื้นฟูนิเวศการเกษตร

4.2.1 การหมุนเวียนธาตุอาหาร แนวทางการหมุนเวียนธาตุอาหารในฟาร์มอาศัยหลักการทางธรรมชาติ ด้วยการใช้ธาตุอาหารพืชที่อยู่ในรูปของอินทรีย์วัตถุที่สามารถย่อยสลายได้ โดยจุลินทรีย์ซึ่งจะทำให้วงจรธาตุอาหารหมุนเวียนได้อย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างที่สำคัญได้แก่ การใช้ปุ๋ยหมัก การคลุมดินด้วยอินทรีย์วัตถุ การปลูกพืชเป็นปุ๋ยพืชสด และการปลูกพืชหมุนเวียน เป็นต้น

4.2.2 ความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารในดิน ถือได้ว่าเป็นหัวใจของเกษตรอินทรีย์ ผิงดินในระบบนิเวศป่าธรรมชาติจะมีเศษซากพืชและใบไม้ปกคลุมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งอินทรีย์วัตถุที่คลุมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งนอกจากจะช่วยป้องกันการกัดเซาะและการพังทลายของหน้าดินแล้ว ยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ดังนั้นหลักการของการทำเกษตรอินทรีย์จึงจำเป็นต้องหาอินทรีย์วัตถุต่างๆ มาคลุมหน้าดินอยู่เสมอ เป็นการช่วยทำให้ดินสามารถฟื้นความอุดมสมบูรณ์ได้อย่างรวดเร็ว เมื่อดินมีความอุดมสมบูรณ์พืชที่ปลูกก็แข็งแรง มีความต้านทานโรคและแมลง รวมทั้งให้ผลผลิตสูง

4.2.3 ความหลากหลายที่สัมพันธ์กันอย่างสมดุลในระบบนิเวศ การทำการเกษตรอินทรีย์จะต้องหาสมดุลของการเพาะปลูกที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการปลูกพืชร่วมหลายชนิดในเวลาเดียวกัน ตลอดจนการปลูกพืชหมุนเวียนต่างชนิดกัน รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ นับเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า และยังเป็นการลดความเสี่ยงภัยจากปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืชระบาดอีกด้วย นอกจากนี้การไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะมีส่วนช่วยให้ศัตรูธรรมชาติสามารถแสดงบทบาทในการควบคุมศัตรูพืช ซึ่งเป็นการสร้างสมดุลนิเวศการเกษตรอีกทางหนึ่ง

4.2.4 การอนุรักษ์และฟื้นฟูนิเวศการเกษตร แนวทางสำคัญของเกษตรอินทรีย์ก็คือ การอนุรักษ์ระบบนิเวศการเกษตรและสิ่งแวดล้อมด้วยการปฏิเสธการใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด ทั้งนี้เพราะปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ทำลายสมดุลของนิเวศการเกษตรและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีผลต่อสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่อยู่ในฟาร์มทั้งบนผิวดินและใต้ดิน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างสมดุลของนิเวศการเกษตร นอกเหนือจากการอนุรักษ์แล้ว แนวทางเกษตรอินทรีย์ยังเน้นให้เกษตรกรต้องฟื้นฟูสมดุลและความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศด้วย ซึ่งแนวทางหลักในการฟื้นฟูนิเวศการเกษตรคือ การปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ และการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งอาจทำได้หลายรูปแบบ เช่นการปลูกพืชร่วม พืชแซม พืชหมุนเวียน ไม้ยืนต้น หรือการฟื้นฟูแหล่งนิเวศธรรมชาติในไร่นาหรือบริเวณใกล้เคียง

4.2.5 การพึ่งพาเทคโนโลยีธรรมชาติในการทำเกษตร เทคโนโลยีธรรมชาติที่สำคัญต่อการทำเกษตรอินทรีย์ได้แก่ วงจรหมุนเวียนธาตุอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งวงจรไนโตรเจนและคาร์บอน วงจรการหมุนเวียนของน้ำ พลังของภูมิอากาศ และแสงอาทิตย์ รวมทั้งการพึ่งพากันของสิ่งมีชีวิตอย่างสมดุลในระบบนิเวศ ทั้งในเชิงของการเกื้อกูล การพึ่งพา และห่วงโซ่อาหาร

4.2.6 การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิต เกษตรอินทรีย์มีแนวทางที่มุ่งให้เกษตรกรพยายามผลิตปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์ ฯลฯ ด้วยตนเองในฟาร์มให้ได้มากที่สุด แต่ในกรณีที่ไม่สามารถผลิตเองได้ สามารถหาซื้อจากภายนอกฟาร์มได้ แต่ควรเป็นปัจจัยการผลิตที่มีในท้องถิ่น การส่งเสริมการพึ่งตนเองของเกษตรกรในระบบเกษตรอินทรีย์จึงเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็ง และความเป็นอิสระของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

4.3 หลักพื้นฐานของการทำเกษตรอินทรีย์

หลักการพื้นฐานของเกษตรอินทรีย์นั้นแตกต่างจากเกษตรปลอดสารเคมี ตรงที่เกษตรอินทรีย์เน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ด้วยการไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ในการผลิต (รวมถึงไม่ใช้ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์) การปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ และเน้นการฟื้นฟูระบบนิเวศ ให้มีความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค เกษตรอินทรีย์ยังมีการกำหนดมาตรฐานกระบวนการผลิตที่ชัดเจน มีการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานจนถึงขั้นกำหนดเป็นระเบียบกฎหมายเกณฑ์เกี่ยวกับการผลิตและการติดฉลากโฆษณาผลิตภัณฑ์ว่าเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์

โดยสรุป หลักพื้นฐานสำคัญของเกษตรอินทรีย์ ได้แก่

- 1) ห้ามใช้สารเคมีสังเคราะห์ทางการเกษตรทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี ยาฆ่าหญ้า ยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช และฮอร์โมน
- 2) เน้นการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่นปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด ตลอดจนการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อให้พืชแข็งแรงมีความต้านทานต่อโรคแมลง
- 3) รักษาความสมดุลของธาตุอาหารภายในฟาร์ม โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาหมุนเวียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 4) ป้องกันมิให้มีการปนเปื้อนของสารเคมีจากนอกฟาร์ม ทั้งจากดิน น้ำ และอากาศ โดยจัดสร้างแนวกันชน ด้วยการขุดคู หรือปลูกพืชยืนต้น และพืชล้มลุก
- 5) ใช้พันธุ์พืชหรือสัตว์ที่มีความต้านทาน และมีความหลากหลาย ห้ามใช้พันธุ์พืชสัตว์ ที่ได้จากการตัดต่อสารพันธุกรรม
- 6) การกำจัดวัชพืชใช้การเตรียมดินที่ดี และแรงงานคนหรือเครื่องมือกลแทนการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช

- 7) การป้องกันกำจัดวัชพืชให้สมุนไพรงำจัดศัตรูพืชแทนการใช้ยาเคมีกำจัดศัตรูพืช
- 8) ใช้ฮอร์โมนที่ได้จากธรรมชาติ เช่น จากน้ำสกัดชีวภาพแทนการใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์
- 9) รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการรักษาไว้ซึ่งพันธุ์พืช หรือสัตว์ สิ่งที่มีชีวิตทุกชนิดที่มีอยู่ในท้องถิ่น ตลอดจนปลูกหรือเพาะเลี้ยงขึ้นมาใหม่
- 10) การปฏิบัติหลักการเก็บเกี่ยวและการแปรรูปให้ใช้วิถีธรรมชาติ และประหยัดพลังงาน

- 11) ให้ความสำคัญสิทธิมนุษยชนและสัตว์
- 12) ต้องเก็บบันทึกข้อมูลไว้อย่างน้อย 3 ปี เพื่อรอการตรวจสอบ

4.4 การเกษตรสมัยใหม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมาก ดังนี้

- 1) ความอุดมสมบูรณ์ลดลง
- 2) ต้องใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกปีจึงจะได้รับผลผลิตเท่าเดิม
- 3) เกิดปัญหาโรคและแมลงระบาดทำให้เกิดความยุ่งยากในการป้องกันและกำจัด
- 4) แม่น้ำและทะเลสาบปนเปื้อนด้วยสารเคมีและความเสื่อมโทรมของดิน
- 5) พบสารเคมีปนเปื้อนในผลผลิตเกินปริมาณที่กำหนด ทำให้เกิดพิษภัยต่อผู้บริโภค
- 6) สภาพแวดล้อมถูกทำลายเสียหายจนยากที่จะเยียวยาให้กลับคืนมาดังเดิมนอกจากนั้น การเลี้ยงสัตว์แบบอุตสาหกรรมซึ่งเป็นการเลี้ยงสัตว์จำนวนมากในพื้นที่จำกัด ทำให้เกิดโรคระบาดได้ง่าย จึงต้องใช้ยาปฏิชีวนะจำนวนมาก ทำให้ตกค้างในเนื้อสัตว์แบบอุตสาหกรรมไม่เพียงเป็นการทรมาณสัตว์ แต่อาจเป็นภัยคุกคามต่อความอยู่รอดของมนุษย์ด้วย

4.5 ปัญหาในการทำเกษตรอินทรีย์

- 1) ผลผลิตจะไม่ออกทั้งปี แต่ออกตามฤดูกาล เพราะเกษตรอินทรีย์เป็นการทำการเกษตรที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติมากกว่าการฝืนธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้ต้องการใช้สารเคมีมากขึ้นตามไปด้วย
- 2) ราคาผลผลิตจะสูงกว่า เพราะแม้จะใช้ปัจจัยในการผลิตลดลงแต่ต้องใช้แรงงานในการดูแลและเอาใจใส่มากขึ้น

4.6 การปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์

กรมส่งเสริมการเกษตร กล่าวเกี่ยวกับการปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์ว่า
(<http://www.doae.go.th/library/html/detail/nsfng/tummaikasad.htm> ค้นคืนวันที่ 19 มกราคม 2557)

4.6.1 การเลือกพื้นที่

- 1) ควรเลือกพื้นที่เหมาะสม โดยอยู่ห่างโรงงาน หางแปลงปลูกที่ใช้สารเคมี มีแหล่งน้ำสะอาด ไม่มีสารพิษเจือปน
- 2) ศึกษาประวัติพื้นที่ เช่น เคยปลูกพืชอะไร การใช้ปุ๋ยและสารเคมี ย้อนหลังอย่างน้อย 3 ปี
- 3) เลือกปลูกพืชให้เหมาะกับดิน โดยให้พิจารณาว่าดินมีทั้งดินร่วน ดินเหนียว หน้าที่ดิน หน้าที่ดินลึก ดินเป็นกรด ดินเป็นด่าง ดินเค็ม เป็นต้น จึงควรพิจารณาเลือกปลูกพืชที่ขึ้นอยู่เดิม
- 4) สังเกตจากพืชที่ขึ้นอยู่เดิม เก็บตัวอย่างดิน น้ำ ไปทำการวิเคราะห์

4.6.2 การวางแผนการจัดการ

- 1) วางแผนป้องกันสารพิษจากภายนอก ทั้งทางน้ำและทางอากาศ การป้องกันทางน้ำ โคนชุดคลุมแปลง การป้องกันทางอากาศโดยปลูกพืชกันชน ทั้งไม้ทรงสูง ทั้งไม้ทรงสูง ทรงสูงปานกลางต้นเดี่ยว บนคันกั้นน้ำรอบแปลง
- 2) วางแผนป้องกันภายใน จัดระบบการระบายน้ำ การเก็บรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์ และการเข้าออกไร่นา
- 3) วางแผนระบบการปลูกพืช เลือกฤดูปลูกที่เหมาะสม ใช้พันธุ์พืชที่ต้านทานโรค-แมลง พืชบำรุงดิน พืชไล่แมลง

4.6.3 การเลือกพันธุ์ปลูก

- 1) คำนึงถึงสภาพดิน สภาพภูมิอากาศ ความต้านทานต่อ โรค แมลง และวัชพืช ความหลากหลายของชนิดพืชในแปลง
- 2) ไม่ใช้พืชจีเอ็มโอ (พืชที่มาจากการตัดต่อสารพันธุกรรม)
- 3) ควรเป็นเมล็ดพันธุ์พืชที่มาจากการปลูกแบบอินทรีย์

4.6.4 การปรับปรุงบำรุงดิน

- 1) เลือกพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินสูง (ห้ามตัดไม้ทำลายป่า)
- 2) ถ้าดินเป็นกรดจัดใส่หินปูนลดลดความเป็นกรด
- 3) ปลูกพืชตระกูลถั่วและไถกลบ ได้แก่ โสน ถั่วพุ่ม ถั่วพริ้ว ถั่วมะแฮะ เป็นต้น (โสนควรปลูกในนา ถั่วต่าง ๆ ควรปลูกในไร่)

- อาหารพืช
- 4) ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก เศษซากพืช เพื่อช่วยปรับ โครงสร้างดิน และให้ธาตุอาหารพืช
 - 5) ดินขาดฟอสฟอรัสให้ใช้ปุ๋ยหินฟอสเฟต
 - 6) ดินขาดโพแทสเซียม ให้ใช้ปุ๋ยมูลค่างควา เกลือโพแทสเซียมธรรมชาติ และขี้เถ้าถ่าน

4.6.5 สารที่ไม่อนุญาตให้ใช้ปรับปรุงดิน

- 1) กากตะกอนโสโครก (โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผัก)
- 2) สารเร่งการเจริญเติบโต
- 3) จุลินทรีย์และผลิตภัณฑ์จากจุลินทรีย์ที่ได้มากจากการตัดต่อสารพันธุกรรม
- 4) สารพิษตามธรรมชาติ เช่น โลหะหนักต่าง ๆ
- 5) ปุ๋ยเทศบาลหรือปุ๋ยหมักจากขยะในเมือง

4.6.6 สารที่อนุญาตให้ใช้ปรับปรุงดิน

- 1) ปุ๋ยอินทรีย์ ที่ผลิตจากวัสดุในไร่นา เช่น
 - ปุ๋ยหมัก จากเศษซากพืช ฟางข้าว ขี้เลื่อย เปลือกไม้ เศษไม้ และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอื่น ๆ เป็นต้น
 - ปุ๋ยคอก จากสัตว์ที่เลี้ยงตามธรรมชาติ ไม่ใช่อาหารจากจีเอ็มโอ(สารตัดต่อพันธุกรรม) ไม่ใช่สารเร่งการเจริญเติบโตและไม่มีการทรมานสัตว์
 - ปุ๋ยพืชสด เศษซากพืชและวัสดุเหลือใช้ในไร่นารูปสารอินทรีย์
- 2) ดินพรุ ที่ไม่เติมสารสังเคราะห์
- 3) ปุ๋ยชีวภาพ หรือจุลินทรีย์ที่พบทั่วไปตามธรรมชาติ
- 4) ขุยมิถุนทรีย์ สิ่งที่จับถ่วงจากไส้เดือนดินและแมลง
- 5) ดินอินทรีย์ ที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ
- 6) ดินชั้นบน (หน้าดิน) ที่ปลอดจากการใช้สารเคมีมาแล้วอย่างน้อย 1ปี
- 7) ผลิตภัณฑ์จากสาหร่ายและสาหร่ายทะเล ที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ
- 8) ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ที่ได้จากพืชและสัตว์
- 9) อุจจาระและปัสสาวะที่ได้รับการหมักแล้ว โดยใช้ได้กับพืชที่ไม่เป็นอาหารของมนุษย์
- 10) ของเหลวจากระบบน้ำโสโครกจากโรงงานที่ผ่านกระบวนการหมัก โดยไม่เติมสารสังเคราะห์ และไม่ปนเปื้อนต่อสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ

11) ของเหลือใช้จากกระบวนการในโรงงานฆ่าสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงงานน้ำตาล โรงงานมันสำปะหลัง โรงงานน้ำปลา โดยกระบวนการเหล่านั้นต้องไม่เติมสารสังเคราะห์ และต้องได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ

12) สารควบคุมการเจริญเติบโตของพืชหรือสัตว์ ซึ่งได้จากธรรมชาติ

4.6.7 การดูแลระยะพืชเจริญเติบโต การควบคุมโรคพืช โรยเชื้อราปฏิชีวนะรอบโคนต้น เก็บเผาทำลายชิ้นส่วนของพืชที่เป็นโรค ใช้เชื้อแบคทีเรีย บาซิลลัส สปีทิลิส ทาแผลหรือพ่นที่ต้นพืช

1) สารอนุญาตให้ใช้ควบคุมโรคพืช สารที่อนุญาตให้ใช้ควบคุมโรคพืช ได้แก่ กำมะถัน บอร์โดมิกซ์เจอร์ พืชที่สมุนไพรมะพร้าวและสารสกัดจากสมุนไพรมะพร้าว คอปเปอร์ซัลเฟต คอปเปอร์ไฮดรอกไซด์ คอปเปอร์ออกไซด์ คลอไรด์

2) การควบคุมแมลง สำรวจแมลงศัตรูพืชในแปลงปลูก หากพบแมลงศัตรูพืชให้ปฏิบัติได้ ดังนี้

(1) ถ้าแมลงมีจำนวนน้อย ให้ใช้วิธีการควบคุมทางชีวภาพจากพืช หรือสารสกัดจากพืชสมุนไพร เช่น ดาวเรือง ว่านน้ำ พริก สาบเสือ หางไหลแดง สะเดา เป็นต้น ใช้จุลินทรีย์ปฏิชีวนะ เช่น เชื้อไวรัสเอ็นพีวี เชื้อแบคทีเรียบีที ไล่เดือนฝอย ศัตรูธรรมชาติ เชื้อรามตาไลเซียม ใช้ตัวห้ำ ตัวเบียน น้ำสบู่ สารทำหมันแมลง

(2) หากแมลงระบาด ใช้กับดักกาวเหนียว กับดักแสงไฟ เพื่อลดปริมาณแมลง ใช้ไวก์ท้อยล์ หรือมิเนอรัล ออยล์

4.6.8 การควบคุมวัชพืช

1) ควรควบคุมก่อนวัชพืชออกดอก
2) ควบคุมโดยวิธีทางกายภาพ เช่น อบ ตาก บด ถอน ตัด ปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดิน ใช้พลาสติกทึบแสงที่ไม่ย่อยสลายคลุมแปลง กับดักกาวเหนียว ควบคุมวัชพืชโดยวิธีการทางกายภาพ

3) ใช้สารสกัดจากพืช

4) ใช้ชีววิธี เช่น แมลง สัตว์ หรือจุลินทรีย์

4.6.9 การเก็บรักษาและการขนส่งผลิตภัณฑ์

1) ผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ต้องแยกออกจากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่เกษตรอินทรีย์อย่างชัดเจน และต้องทำตลอดทุกกระบวนการ

2) ต้องป้องกันไม่ให้สัมผัสและปนเปื้อนวัสดุสังเคราะห์ต้องห้ามในมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

3) การเก็บรักษาและขนส่ง ต้องรักษาความสะอาดอย่างเคร่งครัด

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

ธีรพงษ์ มนต์แก้ว (2251) ศึกษาความรู้และการปฏิบัติเกษตรกรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรในตำบลสะลวง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 50.38 ปี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ศรีสุดา พรหมพิมพ์ (2555) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมังคุดตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลอ่างศิรี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 52.53 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

รัชนิวรรณ กุมภาคม (2554) ศึกษาศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์สู่มาตรฐานสากลของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

นิภาพร วงศ์สะอาด (2556) ศึกษาการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยของเกษตรกรอำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.53 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมีประสบการณ์ในการปลูกลำไยเฉลี่ย 12.52 ปี

5.2 สภาพทางสังคม

ธีรพงษ์ มนต์แก้ว (2251) ศึกษาความรู้และการปฏิบัติเกษตรกรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรในตำบลสะลวง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้ความรู้การเกษตรอินทรีย์จากการวิทยุ/โทรทัศน์ เข้าร่วมฝึกอบรมร้อยละ 25.3 และศึกษาดูงานด้านเกษตรอินทรีย์ร้อยละ 13.1

ศรีสุดา พรหมพิมพ์ (2555) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมังคุดตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลอ่างศิรี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 40.7) มีประสบการณ์การฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์ มีการพึ่งตนเองด้านปัจจัยการผลิตน้อย

นิภาพร วงศ์สะอาด (2556) ศึกษาการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยของเกษตรกรอำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเกษตรกรพื้นที่ใกล้เคียง

ศศิธร อุ๋น โปธิ์ (2551) ศึกษาเจตคติของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตส้มอินทรีในพื้นที่ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ รับข่าวสารด้านการเกษตรอินทรีย์จากวิทยุ เกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่เคยมีประสบการณ์เข้าร่วมการฝึกอบรมและศึกษาดูงานเกษตรอินทรีย์

5.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

ธีรพงษ์ มนต์แก้ว (2251) ศึกษาความรู้และการปฏิบัติเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรในตำบลสะลวง อำเภอแมริ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แรงงานเกษตรในครัวเรือน เฉลี่ย 1.55 คน พื้นที่ถือครองของตนเองเฉลี่ย 8.26 ไร่

ศรีสุดา พรหมพิมพ์ (2555) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมังคุดตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลอ่างศิรี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า แรงงานเกษตรในครัวเรือน เฉลี่ย 2.15 คน

ศศิธร อุ๋น โปธิ์ (2551) ศึกษาเจตคติของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตส้มอินทรีในพื้นที่ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แรงงานเกษตรในครัวเรือน เฉลี่ย 2 คน พื้นที่ถือครองของตนเองเฉลี่ย 8 ไร่

5.4 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

ศรีสุดา พรหมพิมพ์ (2555) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมังคุดตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลอ่างศิรี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นในการผลิตมังคุดตามระบบเกษตรอินทรีย์ในระดับเห็นด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก ใช้รูปแบบตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดตาก ในพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองตาก บ้านตาก สามเงา และวังเจ้า จำนวน 2,876 ราย

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ลำดับที่	อำเภอ	ประชากร(คน)
1	เมืองตาก	513
2	บ้านตาก	565
3	สามเงา	1,147
4	วังเจ้า	651
	รวม	2,876

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก (2556)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกจากเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ทั้ง 4 อำเภอของจังหวัดตาก

1.2.1 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (Yamane 1973 อ้างใน จินดา ขลิบทอง 2544: 20) ดังนี้

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.08 โดยให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 8 เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

แทนค่าสูตร

$$n = \frac{2,876}{1+2,894(0.08)^2}$$

$$= 148.20$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย จำนวน 148 ราย

1.2.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนประชากรแต่ละอำเภอ ผู้วิจัยใช้การทอนสัดส่วนขนาดตัวอย่างของประชากรโดยการเทียบสัดส่วนร้อยละ จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลากค้ำบลที่จะทำการเก็บข้อมูล ทำให้ได้จำนวนตัวอย่างดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ที่	อำเภอ	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
1	เมืองตาก - ตำบลหนองบัวใต้	26
2	บ้านตาก - ตำบลตากออก	29
3	สามเงา - ตำบลย่านรี	59
4	วังเจ้า - ตำบลนาโบสถ์	34
รวม		148

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก (2556: 1)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

2.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1.2 กำหนดกรอบเนื้อหาและข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับแนวคิดในการวิจัยที่จะทำการศึกษา

2.1.3 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ความเห็น จากนั้นนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.2 องค์ประกอบของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (structured interviewed questionnaire) ประกอบไปด้วยคำถามแบบปลายปิด (closed-ended question) และคำถามปลายเปิด (open-ended question) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและ เศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดตาก ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือก และให้เติมคำลงในช่องว่าง

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร คำถามเป็นแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบ และให้เติมคำลงในช่องว่าง

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับศักยภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร ได้แก่ ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติของเกษตรกรที่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คำถามเป็นแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบ และให้เติมคำลงในช่องว่าง

3.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ เป็นคำถามให้เลือกตอบ ผิดและถูก เพื่อทดสอบความรู้ของเกษตรกร เกณฑ์การประเมินค่า มีการให้คะแนน ดังนี้

ตอบถูก ได้คะแนนเท่ากับ 1

ตอบผิด ได้คะแนนเท่ากับ 0

3.2 เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ โดยให้หลักเกณฑ์ในการวัดคือ อันดับมาตร แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับความสำคัญของความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน 1	หมายถึง	น้อยที่สุด
คะแนน 2	หมายถึง	น้อย
คะแนน 3	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนน 4	หมายถึง	มาก
คะแนน 5	หมายถึง	มากที่สุด

3.3 การปฏิบัติของเกษตรกรที่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เป็นคำถามที่มีลักษณะกำหนดหัวข้อเรื่องให้เลือกตอบตามที่เกษตรกรปฏิบัติ ได้กำหนดเกณฑ์วัด ดังนี้

- 0 หมายถึง ไม่ปฏิบัติ
- 1 หมายถึง ปฏิบัติบางครั้ง
- 2 หมายถึง ปฏิบัติประจำ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย

ตอนย่อยที่ 4.1 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ เป็นคำถามที่มีลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกตามระดับของปัญหา คือ

- 1 หมายถึง ระดับปัญหาน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ระดับปัญหาน้อย
- 3 หมายถึง ระดับปัญหাপานกลาง
- 4 หมายถึง ระดับปัญหามาก
- 5 หมายถึง ระดับปัญหามากที่สุด

และหากเกษตรกรไม่มีปัญหาให้เลือกตอบไม่มีปัญหา

ตอนย่อยที่ 4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ เป็นคำถามที่มีลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกตาม ระดับของข้อเสนอแนะ คือ

- 1 หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อย
- 3 หมายถึง ระดับเห็นด้วยปานกลาง
- 4 หมายถึง ระดับเห็นด้วยมาก
- 5 หมายถึง ระดับเห็นด้วยมากที่สุด

2.3 การตรวจสอบเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ (content validity)

โดยทำก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อตรวจสอบว่า แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้น สามารถวัดผลได้ตรงตามที่ต้องการ ครอบคลุมเนื้อหาขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย ความถูกต้องของ ภาษา ความเข้าใจตรงกับข้อคำถาม โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ตรวจสอบความเหมาะสม และแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนจะนำไป ทดสอบกับเกษตรกรต่อไป

2.3.2 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ (reliability) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการ ตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปทำการ ทดสอบกับเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดตาก ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของประชากรของการวิจัยนี้ จำนวน 20 คน แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาหาค่าความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha) โดยโปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลปรากฏว่า แบบสัมภาษณ์มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ดังนี้

- 1) เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ ได้ค่าสัม ประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.926
- 2) ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ ได้ค่าสัม ประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.855
- 3) ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ ได้ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.982

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกลำไย ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์- เมษายน 2557 รายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้เตรียมการในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การเตรียมตัว ได้แก่ การทำความเข้าใจแบบสัมภาษณ์ ศึกษาสถานที่และกลุ่ม ตัวอย่างที่ต้องการเก็บรวบรวม

3.1.2 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ ดินสอ ปากกา เครื่องคิดเลข ยางลบ น้ำยาลบ คำผิด แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ เป็นต้น

3.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

3.2.1 แนะนำตัวเอง ชี้แจงเรื่องที่ทำการศึกษา และวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3.2.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ ตามรายละเอียดในแบบสัมภาษณ์

3.2.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์ ขณะดำเนินการสัมภาษณ์ข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยได้

บันทึกผลลงในแบบสัมภาษณ์ทันที

3.3 ขั้นสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ได้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.3.1 ทบทวนความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์
เกษตรกร

3.3.2 กล่าวขอบคุณเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์หลังสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมด จำนวน 148 ราย คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum value) ค่าสูงสุด (maximum value) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

4.3 การแปลความหมายข้อมูล ในแบบสัมภาษณ์บางตอน มีการแปลความหมายข้อมูลดังนี้

ตอนย่อยที่ 3.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ เป็นคำถามให้เลือกตอบเพื่อทดสอบความรู้ของเกษตรกร โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน นำคะแนนความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน มาปรับเป็นระดับความรู้ของเกษตรกร โดยใช้สูตร

$$\text{อัตราภาคชั้น} = \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ในการวิจัยครั้งนี้

$$\text{คะแนนสูงสุด} = 20$$

$$\text{คะแนนต่ำสุด} = 10$$

$$\text{จำนวนชั้น} = 3$$

$$\text{แทนค่าในสูตร} \quad \frac{20 - 10}{3} = 3.33$$

$$\text{ดังนั้น อัตรา} = 4$$

คะแนน 9 – 12 คะแนน แสดงว่า มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ต่ำ

คะแนน 13 – 16 คะแนน แสดงว่า มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ปานกลาง

คะแนน 17 – 20 คะแนน แสดงว่า มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์สูง

ตอนที่ 3.2 เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์
การแปลความหมายข้อมูล โดยใช้วิธีการคำนวณหาน้ำหนักค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร

$$\text{อัตราภาคชั้น} = \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5 - 1}{5}$$

$$= \frac{4}{5}$$

$$= 0.8$$

คั้งนั้น

ช่วงคะแนน 1.00 – 1.80 หมายถึง มีเจตคติของเกษตรกรน้อยที่สุด

ช่วงคะแนน 1.81 – 2.60 หมายถึง มีเจตคติของเกษตรกรน้อย

ช่วงคะแนน 2.61 – 3.40 หมายถึง มีเจตคติของเกษตรกรปานกลาง

ช่วงคะแนน 3.41 – 4.20 หมายถึง มีเจตคติของเกษตรกรมาก

ช่วงคะแนน 4.21 – 5.00 หมายถึง มีเจตคติของเกษตรกรมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ การแปลความหมายข้อมูล โดยใช้วิธีการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตรเดียวกับเจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ ได้ผลลัพธ์ดังนี้

ช่วงคะแนน 1.00 – 1.80 หมายถึง มีปัญหาและความต้องการน้อยที่สุด

ช่วงคะแนน 1.81 – 2.60 หมายถึง มีปัญหาและความต้องการน้อย

ช่วงคะแนน 2.61 – 3.40 หมายถึง มีปัญหาและความต้องการปานกลาง

ช่วงคะแนน 3.41 – 4.20 หมายถึง มีปัญหาและความต้องการมาก

ช่วงคะแนน 4.21 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาและความต้องการมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาศึกษาสภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกลำไย ในพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองตาก บ้านตาก สามเงา และวังเจ้า จำนวน 148 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ศักยภาพในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตร

อินทรีย์

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยจังหวัดตาก ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกลำไย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

1.1.1 เพศ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 58.8 เป็นเพศชาย และเพศหญิง ร้อยละ 41.2

1.1.2 อายุ เกษตรกรร้อยละ 45.9 มีอายุ 51-60 ปี รองลงมา ร้อยละ 29.1 มีอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 13.5 มีอายุ มากกว่า 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 10.8 มีอายุ 31-40 และร้อยละ 0.7 มีอายุ น้อยกว่า 30 ปี โดยเกษตรกรอายุน้อยที่สุดเท่ากับ 19 ปี อายุมากที่สุด เท่ากับ 71 ปี และมีอายุเฉลี่ย 51.75 ปี

1.1.3 ระดับการศึกษา เกษตรกรร้อยละ 70.9 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า รองลงมา ร้อยละ 18.7 จบมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 10.1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า ร้อยละ 6.8 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า และร้อยละ 0.7 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า

1.1.4 ประสบการณ์ในการผลิตลำไย เกษตรกรร้อยละ 27.7 มีประสบการณ์ 6-10 ปี รองลงมาร้อยละ 20.3 มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 11-15 ปี เท่ากันกับมีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 16-20 ปี ร้อยละ 16.2 มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี และร้อยละ 15.5 มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตลำไยน้อยที่สุด 2 ปี มากที่สุด 30 ปี คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.61 ปี

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกร

n = 148						
ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
เพศ						
ชาย	80	57.6				
หญิง	59	42.4				
อายุ (ปี)						
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30	1	0.7	19	71	51.75	8.14
31-40	16	10.8				
41-50	43	29.1				
51-60	68	45.9				
มากกว่า 60	20	13.5				
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	105	70.9				
มัธยมศึกษาตอนต้น	17	11.5				
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	15	10.1				
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	1	0.7				
ปริญญาตรีขึ้นไป	10	6.8				

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 148						
ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
ประสบการณ์ในการปลูกถ่าย (ปี)			2	30	13.61	7.33
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	24	16.2				
6-10	41	27.7				
11-15	30	20.3				
16-20	30	20.3				
มากกว่า 20	23	15.5				

1.2 ข้อมูลครัวเรือนของเกษตรกร ได้แก่ จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่จริงในครัวเรือน จำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน การมีตำแหน่งในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่ม การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด รายได้รวมของครัวเรือน ภาคการเกษตร รายจ่ายรวมของครัวเรือนภาคการเกษตร การได้รับความรู้ของเกษตรกรจากสื่อ บุคคล การได้รับความรู้ของเกษตรกรจากสื่อมวลชน ประสบการณ์การฝึกอบรมและศึกษาดูงาน ด้านการเกษตร การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิตสำหรับการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ เหตุผลของเกษตรกรที่ต้องการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ในอนาคต ผลการวิเคราะห์พบว่า

1.2.1 จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่จริงในครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 61.5 มีสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริงจำนวน 3-4 คน รองลงมาร้อยละ 18.9 มีสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริงจำนวน 1-2 คน ร้อยละ 18.2 มีสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริงจำนวน 5-6 คน และร้อยละ 1.4 มีสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง จำนวน 7-8 คน โดยมีสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริงน้อยที่สุด จำนวน 1 คน มากที่สุดเท่ากับ 8 คน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริงเฉลี่ย 3.61 คน

1.2.2 จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 90.5 มีแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน รองลงมาร้อยละ 8.8 มีแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนจำนวน 3-4 คน และร้อยละ 0.7 มีแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนจำนวน 5 คน โดยมีแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนน้อยที่สุดเท่ากับ 1 คน มีแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนมากที่สุด เท่ากับ 5 คน และมีแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 1.89 คน

1.2.3 การมีตำแหน่งในชุมชน เกษตรกรร้อยละ 87.2 ไม่มีตำแหน่งในชุมชน จำนวน 129 ราย รองลงมาร้อยละ 4.1 มีตำแหน่งกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 3.4 มีตำแหน่ง

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และร้อยละ 2.7 มีตำแหน่งอาสาสมัครเกษตร ซึ่งเท่ากับมีตำแหน่งอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน

1.2.4 การเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 42.4 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกลำไย รองลงมาร้อยละ 25.2 เป็นสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 15.2 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 12.3 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 5.0 เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ

1.2.5 การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 41.3 ประกอบอาชีพทำสวน รองลงมาร้อยละ 17.3 ประกอบอาชีพทำไร่ ร้อยละ 17.3 ประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 7.0 ประกอบอาชีพค้าขายซึ่งเท่ากันกับการประกอบอาชีพรับราชการ ร้อยละ 5.9 ประกอบอาชีพรับจ้าง และร้อยละ 3.1 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลครัวเรือนของเกษตรกร

n = 148

ข้อมูลครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่จริงในครัวเรือน			1	8	3.61	1.23
1-2 คน	28	18.9				
3-4 คน	91	61.5				
5-6 คน	27	18.2				
7-8 คน	2	1.4				
จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน			1	5	1.89	.74
1-2 คน	134	90.5				
3-4 คน	13	8.8				
มากกว่า 5 คน	1	0.7				

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 148

ข้อมูลครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
การมีตำแหน่งในชุมชน*						
ไม่มีตำแหน่งใด ๆ	129	87.2				
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/กรรมการหมู่บ้าน	6	4.1				
สมาชิก อบต.	5	3.4				
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	4	2.7				
อื่น ๆ ได้แก่ อาสาสมัครหมู่บ้าน	4	2.7				
การเป็นสมาชิกกลุ่ม*						
กลุ่มผู้ปลูกกล้วย	128	42.4				
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	46	15.2				
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	76	25.2				
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	37	12.3				
กลุ่มอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มทอผ้า	15	5.0				
การประกอบอาชีพของสมาชิกครัวเรือน*						
ทำนา	62	17.3				
ทำไร่	66	18.4				
ทำสวน	148	41.3				
เลี้ยงสัตว์	11	3.1				
ค้าขาย	25	7.0				
รับจ้าง	21	5.9				
รับราชการ	25	7.0				

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1.3 พื้นที่ทำการเกษตร เป็นพื้นที่ทั้งหมดที่เกษตรกรมีอยู่รวมพื้นที่ปลูกกล้วยด้วย

1.3.1 การถือครองพื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 67.0 มีพื้นที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง รองลงมาร้อยละ 26.3 เช่าผู้อื่น ร้อยละ 6.2 ผู้อื่นให้ทำโดยไม่คิดค่าเช่า และร้อยละ 0.5 ให้ผู้อื่นเช่าที่ดิน โดยเกษตรกรมีการถือครองพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุด เท่ากับ 1 ไร่ มากที่สุด เท่ากับ 95 ไร่ และมีการถือครองพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 21.78 ไร่

1.3.2 ขนาดพื้นที่ของตนเอง เกษตรกรร้อยละ 48.6 มีขนาดพื้นที่ของตนเอง 1-10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 28.6 มีขนาดพื้นที่ของตนเอง 11-20 ไร่ ร้อยละ 22.9 มีขนาดพื้นที่ของตนเอง มากกว่า 20 ไร่ และร้อยละ 5.4 ไม่มีพื้นที่ของตนเอง โดยเกษตรกรมีขนาดพื้นที่ของตนเองน้อยที่สุด เท่ากับ 0 ไร่ มีขนาดพื้นที่ของตนเองมากที่สุด เท่ากับ 85 ไร่ และมีขนาดพื้นที่ของตนเองเฉลี่ย 15.79 ไร่

1.3.3 ขนาดพื้นที่เช่าผู้อื่น เกษตรกรร้อยละ 60 มีขนาดพื้นที่เช่าผู้อื่น 1-10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 21.8 มีขนาดพื้นที่เช่าผู้อื่น 11-20 ไร่ และร้อยละ 18.2 มีขนาดพื้นที่เช่าผู้อื่น มากกว่า 20 ไร่ โดยเกษตรกรมีขนาดพื้นที่เช่าผู้อื่น น้อยที่สุด เท่ากับ 1 ไร่ มีขนาดพื้นที่เช่าผู้อื่น มากที่สุด เท่ากับ 58 ไร่ และมีขนาดพื้นที่เช่าผู้อื่น เฉลี่ย 4.68 ไร่

1.3.4 ขนาดพื้นที่ผู้อื่นให้ทำโดยไม่เสียค่าเช่า เกษตรกรร้อยละ 66.7 มีขนาดพื้นที่ผู้อื่นให้ทำโดยไม่เสียค่าเช่า 1-20 ไร่ และร้อยละ 33.3 มีขนาดพื้นที่ผู้อื่นให้ทำโดยไม่เสียค่าเช่า มากกว่า 20 ไร่ โดยเกษตรกรมีขนาดพื้นที่ผู้อื่นให้ทำโดยไม่เสียค่าเช่า น้อยที่สุด เท่ากับ 1 ไร่ มีขนาดพื้นที่ผู้อื่นให้ทำโดยไม่เสียค่าเช่ามากที่สุด เท่ากับ 58 ไร่ และมีขนาดพื้นที่ผู้อื่นให้ทำโดยไม่เสียค่าเช่าเฉลี่ย 1.34 ไร่

1.3.5 ให้ผู้อื่นเช่า เกษตรกรจำนวน 1 ราย ให้ผู้อื่นเช่าจำนวน 4 ไร่

ตารางที่ 4.3 พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร

n = 148						
พื้นที่ทำการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
การถือครองพื้นที่ทำการเกษตร*			1	95	21.78	21.70
ของตนเอง	140	67.0				
เช่าผู้อื่น	55	26.3				
ผู้อื่นให้ทำโดยไม่เสียค่าเช่า	13	6.2				
ให้ผู้อื่นเช่า	1	0.5				
ขนาดพื้นที่ของตนเอง(ไร่)	140	67.3	1	85	15.79	17.28
ตั้งแต่ 1 - 10	68	48.6				
ตั้งแต่ 11 - 20	40	28.6				
มากกว่า 20	32	22.9				

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 148

พื้นที่ทำการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
ขนาดพื้นที่เช่าผู้อื่น(ไร่)	55	26.4	1	58	4.68	8.73
ตั้งแต่ 1 - 10	33	60.0				
ตั้งแต่ 11 - 20	12	21.8				
มากกว่า 20	10	18.2				
ขนาดพื้นที่ผู้อื่นให้ทำ โดยไม่เสียค่าเช่า (ไร่)	12	5.8	1	58	1.34	6.49
ตั้งแต่ 1 - 20	8	66.7				
มากกว่า 20	4	33.3				

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1.4 รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร ได้แก่ รายได้จากการทำนา ทำไร่ ทำสวนซึ่งรวมรายได้จากการทำสวนลำไย และรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ ในปีที่ผ่านมา จากการศึกษาพบว่า

1.4.1 รายได้จากการทำนา เกษตรกรร้อยละ 84.5 มีรายได้ 100,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 10.3 มีรายได้ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท และร้อยละ 5.2 มีรายได้ 200,000 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีรายได้จากการทำนาน้อยที่สุด เท่ากับ 8,000 บาทต่อปี มีรายได้จากการทำนามากที่สุด เท่ากับ 300,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากการทำนาเฉลี่ย 27,314.86 บาทต่อปี

1.4.2 รายได้จากการทำไร่ เกษตรกรร้อยละ 62.7 มีรายได้ 100,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 28.3 มีรายได้ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท และร้อยละ 9.0 มีรายได้ 200,000 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีรายได้จากการทำไร่น้อยที่สุด เท่ากับ 2,000 บาทต่อปี มีรายได้จากการทำไร่มากที่สุด เท่ากับ 350,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากการทำไร่เฉลี่ย 55,439.19 บาทต่อปี

1.4.3 รายได้จากการทำสวน รวมรายได้จากการทำสวนลำไยด้วย จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 37.2 มีรายได้ 100,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 25.7 มีรายได้ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท ร้อยละ 14.9 มีรายได้ระหว่าง 200,001 – 300,000 บาท ร้อยละ 8.8 มีรายได้ระหว่าง 300,001 – 400,000 บาท และร้อยละ 13.5 มีรายได้ 400,000 บาทหรือมากกว่า โดยมี

รายได้จากการทำสวนน้อยที่สุด เท่ากับ 5,000 บาทต่อปี มากที่สุด เท่ากับ 1,200,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากการทำสวนเฉลี่ย 220,520.27 บาทต่อปี

1.4.4 รายได้จากการเล่นสัตว์ เกษตรกร จำนวน 10 ราย ร้อยละ 2.4 มีรายได้ 100,000 บาทหรือต่ำกว่า โดยมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์น้อยที่สุด เท่ากับ 20,000 บาทต่อปี มากที่สุด เท่ากับ 115,000 บาทต่อปี และมีรายได้เฉลี่ย 4,222.97 บาทต่อปี

ตารางที่ 4.4 รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร ในปีที่ผ่านมา

n = 148						
รายได้ภาคการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
รายได้จากการทำนา (บาท/ปี)	58	14.1	8,000	300,000	27,314.86	56,575.71
100,000 หรือ น้อยกว่า	49	84.5				
100,001 – 200,000	6	10.3				
200,001 หรือ มากกว่า	3	5.2				
รายได้จากการทำไร่ (บาท/ปี)	67	16.3	2,000	350,000	55,439.19	81,455.57
100,000 หรือ น้อยกว่า	42	62.7				
100,001 – 200,000	19	28.3				
200,001 หรือ มากกว่า	6	9.0				
รายได้จากการทำสวน (บาท/ปี)	148	35.9	5,000	1,200,000	220,520.27	201,769.09
100,000 หรือ น้อยกว่า	55	37.2				
100,001 – 200,000	38	25.7				
200,001 – 300,000	22	14.9				
300,001 – 400,000	13	8.8				
400,001 หรือ มากกว่า	20	13.5				
รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ (บาท/ปี)	12	2.4	20,000	115,000	4,222.97	16,990.52
150,000 หรือ น้อยกว่า	12	100.0				

1.5 รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรในรอบปีที่ผ่านมา

1.5.1 รายได้จากการค้าขาย เกษตรกรร้อยละ 65.2 มีรายได้ 100,000 บาทหรือต่ำกว่า และร้อยละ 34.8 มีรายได้ 200,000 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีรายได้จากการค้าขายน้อยที่สุด เท่ากับ 5,000 บาทต่อปี มีรายได้จากการค้าขายมากที่สุด เท่ากับ 200,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากการค้าขายเฉลี่ย 220,520.27 บาทต่อปี

1.5.2 รายได้จากการรับจ้าง เกษตรกรร้อยละ 72.0 มีรายได้ 100,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 26.0 มีรายได้ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท และร้อยละ 2.0 มีรายได้ 200,000 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีรายได้จากการรับจ้างน้อยที่สุด เท่ากับ 2,000 บาทต่อปี มีรายได้จากการรับจ้างมากที่สุด เท่ากับ 400,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากการรับจ้างเฉลี่ย 26,378.38 บาทต่อปี

1.5.3 รายได้จากการรับราชการ เกษตรกรร้อยละ 39.3 มีรายได้ 100,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 32.1 มีรายได้ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท และร้อยละ 28.6 มีรายได้ 200,000 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีรายได้จากการรับราชการน้อยที่สุด เท่ากับ 100,000 บาทต่อปี มีรายได้จากการรับราชการมากที่สุด เท่ากับ 400,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากการรับราชการเฉลี่ย 37,837.84 บาทต่อปี

1.5.4 รายได้จากบุตรหลานส่งให้ เกษตรกรร้อยละ 92.0 มีรายได้ 100,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 4.0 มีรายได้ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท ซึ่งเท่ากับกับเกษตรกรที่มีรายได้ 200,000 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีรายได้จากบุตรหลานส่งให้น้อยที่สุด เท่ากับ 20,000 บาทต่อปี มีรายได้จากบุตรหลานส่งให้มากที่สุด เท่ากับ 300,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากบุตรหลานส่งให้เฉลี่ย 10,500.00 บาทต่อปี

1.5.5 รายได้อื่น ๆ ได้แก่ ค่าเช่า (บาท/ปี) เกษตรกรจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.7 มีรายได้ 30,000 บาทหรือต่ำกว่า โดยเกษตรกรมีรายได้อื่นๆ น้อยที่สุด เท่ากับ 10,000 บาทต่อปี มากที่สุด เท่ากับ 30,000 บาทต่อปี และมีรายได้อื่นๆ เฉลี่ย 337.84 บาทต่อปี

ตารางที่ 4.5 รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรในรอบปีที่ผ่านมา

n = 148

รายได้นอกภาคการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
รายได้จากการค้าขาย (บาท/ปี)	23	5.6	5,000	200,000	220,520.27	201,769.09
100,000 หรือ น้อยกว่า	15	65.2				
100,001 – 200,000	8	34.8				
รายได้จากการรับจ้าง (บาท/ปี)	50	12.1	2,000	400,000	26,378.38	59,845.42
100,000 หรือ น้อยกว่า	36	72.0				
100,001 – 200,000	13	26.0				
200,001 หรือ มากกว่า	1	2.0				
รายได้จากการรับราชการ (บาท/ปี)	28	6.8	100,000	400,000	37,837.84	92,512.47
100,000 หรือ น้อยกว่า	11	39.3				
100,001 – 200,000	9	32.1				
200,001 หรือ มากกว่า	8	28.6				
รายได้จากบุตรหลานส่งให้ (บาท/ปี)	25	6.1	20,000	300,000	10,500.00	33,110.71
100,000 หรือ น้อยกว่า	23	92.0				
100,001 – 200,000	1	4.0				
200,001 หรือ มากกว่า	1	4.0				
รายได้อื่น ๆ (ค่าเช่า) (บาท/ปี)	3	0.7	10,000	30,000	337.84	2.71
30,000 หรือ น้อยกว่า	3	100.0				

1.6 รายได้รวมของครัวเรือนเกษตรกรในรอบปีที่ผ่านมา

1.6.1 รายได้รวมภาคการเกษตร ซึ่งรวมรายได้จากการทำสวนลำไย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 39.3 มีรายได้รวมภาคเกษตร 200,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 34.5 มีรายได้รวมภาคเกษตรระหว่าง 200,001 – 400,000 บาท ร้อยละ 16.9 มีรายได้รวมภาคเกษตร

ระหว่าง 400,001 – 600,000 บาท และร้อยละ 8.1 มีรายได้รวมภาคเกษตร 600,000 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีรายได้รวมภาคเกษตรน้อยที่สุด เท่ากับ 10,000 บาทต่อปี มากที่สุด เท่ากับ 1,200,000 บาทต่อปี และมีรายได้รวมภาคเกษตรเฉลี่ย 307,483.78 บาทต่อปี

1.6.2 รายได้รวมนอกภาคการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 83.0 มีรายได้รวมนอกภาคเกษตร 200,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 15.1 มีรายได้รวมนอกภาคเกษตรระหว่าง 200,001 – 400,000 บาท และร้อยละ 16.9 มีรายได้รวมนอกภาคเกษตร 600,000 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีรายได้รวมนอกภาคเกษตรน้อยที่สุด เท่ากับ 5,000 บาทต่อปี มากที่สุด เท่ากับ 600,000 บาทต่อปี และมีรายได้รวมนอกภาคเกษตรเฉลี่ย 92,817.57 บาทต่อปี

ตารางที่ 4.6 รายได้รวมของครัวเรือนเกษตรกรในรอบปีที่ผ่านมา

n = 148

รายได้รวม	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
รายได้รวมภาคการเกษตร (บาท/ปี)	148	100.0	10,000	1,200,000	307,483.78	230,808.40
200,000 หรือ น้อยกว่า	60	40.5				
200,001 – 400,000	51	34.5				
400,001 – 600,000	25	16.9				
600,001 หรือ มากกว่า	12	8.1				
รายได้นอกภาคเกษตร (บาท/ปี)	106	71.6	5,000	600,000	92,817.57	119,106.42
200,000 หรือ น้อยกว่า	88	83.0				
200,001 – 400,000	16	15.1				
400,001 หรือ มากกว่า	2	1.9				

1.7 รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรในรอบปีที่ผ่านมา

1.7.1 รายจ่ายในการทำนา เกษตรกรร้อยละ 86.4 มีรายจ่ายในการทำนา 50,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 10.2 มีรายจ่ายในการทำนาระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และร้อยละ 3.4 มีรายจ่ายในการทำนา 100,001 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีรายจ่ายในการทำนายน้อยที่สุด เท่ากับ 2,000 บาทต่อปี มีรายจ่ายในการทำนามากที่สุด เท่ากับ 200,000 บาทต่อปี และมีรายจ่ายในการทำนาเฉลี่ย 12,851.35 บาทต่อปี

1.7.2 รายจ่ายในการทำไร่ เกษตรกรร้อยละ 67.2 มีรายจ่ายในการทำไร่ 50,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 26.9 มีรายจ่ายในการทำไร่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และร้อยละ 6.0 มีรายจ่ายในการทำไร่ 100,001 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีรายจ่ายในการทำไร่น้อยที่สุด เท่ากับ 2,000 บาทต่อปี มากที่สุด เท่ากับ 170,000 บาทต่อปี และมีรายจ่ายในการทำไร่เฉลี่ย 22,020.27 บาทต่อปี

1.7.3 รายจ่ายในการทำสวน รวมรายจ่ายในการทำสวนลำไย เกษตรกรร้อยละ 48.0 มีรายจ่ายในการทำสวน 50,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 39.9 มีรายจ่ายในการทำสวนระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 6.8 มีรายจ่ายในการทำสวนระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท และร้อยละ 5.4 มีรายจ่ายในการทำสวน 150,001 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีรายจ่ายในการทำสวนน้อยที่สุด เท่ากับ 3,000 บาทต่อปี มากที่สุด เท่ากับ 300,000 บาทต่อปี และมีรายจ่ายในการทำสวนเฉลี่ย 67,359.57 บาทต่อปี

1.7.4 รายจ่ายในการเลี้ยงสัตว์ (บาท/ปี) เกษตรกรจำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 12 มีรายจ่ายในการทำเลี้ยงสัตว์ 50,000 บาทหรือต่ำกว่า โดยเกษตรกรมีรายจ่ายในการเลี้ยงสัตว์น้อยที่สุด เท่ากับ 2,000 บาทต่อปี มากที่สุด เท่ากับ 50,000 บาทต่อปี และมีรายจ่ายในการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 1,310.81 บาทต่อปี

1.7.5 รายจ่ายรวมภาคการเกษตร (บาท/ปี) เกษตรกรร้อยละ 39.2 มีรายจ่ายรวมภาคการเกษตร ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท รองลงมาร้อยละ 23.0 มีรายจ่ายรวมภาคการเกษตร 50,000 บาทหรือต่ำกว่า ร้อยละ 15.5 มีรายจ่ายรวมภาคการเกษตรระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท ร้อยละ 13.5 มีรายจ่ายรวมภาคการเกษตรระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท และร้อยละ 8.8 มีรายจ่ายรวมภาคการเกษตร 200,001 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีรายจ่ายรวมภาคการเกษตรน้อยที่สุด เท่ากับ 5,000 บาทต่อปี มากที่สุดเท่ากับ 412,000 บาทต่อปี และมีรายจ่ายรวมภาคการเกษตรเฉลี่ย 103,273.65 บาทต่อปี

ตารางที่ 4.7 รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรในรอบปีที่ผ่านมา

n = 148

รายจ่ายภาคการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
รายจ่ายในการทำนา (บาท/ปี)	59	20.6	2,000	200,000	12,851.35	28,390.64
50,000 หรือ น้อยกว่า	51	86.4				
50,001 – 100,000	6	10.2				

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 148						
รายจ่ายภาคการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
100,001 หรือ มากกว่า	2	3.4				
รายจ่ายในการทำไร่ (บาท/ปี)	97	23.4	2,000	170,000	22,020.27	34,827.75
50,000 หรือ น้อยกว่า	45	67.2				
50,001 – 100,000	18	26.9				
100,001 หรือ มากกว่า	4	6.0				
รายจ่ายในการทำสวน (บาท/ปี)	148	51.7	3,000	300,000	67,359.57	54,768.53
50,000 หรือ น้อยกว่า	71	48.0				
50,001 – 100,000	59	39.9				
100,001 – 150,000	10	6.8				
150,001 หรือ มากกว่า	8	5.4				
รายจ่ายในการเลี้ยงสัตว์ (บาท/ปี)	12	4.2	2,000	50,000	1,310.81	5,844.76
50,000 หรือ น้อยกว่า	12	100.0				
รายจ่ายรวมภาคเกษตร (บาท/ปี)	148	51.7	5,000	412,000	103,273.65	77,878.68
50,000 หรือ น้อยกว่า	34	23.0				
50,001 – 100,000	58	39.2				
100,001 – 150,000	23	15.5				
150,001 – 200,000	20	13.5				
200,001 หรือ มากกว่า	13	8.8				

1.8 การได้รับความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เรียงตามลำดับได้แก่ ญาติพี่น้อง วิทยุ/โทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้นำท้องถิ่น และสื่อสิ่งพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 1.93, 1.67, 1.41, 1.19 และ 1.15 ตามลำดับ) หากวิเคราะห์ตามแต่ละแหล่งมีผล ดังนี้

1.8.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 58.1 ได้รับความรู้ด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนาน ๆ ครั้ง และร้อยละ 7.4 ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นประจำ

1.8.2 ญาติพี่น้อง พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 93.2 ได้รับความรู้ด้านการเกษตรจากญาติพี่น้องเป็นประจำ และร้อยละ 6.8 ได้รับความรู้จากญาติพี่น้องนาน ๆ ครั้ง

1.8.3 ผู้นำท้องถิ่น พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 51.4 ได้รับความรู้ด้านการเกษตรจากผู้นำท้องถิ่นนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 33.8 ได้รับความรู้จากผู้นำท้องถิ่นเป็นประจำ และร้อยละ 14.9 ไม่เคยได้รับความรู้จากผู้นำท้องถิ่น

1.8.4 วิทยุ/โทรทัศน์ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 71.6 ได้รับความรู้ด้านการเกษตรจากวิทยุ/โทรทัศน์เป็นประจำ และร้อยละ 29.1 ได้รับความรู้จากวิทยุ/โทรทัศน์นาน ๆ ครั้ง

1.8.5 สื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 51.4 ได้รับความรู้ด้านการเกษตรจากสื่อสิ่งพิมพ์นาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 21.6 ได้รับความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์เป็นประจำ และร้อยละ 6.8 ไม่เคย

ตารางที่ 4.8 การได้รับความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกร

n = 148

แหล่งความรู้	การได้รับความรู้			\bar{X}	S.D.	อันดับ
	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)	นาน ๆ ครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	ประจำ/บ่อย ๆ จำนวน (ร้อยละ)			
เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร	0 (0.0)	86 (58.1)	62 (41.9)	1.41	.50	3
ญาติพี่น้อง	0 (0.0)	10 (6.8)	138 (93.2)	1.93	.25	1
ผู้นำท้องถิ่น	22 (14.9)	76 (51.4)	50 (33.8)	1.19	.67	4
วิทยุ/โทรทัศน์	0 (0.0)	43 (29.1)	102 (68.9)	1.67	.51	2
สื่อสิ่งพิมพ์	10 (6.8)	106 (71.6)	32 (21.6)	1.15	.51	5

1.9 การได้รับการฝึกอบรมและศึกษาดูงานของเกษตรกร

1.9.1 ประสิทธิภาพการฝึกอบรมด้านการเกษตร จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เกษตรกรมีประสิทธิภาพการฝึกอบรมเรียงตามลำดับของค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การทำเกษตรดีที่เหมาะสม การทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยน้ำชีวภาพ การทำสารสกัดสมุนไพร เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช และการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ร้อยละ 68.2, 64.2, 45.3, 43.9 และ 34.5 ตามลำดับ)

1.9.2 ประสิทธิภาพการศึกษาดูงานด้านการเกษตร จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เกษตรกรมีประสิทธิภาพการศึกษาดูงานด้านการเกษตร เรียงตามลำดับของค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การทำเกษตรดีที่เหมาะสม การทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยน้ำชีวภาพ การผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช และ การทำสารสกัดสมุนไพร (ร้อยละ 31.8, 29.1, 28.4, 21.6 และ 16.9 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.9 ประสิทธิภาพการฝึกอบรมและศึกษาดูงานด้านการเกษตร

n = 148		
ประสิทธิภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ประสิทธิภาพการฝึกอบรม		
การปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP)	101	68.2
การผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	51	34.5
การทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยน้ำชีวภาพ	95	64.2
การทำสารสกัดสมุนไพร	67	45.3
โรคและแมลงศัตรูพืช	65	43.9
ประสิทธิภาพการศึกษาดูงาน		
การปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP)	47	31.8
การผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	42	28.4
การทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยน้ำชีวภาพ	43	29.1
การทำสารสกัดสมุนไพร	25	16.9
โรคและแมลงศัตรูพืช	32	21.6

1.10 การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์ จากการศึกษาพบว่า

1.10.1 การทำปุ๋ยหมักชีวภาพไว้ใช้เอง เกษตรกรร้อยละ 72.3 ไม่มีการทำปุ๋ยหมักชีวภาพไว้ใช้เอง ทั้งนี้เกษตรกรมีการทำปุ๋ยหมักไว้ใช้เองแต่มีการปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 20.3 และปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 7.4

1.10.2 การปลูกพืชพืชสวดเพื่อใช้ในพื้นที่ เกษตรกรร้อยละ 83.8 ไม่มีการปลูกพืชสวดเพื่อใช้ในพื้นที่ ทั้งนี้เกษตรกรมีการปลูกพืชสวดเพื่อใช้ในพื้นที่แต่มีการปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 11.5 และปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 4.7

1.10.3 การทำสารสกัดจากสมุนไพรไว้ใช้เอง เกษตรกรร้อยละ 88.5 ไม่มีการทำสารสกัดจากสมุนไพรไว้ใช้เอง ทั้งนี้เกษตรกรมีการทำสารสกัดจากสมุนไพรไว้ใช้เองแต่มีการปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 8.1 และปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 3.4

1.10.4 การขยายเชื้อราต่างๆไว้ใช้เอง เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.0) ไม่มีการขยายเชื้อราต่างๆไว้ใช้เอง มีเพียงร้อยละ 2 มีการขยายเชื้อราต่างๆไว้ใช้เองนาน ๆ ครั้ง

1.10.5 การทำน้ำส้มควันไม้ไว้ใช้เอง เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.0) ไม่มีการทำน้ำส้มควันไม้ไว้ใช้เอง ทั้งนี้เกษตรกรมีการทำน้ำส้มควันไม้ไว้ใช้เองแต่มีการปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 1.4 และปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 0.6

1.10.6 การเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อใช้มูล เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.6) ไม่มีการเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อใช้มูล และร้อยละ 1.4 มีการเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อใช้มูลปฏิบัติเป็นประจำ

1.10.7 การใช้ตัวห้ำ - ตัวเบียน เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.0) ไม่มีการใช้ตัวห้ำ - ตัวเบียน และมีการใช้ตัวห้ำ - ตัวเบียนนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 2.0

1.10.8 การใช้กับดักกาวเหนียว เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 88.5) ไม่มีการใช้กับดักกาวเหนียว และมีการใช้กับดักกาวเหนียวนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 11.5

1.10.9 การใช้กับดักแสงไฟ เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.0) ไม่มีการใช้กับดักแสงไฟ และมีการใช้กับดักแสงไฟนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 2.0

ตารางที่ 4.10 การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์

n = 148

การพึ่งตนเอง	การนำไปปฏิบัติ			\bar{X}	S.D.
	ไม่ปฏิบัติ	นานๆครั้ง	ประจำ/บ่อย		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การทำปุ๋ยหมักชีวภาพไว้ใช้เอง	107 (72.3)	30 (20.3)	11 (7.4)	0.35	.61
การปลูกปุ๋ยพืชสดเพื่อใช้ในพื้นที่	124 (83.8)	17 (11.5)	7 (4.7)	0.21	.51
การทำสารสกัดจากสมุนไพรไว้ใช้เอง	131 (88.5)	12 (8.1)	5 (3.4)	0.15	.44
การขยายเชื้อราต่างๆไว้ใช้เอง	145 (98.0)	3 (2.0)	0 (0.0)	0.02	.14
การทำน้ำส้มควันไม้ไว้ใช้เอง	145 (98.0)	2 (1.4)	1 (0.6)	0.03	.20
การเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อใช้มูล	146 (98.6)	0 (0.0)	2 (1.4)	0.01	.11
การใช้ตัวห้ำ - ตัวเบียน	145 (98.0)	3 (2.0)	0 (0.0)	0.02	.14
การใช้กับดักกวางเหนียว	131 (88.5)	17 (11.5)	0 (0.0)	0.11	.32
การใช้กับดักแสงไฟ	145 (98.0)	3 (2.0)	0 (0.0)	0.02	.14

1.11 เหตุผลของเกษตรกรที่ต้องการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ในอนาคต

จากการศึกษาพบว่า เหตุผลของเกษตรกรที่ต้องการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ในอนาคต เรียงตามลำดับของค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปลอดภัยต่อตนเองและ

ผู้บริโภคร ต้นทุนการผลิตต่ำ ผลตอบแทนสูง มีตลาดรองรับแน่นอน และหน่วยงานสนับสนุนแน่นอน (ร้อยละ 24.1, 23.2, 20.5, 16.6 และ 15.6 ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.11 เหตุผลของเกษตรกรที่ต้องการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ในอนาคต

n = 148

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
ต้นทุนการผลิตต่ำ	137	23.2
ผลตอบแทนสูง	121	20.5
ปลอดภัยต่อตนเองและผู้บริโภค	142	24.1
มีตลาดรองรับแน่นอน	98	16.6
หน่วยงานสนับสนุนแน่นอน	92	15.6

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

2.1 พื้นที่ในการผลิตลำไย

2.1.1 ขนาดพื้นที่ผลิตลำไยทั้งหมด เกษตรกรร้อยละ 38.5 มีพื้นที่ผลิตลำไยทั้งหมด น้อยกว่า 5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 25.0 มีพื้นที่ผลิตลำไยทั้งหมด ระหว่าง 6-10 ไร่ ร้อยละ 22.3 มีพื้นที่ผลิตลำไยทั้งหมด ระหว่าง 11-15 ไร่ ร้อยละ 8.8 มีพื้นที่ผลิตลำไยทั้งหมด ระหว่าง 16-20 ไร่ และร้อยละ 5.4 มีพื้นที่ผลิตลำไยทั้งหมด มากกว่า 20 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ผลิตลำไยทั้งหมด น้อยที่สุด 1 ไร่ มากที่สุด 38 ไร่ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.41

2.1.2 ขนาดพื้นที่ผลิตลำไยในฤดู เกษตรกรร้อยละ 41.1 มีพื้นที่ผลิตลำไยในฤดู ระหว่าง 0-5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 30.0 มีพื้นที่ผลิตลำไยในฤดู ระหว่าง 6-10 ไร่ ร้อยละ 17.8 มีพื้นที่ผลิตลำไยในฤดู ระหว่าง 11-15 ไร่ ร้อยละ 7.8 มีพื้นที่ผลิตลำไยในฤดู ระหว่าง 16-20 ไร่ และร้อยละ 3.3 มีพื้นที่ผลิตลำไยในฤดู มากกว่า 20 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ผลิตลำไยในฤดู น้อยที่สุด 2 ไร่ มากที่สุด 32 ไร่ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.56

2.1.3 ขนาดพื้นที่ผลิตลำไยนอกฤดู เกษตรกรร้อยละ 44.6 มีพื้นที่ผลิตลำไยนอกฤดู ระหว่าง 0-5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 27.0 มีพื้นที่ผลิตลำไยนอกฤดู ระหว่าง 6-10 ไร่ ร้อยละ 18.9 มีพื้นที่ผลิตลำไยนอกฤดู ระหว่าง 11-15 ไร่ ร้อยละ 6.8 มีพื้นที่ผลิตลำไยนอกฤดู ระหว่าง 16-20 ไร่

และร้อยละ 2.7 มีพื้นที่ผลิตลำไยนอกฤดู มากกว่า 20 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ผลิตลำไยนอกฤดู น้อยที่สุด 1 ไร่ มากที่สุด 28 ไร่ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86

2.1.4 ลักษณะพื้นที่ปลูกลำไย เกษตรกรร้อยละ 87.2 มีลักษณะพื้นที่ปลูกลำไยเป็น พื้นที่ราบ รองลงมาร้อยละ 14.9 มีลักษณะพื้นที่ปลูกลำไยเป็นพื้นที่ดอน และร้อยละ 3.4 มีลักษณะ พื้นที่ปลูกลำไยเป็นพื้นที่ลุ่ม

ตารางที่ 4.12 พื้นที่ในการผลิตลำไย

n = 148						
พื้นที่ผลิตลำไย	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
ขนาดพื้นที่ผลิตลำไยทั้งหมด (ไร่)	148	100.0	1	38	9.41	6.82
5 ไร่ หรือน้อยกว่า	57	38.5				
6 - 10	37	25.0				
11 - 15	33	22.3				
16 - 20	13	8.8				
20 ไร่ หรือมากกว่า	8	5.4				
ขนาดพื้นที่ผลิตลำไยนอกฤดู (ไร่)	74	50.0	1	28	3.86	5.64
5 ไร่ หรือน้อยกว่า	33	44.6				
6 - 10	20	27.0				
11 - 15	14	18.9				
16 - 20	5	6.8				
20 ไร่ หรือมากกว่า	2	2.7				
ขนาดพื้นที่ผลิตลำไยในฤดู (ไร่)	90	60.8	2	32	5.56	6.47
5 ไร่ หรือน้อยกว่า	37	41.1				
6 - 10	27	30.0				
11 - 15	16	17.8				
16 - 20	7	7.8				
20 ไร่ หรือมากกว่า	3	3.3				

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 148

พื้นที่ผลิตลำไย	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
ลักษณะพื้นที่ปลูก *						
พื้นที่ราบ	129	87.2				
พื้นที่ดอน	22	14.9				
พื้นที่ลุ่ม	5	3.4				

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.2 พันธุ์ลำไยที่เกษตรกรใช้ปลูก เกษตรกรทั้งหมดจำนวน 148 ราย ปลูกลำไยพันธุ์ต่อ

ตารางที่ 4.13 พันธุ์ลำไยที่เกษตรกรใช้ปลูก

n = 148

พันธุ์ลำไย	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
พันธุ์ต่อ	148	100.0				

2.3 ลักษณะดินและระยะการปลูกลำไย

2.3.1 ชนิดดินที่ปลูกลำไย พบว่าเกษตรกรร้อยละ 81.8 มีลักษณะดินที่ปลูกลำไยเป็นดินร่วน รองลงมาร้อยละ 20.3 มีลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย และร้อยละ 18.2 มีลักษณะเป็นดินเหนียว

2.3.2 การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 87.2 ไม่มีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน และร้อยละ 12.8 มีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน

2.3.3 ระยะปลูกลำไย เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 93.9) มีระยะปลูกลำไยเท่ากับ 8 x 8 เมตร รองลงมาร้อยละ 7.4 มีระยะปลูกลำไยเท่ากับ 10 x 10 เมตร และร้อยละ 0.7 มีระยะการปลูกลำไยเท่ากับ 12 x 12 เมตร

ตารางที่ 4.14 ลักษณะดินและระยะการปลูกลำไย

	ลักษณะดินและระยะการปลูก	จำนวน	ร้อยละ
n = 148			
ชนิดดินที่ปลูก*			
	ดินเหนียว	27	18.2
	ดินร่วน	123	81.8
	ดินร่วนปนทราย	30	20.3
การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน			
	วิเคราะห์	19	12.8
	ไม่วิเคราะห์	129	87.2
ระยะปลูกลำไย (เมตร x เมตร)*			
	8 x 8	139	93.9
	10 x 10	11	7.4
	12 x 12	1	0.7

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.4 การดูแลรักษาลำไย

2.4.1 แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกลำไย เกษตรกรร้อยละ 70.9 ใช้แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเองในสวน รองลงมาร้อยละ 33.8 ใช้น้ำจากแม่น้ำ/แหล่งน้ำธรรมชาติ และร้อยละ 4.1 ใช้น้ำจากชลประทาน

2.4.2 วิธีการให้น้ำลำไย เกษตรกรร้อยละ 96.6 ให้น้ำลำไยด้วยวิธีสูบน้ำตามพื้น รองลงมาร้อยละ 14.2 ให้น้ำลำไยด้วยระบบสปริงเกอร์ และร้อยละ 1.4 ให้น้ำลำไยด้วยระบบน้ำหยด

2.4.3 การใช้ปุ๋ยในการผลิตลำไย เกษตรกรร้อยละ 74.3 ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก รองลงมาร้อยละ 27.0 ใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว และร้อยละ 1.4 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก

2.4.4 วิธีป้องกันกำจัดโรคและแมลง เกษตรกรร้อยละ 88.5 ใช้วิธีพ่นด้วยสารเคมี รองลงมาร้อยละ 50.7 ใช้วิธีพ่นด้วยสารสมุนไพร และร้อยละ 18.9 ใช้วิธีใช้วิธีกล เช่น กัด

2.4.5 วิธีการกำจัดวัชพืช เกษตรกรร้อยละ 73.0 ใช้วิธีใช้เครื่องตัด รองลงมาร้อยละ 65.5 ใช้แรงงานคน และร้อยละ 55.4 พ่นสารเคมี

ตารางที่ 4.15 การดูแลรักษาลำไย

	n = 148	
การดูแลรักษา	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกลำไย *		
แม่น้ำ/แหล่งน้ำธรรมชาติ	50	33.8
แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นในสวน	105	70.9
น้ำฝนอย่างเดียว	0	0
น้ำชลประทาน	6	4.1
วิธีการให้น้ำลำไย *		
สูบน้ำตามพื้น	143	96.6
ระบบสปริงเกอร์	21	14.2
ระบบน้ำหยด	2	1.4
การใช้ปุ๋ยในการผลิตลำไย *		
ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว	36	27.0
ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก	110	74.3
ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก	2	1.4
วิธีป้องกันกำจัดโรคและแมลง *		
พ่นด้วยสารสมุนไพร	75	50.7
ใช้วิธีกล เช่น กัดดัก	28	18.9
พ่นด้วยสารเคมี	131	88.5
วิธีการกำจัดวัชพืช *		
แรงงานคน	97	65.5
ใช้เครื่องตัด	108	73.0
พ่นด้วยสารเคมี	82	55.4

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.5 การจ้างแรงงานในการผลิตลำไย

2.5.1 ลักษณะการจ้างแรงงาน เกษตรกรร้อยละ 75.0 มีลักษณะการจ้างแรงงานรายวัน รองลงมาร้อยละ 52.7 มีลักษณะการจ้างแรงงานรายกิจกรรม และร้อยละ 38.5 มีลักษณะการจ้างแรงงานประจำ

2.5.2 ประเภทของแรงงาน เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.3) ใช้แรงงานในท้องถิ่น รองลงมาร้อยละ 31.8 ใช้แรงงานนอกท้องถิ่น และร้อยละ 6.8 ใช้แรงงานต่างด้าว

ตารางที่ 4.16 การจ้างแรงงานในการผลิตลำไย

		n = 148
	การจ้างแรงงาน	ร้อยละ
ลักษณะการจ้างแรงงาน *		
	แรงงานประจำ	57
	แรงงานรายวัน	111
	จ้างรายกิจกรรม	78
ประเภทของแรงงาน *		
	แรงงานในท้องถิ่น	147
	แรงงานต่างด้าว	10
	แรงงานนอกท้องถิ่น	47

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.6 ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไยในฤดูในรอบปีที่ผ่านมา ได้แก่ 1) ค่าปัจจัยการผลิต ซึ่งประกอบด้วยค่าปุ๋ย ฮอร์โมน สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช สารสมุนไพร สารกระตุ้นการออกดอก และอื่น ๆ 2) ค่าจ้างแรงงาน ประกอบด้วยแรงงานดูแลให้น้ำใส่ปุ๋ย ตัดแต่งกิ่ง เก็บเกี่ยว และอื่น ๆ 3) ค่าเช่าที่ดิน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ค่าไฟฟ้า

2.6.1 ค่าปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 52.2 มีค่าปัจจัยการผลิต ลำไย 20,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 34.4 มีค่าปัจจัยการผลิตลำไยระหว่าง 20,001 - 40,000 บาท และร้อยละ 13.4 มีค่าปัจจัยการผลิตลำไย 40,001 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีค่าปัจจัยการผลิตลำไยน้อยที่สุด เท่ากับ 2,000 บาทต่อปี มีค่าปัจจัยการผลิตลำไยมากที่สุด เท่ากับ 70,000 บาทต่อปี และมีค่าปัจจัยการผลิตลำไยเฉลี่ย 10,591.22 บาทต่อปี

2.6.2 ค่าจ้างแรงงาน เกษตรกร ร้อยละ 75.0 มีค่าจ้างแรงงานในการผลิตลำไย 20,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 23.4 มีค่าจ้างแรงงานในการผลิตลำไยระหว่าง 20,001 - 40,000 บาท และร้อยละ 1.6 มีค่าจ้างแรงงานในการผลิตลำไย 40,001 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีค่าจ้างแรงงานในการผลิตลำไยน้อยที่สุด เท่ากับ 1,000 บาทต่อปี มีค่าจ้างแรงงานในการผลิตลำไยมากที่สุด เท่ากับ 45,000 บาทต่อปี และมีค่าจ้างแรงงานในการผลิตลำไยเฉลี่ย 6,331.08 บาทต่อปี

2.6.3 ค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภค เกษตรกร ร้อยละ 31.8 จำนวน 61 ราย มีค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภคในการผลิตลำไย 20,000 บาทหรือต่ำกว่า โดยเกษตรกรมีเช่าและค่าสาธารณูปโภคน้อยที่สุด เท่ากับ 500 บาทต่อปี มากที่สุด เท่ากับ 15,000 บาทต่อปี และมีเช่าและค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ย 2,320.95 บาทต่อปี

ตารางที่ 4.17 ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไยในฤดู

n = 148						
ค่าใช้จ่าย	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไยในฤดู						
ค่าปัจจัยการผลิต	67	34.9	2,000	70,000	10,591.22	17,061.01
20,000 หรือ น้อยกว่า	35	52.2				
20,001 – 40,000	23	34.3				
40,001 หรือ มากกว่า	9	13.4				
ค่าจ้างแรงงาน	64	33.3	1,000	45,000	6,331.08	10,246.04
20,000 หรือ น้อยกว่า	48	75.0				
20,001 – 40,000	15	23.4				
40,001 หรือ มากกว่า	1	1.6				
ค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภค	61	31.8	500	15,000	2,320.95	3,674.70
20,000 หรือ น้อยกว่า	61	100				

2.7 ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไยนอกฤดูในรอบปีที่ผ่านมา ได้แก่ 1) ค่าปัจจัยการผลิต ซึ่งประกอบด้วยค่าปุ๋ย สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช สารสมุนไพร สารกระตุ้นการออกดอก และอื่น ๆ 2) ค่าจ้างแรงงาน ประกอบด้วยแรงงานดูแลให้น้ำใส่ปุ๋ย ตัดแต่งกิ่ง เก็บเกี่ยว และอื่น ๆ 3) ค่าเช่าที่ดิน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ค่าไฟฟ้า

2.7.1 ค่าปัจจัยการผลิต เกษตรกรร้อยละ 32.2 มีค่าปัจจัยการผลิต ค่าไย ระหว่าง 20,001 - 40,000 บาท รองลงมาร้อยละ 24.4 มีค่าปัจจัยการผลิตค่าไยระหว่าง 40,001 - 60,000 บาท ร้อยละ 21.1 มีค่าปัจจัยการผลิตค่าไย 20,000 บาทหรือต่ำกว่า ร้อยละ 24.4 มีค่าปัจจัยการผลิตค่าไย ระหว่าง 60,001 - 80,000 บาท และร้อยละ 7.8 มีค่าปัจจัยการผลิตค่าไย 80,001 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีค่าปัจจัยการผลิตค่าไยน้อยที่สุด เท่ากับ 8,000 บาทต่อปี มีค่าปัจจัยการผลิตค่าไยมากที่สุด เท่ากับ 420,000 บาทต่อปี และมีค่าปัจจัยการผลิตค่าไยเฉลี่ย 30,703.38 บาทต่อปี

2.7.2 ค่าจ้างแรงงาน เกษตรกร ร้อยละ 68.2 มีค่าจ้างแรงงาน 20,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 21.6 มีค่าจ้างแรงงานระหว่าง 20,001 - 40,000 บาท และร้อยละ 10.2 มีค่าจ้างแรงงาน 40,001 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีค่าจ้างแรงงานน้อยที่สุด เท่ากับ 2,000 บาทต่อปี มีค่าจ้างแรงงานมากที่สุด เท่ากับ 156,400 บาทต่อปี และมีค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย 15,302.03 บาทต่อปี

2.7.3 ค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภค เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.9 มีค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภค 20,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 4.7 มีค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภคระหว่าง 20,001 - 40,000 บาท และร้อยละ 2.4 มีค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภค 40,001 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภคน้อยที่สุด เท่ากับ 1,000 บาทต่อปี มีค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภคมากที่สุด เท่ากับ 50,000 บาทต่อปี และมีค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ย 5,356.76 บาทต่อปี

ตารางที่ 4.18 ค่าใช้จ่ายในการผลิตค่าไยนอกฤดู

n = 148						
ค่าใช้จ่าย	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
ค่าปัจจัยการผลิต	90	34.2	8,000	420,000	30,703.38	44,750.00
20,000 หรือ น้อยกว่า	19	21.1				
20,001 – 40,000	29	32.2				
40,001 – 60,000	22	24.4				
60,001 – 80,000	13	14.4				
80,001 หรือ มากกว่า	7	7.8				

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

n = 148						
ค่าใช้จ่าย	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
ค่าจ้างแรงงาน	88	33.5	2,000	156,400	15,302.03	25,167.50
20,000 หรือ น้อยกว่า	60	68.2				
20,001 – 40,000	19	21.6				
40,001 หรือ มากกว่า	9	10.2				
ค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภค	85	32.3	1,000	50,000	5,356.76	7,996.99
20,000 หรือ น้อยกว่า	79	92.9				
20,001 – 40,000	4	4.7				
40,001 หรือ มากกว่า	2	2.4				

2.8 การจำหน่ายผลิตผลลำไย

2.8.1 ลักษณะการจำหน่าย เกษตรกรร้อยละ 42.6 จำหน่ายผลิตผลแบบเหมาสวน เมื่อพร้อมเก็บเกี่ยว รองลงมาร้อยละ 39.9 จำหน่ายผลิตผลแบบเหมาสวนเมื่อพร้อมเก็บเกี่ยว และ ร้อยละ 17.6 จำหน่ายผลิตผลแบบขายส่งเอง ณ จุดรับซื้อ

2.8.2 รูปแบบการจำหน่ายผลิตผล เกษตรกรร้อยละ 83.1 จำหน่ายผลิตผลแบบคละเกรด และร้อยละ 16.9 จำหน่ายผลิตผลแบบคัดเกรด

ตารางที่ 4.19 การจำหน่ายผลิตผลลำไย

n = 148			
การจำหน่ายผลิตผล	จำนวน	ร้อยละ	
ลักษณะการจำหน่าย	148	100.0	
ขายปลีกในท้องถิ่น	0	0	
ขายส่งเอง ณ จุดรับซื้อ	26	17.6	
ขายเหมาสวนเมื่อผลเท่าตัวเขียว	59	39.9	
ขายเหมาสวนเมื่อพร้อมเก็บเกี่ยว	63	42.6	
รูปแบบการจำหน่ายผลิตผล	148	100.0	
แบบคัดเกรด	25	16.9	
แบบคละเกรด	123	83.1	

2.9 รายได้จากการขายผลผลิตลำไยในรอบปีที่ผ่านมา

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 ราย มีรายได้จากการขายผลผลิตลำไยในฤดู และนอกฤดู ทั้งนี้เกษตรกรบางรายมีรายได้จากการขายผลผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดูในปี เดียวกัน เนื่องจากมีการแบ่งพื้นที่ผลิต และมีสวนลำไยมากกว่า 1 แห่ง จึงมีการผลิตลำไยทั้งในและ นอกฤดู

2.9.1 รายได้จากการขายผลผลิตลำไยในฤดู เกษตรกรร้อยละ 79.7 มีรายได้ 200,000 บาทหรือต่ำกว่า และร้อยละ 20.3 มีรายได้ 200,000 บาทหรือมากกว่า โดยเกษตรกรมี รายได้น้อยสุด เท่ากับ 10,000 บาทต่อปี มีรายได้มากที่สุด เท่ากับ 400,000 บาทต่อปี และมีการทำ ไร่เฉลี่ย 60,905.14 บาทต่อปี

2.9.2 รายได้จากการขายผลผลิตลำไยนอกฤดู (บาท/ปี) เกษตรกรร้อยละ 53.2 มี รายได้ 200,000 บาทหรือต่ำกว่า รองลงมาร้อยละ 28.7 มีรายได้ระหว่าง 200,001 – 400,000 บาท ร้อยละ 13.8 มีรายได้ระหว่าง 400,001 – 600,000 บาทและร้อยละ 4.3 มีรายได้ 600,001 บาทหรือ มากกว่า โดยเกษตรกรมีรายได้น้อยสุด เท่ากับ 10,000 บาทต่อปี มีรายได้มากที่สุด เท่ากับ 1,200,000 บาทต่อปี และมีรายได้เฉลี่ย 164,121.62 บาทต่อปี

ตารางที่ 4.20 รายได้จากการขายผลผลิตลำไยในรอบปีที่ผ่านมา

n = 148						
รายได้จากการขายผลผลิต ลำไย (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
รายได้จากการขายผลผลิต ในฤดู	64	42.2	8,000	400,000	60,905.41	1.03
200,000 หรือต่ำกว่า	51	79.7				
200,001 หรือมากกว่า	13	20.3				
รายได้จากการขายผลผลิต นอกฤดู	94	63.5	10,000	1,200,000	164,121.622	2.00
200,000 หรือต่ำกว่า	50	53.2				
200,001 – 400,000	27	28.7				
400,001 – 600,000	13	13.8				
600,001 หรือมากกว่า	4	4.3				

2.10 การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตผลลำไยในรอบปีที่ผ่านมา

จากการศึกษาข้อมูลของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรมีการผลิตลำไยในฤดู และนอกฤดู ซึ่งการผลิตทั้ง 2 อย่างมีความแตกต่างกันในด้านต้นทุนการผลิต และรายได้ ทำให้มีกำไรที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.10.1 รายได้เฉลี่ยต่อไร่ต่อปี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดูมีรายได้เฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 29,748.50 บาท สูงกว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยในฤดูซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 14,694.64 บาท

2.10.2 รายจ่ายเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดูมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 9,884.55 บาท สูงกว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยในฤดูซึ่งมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 5,124.11 บาท

2.10.3 กำไรเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดูมีกำไรเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 19,863.95 บาท สูงกว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยในฤดูซึ่งมีกำไรเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 9,570.54 บาท

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตผลลำไยในรอบปีที่ผ่านมา

n = 148

ต้นทุนและผลตอบแทน(บาท/ไร่/ปี)	ลำไยในฤดู	ลำไยนอกฤดู
รายได้เฉลี่ย	14,694.64	29,748.50
รายจ่ายเฉลี่ย	5,124.11	9,884.55
กำไรเฉลี่ย	9,570.54	19,863.95

2.11 การใช้ทุนและหนี้สินในการผลิตลำไยในรอบปีที่ผ่านมา

2.11.1 การใช้ทุนในการผลิตลำไย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 49.3 ใช้ทุนส่วนตัว รองลงมาร้อยละ 41.2 ใช้ทุนส่วนตัวและกู้ยืม และร้อยละ 9.5 กู้ยืมทุน

2.11.2 แหล่งเงินทุน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 40.5 กู้ยืมเงินจาก ธกส/สถาบันการเงิน รองลงมาร้อยละ 16.9 กู้ยืมจากนายทุน ร้อยละ 11.5 กู้ยืมจากญาติ/เพื่อนบ้าน ร้อยละ 7.4 กู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน และร้อยละ 5.4 สหกรณ์การเกษตร

2.11.3 หนี้สินจากการผลิตในฤดู พบว่า เกษตรกรจำนวน 28 ราย คิดเป็นร้อยละ 79.7 มีหนี้สินจากการผลิตลำไยในฤดู 100,000 บาทหรือต่ำกว่า โดยเกษตรกรมีหนี้สินต่ำสุดเท่ากับ 15,000 บาท สูงสุดเท่ากับ 100,000 บาท และมีหนี้สินจากการผลิตลำไยในฤดูเฉลี่ย 8,401.36 บาท

2.11.4 **หนี้สินจากการผลิตนอกฤดู** พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 92.2 มีหนี้สินจากการผลิตลำไยนอกฤดู 100,000 บาทหรือต่ำกว่า และร้อยละ 7.8 มีหนี้สิน 200,001 หรือสูงกว่า โดยมีหนี้สินจากการผลิตลำไยนอกฤดูต่ำสุดเท่ากับ 15,000 บาท สูงสุดเท่ากับ 250,000 บาท และมีหนี้สินจากการผลิตลำไยนอกฤดูเฉลี่ยเท่ากับ 20,202 บาท

ตารางที่ 4.22 การใช้ทุนและหนี้สินในการผลิตลำไยในรอบปีที่ผ่านมา

n = 148

การใช้ทุนและหนี้สิน	จำนวน	ร้อยละ	Min.	Max.	Mean	S.D.
เงินทุนที่ใช้ในการผลิต *						
ทุนส่วนตัว	73	49.3				
กู้ยืม	14	9.5				
ทุนส่วนตัวและกู้ยืม	61	41.2				
แหล่งกู้ยืม *						
ญาติ/เพื่อนบ้าน	17	11.5				
ธกส./สถาบันการเงิน	60	40.5				
สหกรณ์การเกษตร	8	5.4				
นายทุน	25	16.9				
กองทุนหมู่บ้าน	11	7.4				
หนี้สินจากการผลิตในฤดู (บาท)	28	18.9	15,000	100,000	8,401.36	1.89
100,000 หรือต่ำกว่า	51	100.0				
หนี้สินจากการผลิตนอกฤดู (บาท)	51	34.5	15,000	250,000	20,202.00	3.77
100,000 หรือต่ำกว่า	47	92.2				
100,001 หรือมากกว่า	4	7.8				

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.12 **สถานะการรับรองคุณภาพสวน** จากการศึกษา เกษตรกรร้อยละ 47.3 ยังไม่ได้รับการรับรองคุณภาพสวน รองลงมาร้อยละ 33.1 ได้รับการรับรองคุณภาพสวนแล้ว และร้อยละ 19.6 อยู่ระหว่างการสมัครเพื่อขอรับการรับรองคุณภาพสวน

ตารางที่ 4.23 สถานะการรับรองคุณภาพสวน

		n = 148	
การรับรองคุณภาพสวน	จำนวน	ร้อยละ	
ยังไม่ได้รับการรับรอง	70	47.3	
อยู่ระหว่างการสมัครขอรับรอง	29	19.6	
ได้รับการรับรองแล้ว	49	33.1	

ตอนที่ 3 ศักยภาพในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

3.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์

จากการศึกษาข้อมูลเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 ราย โดยมีคำถามให้ตอบ เพื่อทดสอบความรู้ของเกษตรกร จำนวน 20 ข้อ โดยมีการเทียบระดับความรู้ของเกษตรกรดังนี้

คะแนน 9 – 12 คะแนน มีความรู้ต่ำ

คะแนน 13 – 16 คะแนน มีความรู้ปานกลาง

คะแนน 17 – 20 คะแนน มีความรู้มาก

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.0 มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 39.9 มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์มาก และ ร้อยละ 4.1 มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์น้อย ดังตารางที่ 4.24

เมื่อพิจารณาความรู้เป็นรายข้อ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้ (ตารางที่ 4.25)

3.1.1 การปลูกพืชอินทรีย์ต้องมีระยะปรับเปลี่ยนจากการผลิตพืชแบบเคมีสำหรับพืชยืนต้น มีระยะปรับเปลี่ยน 18 เดือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 85.1 มีความรู้เรื่อง การปลูกพืชอินทรีย์ต้องมีระยะปรับเปลี่ยนจากการผลิตพืชแบบเคมี สำหรับพืชยืนต้น มีระยะปรับเปลี่ยน 18 เดือน ในขณะที่เกษตรกรร้อยละ 14.9 ยังไม่มีความรู้

3.1.2 ในพื้นที่แปลงเดียวกันสามารถทยอยเปลี่ยนเป็นเกษตรอินทรีย์ได้แต่ต้องแบ่งแยกพื้นที่และผลผลิตให้ชัดเจน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 91.9 มีความรู้เรื่อง ในพื้นที่แปลงเดียวกันสามารถทยอยเปลี่ยนเป็นเกษตรอินทรีย์ได้แต่ต้องแบ่งแยกพื้นที่และผลผลิตให้ชัดเจน ในขณะที่ร้อยละ 8.1 ยังไม่มีความรู้

3.1.3 พืชที่ใช้เป็นแนวกันลมระหว่างแปลงเกษตรเคมีกับอินทรีย์สามารถนำมาจำหน่ายเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 64.9 ไม่มีความรู้เรื่อง พืชที่ใช้เป็นแนวกันลมระหว่างแปลงเกษตรเคมีกับอินทรีย์ไม่สามารถนำมาจำหน่ายเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ในขณะที่ร้อยละ 35.1 มีความรู้เรื่องนี้

3.1.4 เป็นพื้นที่ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งมลพิษ ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนพบว่า เกษตรกรทุกคน(ร้อยละ 100) มีความรู้เรื่อง เป็นพื้นที่ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งมลพิษ ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน

3.1.5 ไม่จำเป็นต้องมีแนวกันชน เช่น คันดิน ร่องน้ำ หรือปลูกพืช เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากแปลงข้างเคียง พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 56.1 มีความรู้เรื่อง ไม่จำเป็นต้องมีแนวกันชน เช่น คันดิน ร่องน้ำ หรือปลูกพืช เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากแปลงข้างเคียง ในขณะที่ร้อยละ 43.9 ยังไม่มีความรู้

3.1.6 ไม่เผาทำลายเศษซากพืช ยกเว้น กรณีกำจัดแหล่งระบาดของศัตรูพืชพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 95.3 มีความรู้เรื่อง ไม่เผาทำลายเศษซากพืช ยกเว้น กรณีกำจัดแหล่งระบาดของศัตรูพืช ในขณะที่มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 4.7 ยังไม่มีความรู้

3.1.7 ห้ามใช้สารเคมีกำจัดแมลงและหญ้า พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 95.9 มีความรู้เรื่อง ห้ามใช้สารเคมีกำจัดแมลงและหญ้า ในขณะที่มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 4.1 ยังไม่มีความรู้

3.1.8 ใช้ปุ๋ยเคมีได้เท่าที่จำเป็น พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 73.6 มีความรู้เรื่อง ใช้ปุ๋ยเคมีได้เท่าที่จำเป็น ในขณะที่ร้อยละ 26.4 ยังไม่มีความรู้

3.1.9 ใช้ฮอร์โมนที่ได้จากธรรมชาติร่วมกับฮอร์โมนสังเคราะห์ได้ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 81.3 มีความรู้เรื่อง ฮอร์โมนที่ได้จากธรรมชาติร่วมกับฮอร์โมนสังเคราะห์ได้ในขณะที่มีร้อยละ 18.9 ยังไม่มีความรู้

3.1.10 ห้ามใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทางการเกษตรปะปนกัน เช่น ถังฉีดพ่นต่าง ๆ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 85.1 มีความรู้เรื่อง ห้ามใช้สารเคมีกำจัดแมลงและหญ้า ในขณะที่ร้อยละ 14.9 ยังไม่มีความรู้

3.1.11 ควรวางแผนการปลูกพืชให้มีความหลากหลาย พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 94.6 มีความรู้เรื่อง ควรวางแผนการปลูกพืชให้มีความหลากหลาย ในขณะที่มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 5.4 ยังไม่มีความรู้

3.1.12 ต้องแยกผลผลิตทั่วไปไม่ให้มาปะปนกับผลผลิตพืชอินทรีย์ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 98.6 มีความรู้เรื่อง ต้องแยกผลผลิตทั่วไปไม่ให้มาปะปนกับผลผลิตพืชอินทรีย์ในขณะที่มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 1.4 ยังไม่มีความรู้

3.1.13 ต้องมีการตรวจวิเคราะห์ดิน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 56.8 มีความรู้เรื่อง ต้องมีการตรวจวิเคราะห์ดิน ในขณะที่ร้อยละ 43.2 ยังไม่มีความรู้

3.1.14 ต้องบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องการผลิตทุกขั้นตอน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 98.6 มีความรู้เรื่อง ต้องบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องการผลิตทุกขั้นตอน ในขณะที่มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 1.4 ยังไม่มีความรู้

3.1.15 ต้องเก็บบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องการผลิตไว้อย่างน้อย 1 รอบการผลิต พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 98.0 มีความรู้เรื่อง ต้องเก็บบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องการผลิตไว้อย่างน้อย 1 รอบการผลิต ในขณะที่มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 2.0 ยังไม่มีความรู้

3.1.16 สามารถเปลี่ยนกลับไปมาระหว่างการผลิตพืชเคมีและอินทรีย์ได้ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 81.1 มีความรู้เรื่อง สามารถเปลี่ยนกลับไปมาระหว่างการผลิตพืชเคมีและอินทรีย์ได้ ในขณะที่ร้อยละ 18.9 ยังไม่มีความรู้

3.1.17 ต้องใช้มาตรการและการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 94.6 มีความรู้เรื่อง ต้องใช้มาตรการและการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ในขณะที่มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 5.4 ยังไม่มีความรู้

3.1.18 ต้องมีการจัดทำประวัติ แผนที่ และผังฟาร์มที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 97.3 มีความรู้เรื่อง ต้องมีการจัดทำประวัติ แผนที่ และผังฟาร์มที่ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน ในขณะที่มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 2.7 ยังไม่มีความรู้

3.1.19 พื้นที่ที่ทำเกษตรอินทรีย์ไม่จำเป็นต้องมีเอกสารสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 70.9 ไม่มีความรู้เรื่อง พื้นที่ที่ทำเกษตรอินทรีย์ไม่จำเป็นต้องมีเอกสารสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย ในขณะที่มีเกษตรกรร้อยละ 29.1 มีความรู้เรื่องนี้

3.1.20 สามารถใช้มูลสัตว์โดยไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการหมัก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 86.5 มีความรู้เรื่อง สามารถใช้มูลสัตว์โดยไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการหมัก ในขณะที่มีเกษตรกรร้อยละ 13.5 ยังไม่มีความรู้

ตารางที่ 4.24 ระดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์

n = 148

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้ของเกษตรกร	148	100.0
ต่ำ (9 - 12 คะแนน)	6	4.1
ปานกลาง (13 - 16 คะแนน)	83	56.0
สูง (17 - 20 คะแนน)	59	39.9

ตารางที่ 4.25 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์

n= 148

ประเด็น	ค่า เฉลี่ย	ผลการทดสอบความรู้	
		ถูก จำนวน (ร้อยละ)	ผิด จำนวน (ร้อยละ)
1. การปลูกพืชอินทรีย์ต้องมีระยะปรับเปลี่ยนจากการผลิตพืชแบบเคมี สำหรับพืชยืนต้น มีระยะปรับเปลี่ยน 18 เดือน	ถูก	126 (85.1)	22 (14.9)
2. ในพื้นที่แปลงเดียวกันสามารถทยอยเปลี่ยนเป็นเกษตรอินทรีย์ ได้แต่ต้องแบ่งแยกพื้นที่และผลผลิตให้ชัดเจน	ถูก	136 (91.9)	12 (8.1)
3. พืชที่ใช้เป็นแนวกันลมระหว่างแปลงเกษตรเคมีกับอินทรีย์สามารถนำมาจำหน่ายเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้	ผิด	52 (35.1)	96 (64.9)
4. เป็นพื้นที่ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งมลพิษ ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน	ถูก	148 (100.0)	0 (0)
5. ไม่จำเป็นต้องมีแนวกันชน เช่น คันดิน ร่องน้ำ หรือปลูกพืชเพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากแปลงข้างเคียง	ผิด	83 (56.1)	65 (43.9)
6. ไม่เผาทำลายเศษซากพืช ยกเว้น กรณีกำจัดแหล่งระบาดของศัตรูพืช	ถูก	141 (95.3)	7 (4.7)
7. ห้ามใช้สารเคมีกำจัดแมลงและหญ้า	ถูก	142 (95.9)	6 (4.1)

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

n= 148

ประเด็น	ค่า เฉลี่ย	ผลการทดสอบความรู้	
		ถูก จำนวน (ร้อยละ)	ผิด จำนวน (ร้อยละ)
8. ใช้ปุ๋ยเคมีได้เท่าที่จำเป็น	ผิด	109 (73.6)	39 (26.4)
9. ใช้ฮอร์โมนที่ได้จากธรรมชาติร่วมกับฮอร์โมนสังเคราะห์ได้	ผิด	120 (81.1)	28 (18.9)
10. ห้ามใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทางการเกษตรปะปนกัน เช่น ถัง ฉีดพ่นต่าง ๆ	ถูก	126 (85.1)	22 (14.9)
11. ควรวางแผนการปลูกพืชให้มีความหลากหลาย	ถูก	140 (94.6)	8 (5.4)
12. ต้องแยกผลผลิตทั่วไปไม่ให้มาปะปนกับผลผลิตพืช อินทรีย์	ถูก	146 (98.6)	2 (1.4)
13. ต้องมีการตรวจวิเคราะห์ดิน	ผิด	84 (56.8)	64 (43.2)
14. ต้องบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องการผลิตทุกขั้นตอน	ถูก	146 (98.6)	2 (1.4)
15. ต้องเก็บบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องการผลิตไว้อย่างน้อย 1 รอบการผลิต	ถูก	145 (98.0)	3 (2.0)
16. สามารถเปลี่ยนกลับไปมาระหว่างการผลิตพืชเคมีและ อินทรีย์ได้	ผิด	120 (81.1)	28 (18.9)
17. ต้องใช้มาตรการและการป้องกันการชะล้างพังทลายของ ดิน	ถูก	140 (94.6)	8 (5.4)
18. ต้องมีการจัดทำประวัติ แผนที่ และผังฟาร์มที่ถูกต้องและ เป็นปัจจุบัน	ถูก	144 (97.3)	4 (2.7)

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

n= 148

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ผลการทดสอบความรู้	
		ถูก จำนวน (ร้อยละ)	ผิด จำนวน (ร้อยละ)
19. พื้นที่ที่ทำเกษตรอินทรีย์ ไม่จำเป็นต้องมีเอกสารสิทธิ์ ถูกต้องตามกฎหมาย	ผิด	43 (29.1)	105 (70.9)
20. สามารถใช้มูลสัตว์โดยไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการหมัก	ผิด	128 (86.5)	20 (13.5)

หมายเหตุ : - ข้อ 1, 2, 4, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 18 ตอบถูกได้ 1 คะแนน

- ข้อ 3, 5, 8, 9, 13, 16, 19, 20 ตอบถูกได้ 1 คะแนน

3.2 เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

ประเด็นเจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ มีเกณฑ์การประเมินดังนี้

ช่วงคะแนน 1.00 – 1.80 หมายถึง มีเจตคติระดับน้อยที่สุด

ช่วงคะแนน 1.81 – 2.60 หมายถึง มีเจตคติระดับน้อย

ช่วงคะแนน 2.61 – 3.40 หมายถึง มีเจตคติระดับระดับปานกลาง

ช่วงคะแนน 3.41 – 4.20 หมายถึง มีเจตคติระดับระดับมาก

ช่วงคะแนน 4.21 – 5.00 หมายถึง มีเจตคติระดับมากที่สุด

จากการศึกษาในภาพรวม เกษตรกรมีเจตคติระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.21 จากการพิจารณาเป็นรายประเด็นทั้ง 24 ประเด็น จากค่าเฉลี่ย มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

3.2.1 เจตคติระดับมากที่สุด พบว่า เกษตรกรมีเจตคติระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย

สูงสุด 4.59 การส่งเสริมของภาครัฐยังไม่ต่อเนื่อง รองลงมา ค่าเฉลี่ย 4.57 มีขั้นตอนการผลิตที่ยังยาก ค่าเฉลี่ย 4.55 การขอใบรับรองเกษตรอินทรีย์ทำได้ยาก ค่าเฉลี่ย 4.53 การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ช่วยให้ราคาผลผลิตดีขึ้น ค่าเฉลี่ย 4.51 นโยบายของรัฐยังไม่ชัดเจน ค่าเฉลี่ย 4.46 การเผยแพร่ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ยังไม่แพร่หลาย ค่าเฉลี่ย 4.44 ข้อกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์มีขั้นตอนที่ยังยาก ค่าเฉลี่ย 4.37 ช่วยลดการปนเปื้อนสารเคมีในสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 4.36 ช่วยฟื้นฟู

สภาพแวดล้อมที่เสียหายให้กลับคืนมา ค่าเฉลี่ย 4.28 มีความปลอดภัยต่อเกษตรกร และ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด 4.26 มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

3.2.2 เจตคติระดับมาก พบว่า เกษตรกรมีเจตคติระดับมากค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.19 มีปริมาณไม่พอต่อความต้องการ ค่าเฉลี่ย 4.13 เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น ค่าเฉลี่ย 4.13 การใช้สมุนไพรกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชต้นทุนต่ำกว่าสารเคมี ค่าเฉลี่ย 4.07 ผู้บริโภคสินค้าเกษตร อินทรีย์มีปริมาณมากขึ้น ค่าเฉลี่ย 4.03 เป็นที่ต้องการของตลาด ค่าเฉลี่ย 3.94 ขายได้ราคาสูงกว่าลำไยใช้สารเคมี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ อินทรีย์วัตถุดิบได้ง่ายในท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย 3.93 ปุ๋ยอินทรีย์ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ค่าเฉลี่ย 3.91 ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีน้อย ค่าเฉลี่ย 3.73 การผลิตเกษตรอินทรีย์ใช้ต้นทุนต่ำ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.62 ช่วยลดการระบาดของโรคและแมลงได้

รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 4.26 เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

ประเด็น	ระดับความเจตคติ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลความระดับเจตคติ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. มีความปลอดภัยต่อเกษตรกร	58 (39.2)	73 (49.3)	17 (11.5)			4.28	.65	มากที่สุด
2. มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค	58 (39.2)	72 (48.6)	16 (10.8)	2 (1.4)		4.26	.70	มากที่สุด
3. ผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์มีปริมาณมากขึ้น	44 (29.7)	78 (52.7)	22 (14.9)	1 (0.7)	3 (2.0)	4.07	.80	มาก
4. ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีน้อย	49 (33.1)	54 (36.5)	32 (21.6)	9 (6.1)	4 (2.7)	3.91	1.01	มาก

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความเจตคติ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปล ความ ระดับ เจตคติ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
5. การผลิตเกษตร อินทรีย์ใช้ต้นทุนต่ำ	32 (21.6)	56 (37.8)	52 (35.1)	4 (2.7)	4 (2.7)	3.73	.92	มาก
6. เกษตรกรมีรายได้ สูงขึ้น	57 (38.5)	54 (36.5)	36 (24.3)	1 (0.7)		4.13	.80	มาก
7. ขายได้ราคาสูงกว่า ถ้าใช้สารเคมี	60 (40.5)	25 (16.9)	57 (38.5)	6 (4.1)		3.94	.97	มาก
8. เป็นที่ต้องการของ ตลาด	60 (40.5)	36 (24.3)	49 (33.1)	3 (2.0)		4.03	.90	มาก
9. มีปริมาณไม่พอต่อ ความต้องการ	67 (45.3)	45 (30.4)	33 (22.3)	3 (2.0)		4.19	.85	มาก
10. มีขั้นตอนการผลิตที่ ยุ่งยาก	96 (64.9)	40 (27.0)	12 (8.1)			4.57	.64	มากที่สุด
11. ใช้เวลานานจึงได้ผล ผลิตเต็มที่	71 (48.0)	42 (28.4)	35 (23.6)			4.24	.81	ที่สุด
12. อินทรีย์วัตถุหาได้ ง่ายในท้องถิ่น	45 (30.4)	54 (36.5)	44 (29.7)	5 (3.4)		3.94	.85	มาก
13. การเตรียมปุ๋ย อินทรีย์เป็นเรื่องที่ยุ่งยาก และเสียเวลา	71 (48.0)	46 (31.1)	30 (20.3)	1 (0.7)		4.26	.82	มากที่สุด

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความเจตคติ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปล ความ ระดับ เจตคติ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
14. การใช้สมุนไพร กำจัดโรคและแมลง ศัตรูพืชต้นทุนต่ำกว่า สารเคมี	51 (34.5)	70 (47.3)	22 (14.9)	5 (3.4)		4.13	.78	มาก
15. ปุ๋ยอินทรีย์ทำให้ ผลผลิตเพิ่มขึ้น	40 (27.0)	67 (45.3)	33 (22.3)	6 (4.1)	2 (1.4)	3.93	.88	มาก
16. ช่วยลดการระบาดของ ของโรคและแมลง ศัตรูพืช	39 (26.4)	41 (27.7)	47 (31.8)	15 (10.1)	6 (4.1)	3.62	1.10	มาก
17. ช่วยลดการปนเปื้อน สารเคมีในสิ่งแวดล้อม	78 (52.7)	51 (34.5)	17 (11.5)	2 (1.4)	0 (0)	4.37	.79	มากที่สุด
18. ช่วยฟื้นฟู สภาพแวดล้อมที่ เสียหายให้กลับคืนมา	80 (54.1)	42 (28.4)	26 (17.6)	0 (0)	0 (0)	4.36	.76	มากที่สุด
19. ข้อกำหนดการทำ เกษตรอินทรีย์มีขั้นตอน ที่ยุงยาก	81 (54.7)	52 (35.1)	14 (9.5)	1 (0.7)	0 (0)	4.44	.69	มากที่สุด
20. การขอใบรับรอง เกษตรอินทรีย์ทำได้ยาก	94 (63.5)	42 (28.4)	12 (8.1)	0 (0)	0 (0)	4.55	.64	มากที่สุด

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความเจตคติ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปล ความ ระดับ เจตคติ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
21. การรับรอง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ช่วยให้ราคาผลผลิตดี ขึ้น	90 (60.8)	46 (31.1)	12 (8.1)	0 (0)	0 (0)	4.53	.64	มาก ที่สุด
22. การส่งเสริมของ ภาครัฐยังไม่ต่อเนื่อง	99 (66.9)	37 (25.0)	12 (8.1)	0 (0)	0 (0)	4.59	.63	มาก ที่สุด
23. นโยบายของรัฐยังไม่ชัดเจน	90 (60.8)	44 (29.7)	13 (8.8)	1 (0.7)	0 (0)	4.51	.68	มาก ที่สุด
24. การเผยแพร่ความรู้ เรื่องเกษตรอินทรีย์ยังไม่แพร่หลาย	81 (54.7)	54 (36.5)	13 (8.8)	0 (0)	0 (0)	4.46	.65	มาก ที่สุด

3.3 การปฏิบัติของเกษตรกรที่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง 148 ราย ข้อมูลการปฏิบัติ 15 ประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 พื้นที่ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งมลพิษ ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีพื้นที่ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งมลพิษ ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน

3.3.2 แหล่งน้ำไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมี โลหะหนัก จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีแหล่งน้ำไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมี โลหะหนัก

3.3.3 การเก็บตัวอย่างดินและนำไปวิเคราะห์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 55.4 มีการเก็บตัวอย่างดินและนำไปวิเคราะห์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดย ร้อยละ 33.1 มีการปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 22.3 ปฏิบัติเป็นประจำ และร้อยละ 44.6 ไม่มีการเก็บตัวอย่างดินและนำไปวิเคราะห์เลย

3.3.4 มีการแบ่งแยกพื้นที่ระหว่างพืชอินทรีย์และไม่ใช่อินทรีย์ให้ชัดเจน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 72.3 มีการแบ่งแยกพื้นที่ระหว่างพืชอินทรีย์และไม่ใช่อินทรีย์ให้ชัดเจน โดย ร้อยละ 44.6 มีการปฏิบัติประจำ ร้อยละ 27.7 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง และร้อยละ 27.7 ไม่มีการแบ่งแยกพื้นที่ระหว่างพืชอินทรีย์และไม่ใช่อินทรีย์ให้ชัดเจน

3.3.5 การไม่เปลี่ยนกลับไปทำการเกษตรที่ใช้สารเคมี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 69.6 ไม่มีการเปลี่ยนกลับไปทำการเกษตรที่ใช้สารเคมี โดย ร้อยละ 39.2 มีการปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 30.4 ปฏิบัติเป็นประจำ และร้อยละ 30.4 ยังมีเกษตรกรที่เปลี่ยนกลับไปทำการเกษตรที่ใช้สารเคมี

3.3.6 การวางแผนป้องกันการปนเปื้อนจากภายนอก เช่น มีคั่นกันการปลูกพืชเป็นแนวกันชน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 68.2 ไม่มีการวางแผนป้องกันการปนเปื้อนจากภายนอก เช่น มีคั่นกันการปลูกพืชเป็นแนวกันชน และร้อยละ 31.8 มีการวางแผนป้องกันการปนเปื้อนจากภายนอก เช่น มีคั่นกันการปลูกพืชเป็นแนวกันชน โดย ร้อยละ 18.2 มีการปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 13.5 มีการปฏิบัติเป็นประจำ

3.3.7 การฟื้นฟูและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสดอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 67.6 ไม่มีการฟื้นฟูและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสดอย่างต่อเนื่อง และร้อยละ 32.4 มีการฟื้นฟูและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสดอย่างต่อเนื่อง โดย ร้อยละ 21.6 มีการปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 10.8 มีการปฏิบัติเป็นประจำ

3.3.8 มีมาตรการและการปฏิบัติเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 65.5 ไม่มีมาตรการและการปฏิบัติเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และร้อยละ 34.5 มีมาตรการและการปฏิบัติเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน โดย ร้อยละ 18.9 มีการปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 15.5 มีการปฏิบัติเป็นประจำ

3.3.9 ไม่เผาทำลายเศษซากพืชภายในแปลงปลูก จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 53.4 ไม่เผาทำลายเศษซากพืชภายในแปลงปลูก โดย ร้อยละ 39.2 มีการปฏิบัติประจำ ร้อยละ 14.2 มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง และร้อยละ 46.6 เกษตรกรมีการเผาทำลายเศษซากพืชภายในแปลงปลูก

3.3.10 ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีสังเคราะห์ใด ๆ และฮอร์โมนสังเคราะห์ในระบบการผลิตพืช จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 56.8 ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีสังเคราะห์ใด ๆ และฮอร์โมนสังเคราะห์ในระบบการผลิตพืช โดย ร้อยละ 55.4 มีการปฏิบัติบางครั้ง มีเพียงร้อยละ 1.4 ที่

มีการปฏิบัติเป็นประจำ และร้อยละ 43.2 เกษตรกรยังคงใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีสังเคราะห์ใด ๆ และฮอร์โมนสังเคราะห์ในระบบการผลิตพืช

3.3.11 การเก็บเกี่ยวใช้วิธีธรรมชาติ ประหยัดพลังงาน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีการเก็บเกี่ยวใช้วิธีธรรมชาติ ประหยัดพลังงาน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด โดยปฏิบัติเป็นประจำ

3.3.12 หลังการเก็บเกี่ยวไม่นำผลิตผลพืชทั่วไปมาปะปนกับผลิตผลพืชอินทรีย์ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 99.3 มีการเก็บเกี่ยวใช้วิธีธรรมชาติ ประหยัดพลังงาน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด โดยปฏิบัติเป็นประจำ มีเพียงร้อยละ 0.7 ที่ไม่มีการปฏิบัติ

3.3.13 การบรรจุหีบห่อและขนส่งผลิตผลพืชอินทรีย์ ไม่สัมผัสกับสารที่ไม่อนุญาตให้ใช้และสารเคมี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีการบรรจุหีบห่อและขนส่งผลิตผลพืชอินทรีย์ ไม่สัมผัสกับสารที่ไม่อนุญาตให้ใช้และสารเคมี โดยปฏิบัติเป็นประจำ

3.3.14 จัดทำประวัติ แผนที่ แผนผังฟาร์มที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 65.5 มีการจัดทำประวัติ แผนที่ แผนผังฟาร์มที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน โดย ร้อยละ 62.8 มีการปฏิบัติประจำ มีเพียงร้อยละ 2.7 ที่มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง และร้อยละ 34.5 ไม่มีจัดทำประวัติ แผนที่ แผนผังฟาร์มที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

3.3.15 จัดเก็บบันทึก หลักฐาน และเอกสารที่ตรวจสอบย้อนกลับสู่แหล่งผลิตพืชอินทรีย์ได้ อย่างน้อย 1 รอบการรับรอง หรือ 1 รอบการผลิต จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 95.9 มีการจัดเก็บบันทึก หลักฐาน และเอกสารที่ตรวจสอบย้อนกลับสู่แหล่งผลิตพืชอินทรีย์ได้ อย่างน้อย 1 รอบการรับรอง หรือ 1 รอบการผลิต โดย ร้อยละ 91.2 มีการปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 4.7 มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง และร้อยละ 4.1 เกษตรกรไม่มีการจัดเก็บบันทึก หลักฐาน และเอกสารที่ตรวจสอบย้อนกลับสู่แหล่งผลิตพืชอินทรีย์ได้ อย่างน้อย 1 รอบการรับรอง หรือ 1 รอบการผลิต

ตารางที่ 4.27 การปฏิบัติของเกษตรกรที่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

n = 148

ประเด็น	การปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ
	รวม	ประจำ	บางครั้ง	
1. พื้นที่ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งมลพิษ ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน	148 (100.0)	148 (100.0)		
2. แหล่งน้ำไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมี โลหะหนัก	148 (100.0)	148 (100.0)		
3. การเก็บตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	82 (55.4)	33 (22.3)	49 (33.1)	66 (44.6)
4. มีการแบ่งแยกพื้นที่ระหว่างพืชอินทรีย์และไม่อินทรีย์ให้ชัดเจน	107 (72.2)	166 (44.6)	41 (27.7)	41 (27.7)
5. การไม่เปลี่ยนกลับไปทำการเกษตรที่ใช้สารเคมี	103 (69.6)	45 (30.4)	58 (39.2)	45 (30.4)
6. การวางแผนป้องกันการปนเปื้อนจากภายนอก เช่น มีคั่นกั้นการปลูกพืชเป็นแนวกันชน	47 (31.8)	20 (13.5)	27 (18.2)	101 (68.2)
7. การฟื้นฟูและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด	48 (32.4)	16 (10.8)	32 (21.6)	100 (67.6)
8. มีมาตรการและการปฏิบัติเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	51 (34.5)	23 (15.5)	28 (18.9)	97 (65.5)
9. ไม่เผาทำลายเศษซากพืชภายในแปลงปลูก	79 (53.4)	21 (14.2)	58 (39.2)	69 (46.6)
10. ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีสังเคราะห์ใด ๆ และฮอร์โมนสังเคราะห์ในระบบการผลิตพืช	84 (56.8)	2 (1.4)	82 (55.4)	64 (43.2)
11. การเก็บเกี่ยวใช้วิถีธรรมชาติ ประหยัดพลังงาน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด	148 (100.0)	148 (100.0)		

ตารางที่ 4.27 (ต่อ)

ประเด็น	การปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ
	รวม	ประจำ	บางครั้ง	
12. หลังการเก็บเกี่ยวไม่นำผลิตผลพืชทั่วไปมา ปะปนกับผลิตผลพืชอินทรีย์	148 (100.0)	148 (100.0)		
13. การบรรจุหีบห่อและขนส่งผลิตผลพืชอินทรีย์ ไม่สัมผัสกับสารที่ไม่อนุญาตให้ใช้และสารเคมี ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช พาหะนำโรค	148 (100.0)	148 (100.0)		
14. จัดทำประวัติ แผนที่ แผนผังฟาร์มที่ถูกต้องและ เป็นปัจจุบัน	97 (65.5)	4 (2.7)	93 (62.8)	51 (34.5)
15. จัดเก็บบันทึก หลักฐาน และเอกสารที่ ตรวจสอบย้อนกลับสู่แหล่งผลิตพืชอินทรีย์ได้อย่าง น้อย 1 รอบการรับรอง หรือ 1 รอบการผลิต	142 (95.9)	7 (4.7)	135 (91.2)	6 (4.1)

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

ในการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาได้แก่ ด้านสภาพดินและน้ำในการผลิตลำไย ด้านศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด ด้านการตลาดและคุณภาพผลผลิตลำไย ด้านปัจจัยการผลิตและแรงงานในการผลิต ด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รวมถึงข้อเสนอแนะที่เกษตรกรมีความต้องการให้มีการส่งเสริมในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

4.1 ปัญหาด้านสภาพดินและน้ำในการผลิตลำไย

ประเด็นปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ มีเกณฑ์การประเมินดังนี้

ช่วงคะแนน 1.00 – 1.80 หมายถึง มีปัญหาน้อยที่สุด

ช่วงคะแนน 1.81 – 2.60 หมายถึง มีปัญหาน้อย

ช่วงคะแนน 2.61 – 3.40 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง

ช่วงคะแนน 3.41 – 4.20 หมายถึง มีปัญหาหมาก

ช่วงคะแนน 4.21 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาหมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ความอุดมสมบูรณ์ของดิน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 66.2 ไม่มีปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดิน และร้อยละ 33.8 มีปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินระดับน้อยมาก

4.1.2 ความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงบำรุงดิน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68.2 ไม่มีปัญหาความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงบำรุงดิน และร้อยละ 31.8 มีปัญหาความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงบำรุงดินระดับน้อยมาก

4.1.3 ความรู้ความเข้าใจในการจัดการน้ำให้เหมาะสม จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68.2 มีปัญหาความรู้ความเข้าใจในการจัดการน้ำให้เหมาะสม ในระดับน้อยที่สุด และร้อยละ 39.2 ไม่มีปัญหาความรู้ความเข้าใจในการจัดการน้ำให้เหมาะสม

4.1.4 ความเพียงพอของแหล่งน้ำ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 52.0 ไม่มีปัญหาความเพียงพอของแหล่งน้ำ และร้อยละ 48.0 มีปัญหาความเพียงพอของแหล่งน้ำในระดับน้อยที่สุด

4.1.5 ความสะอาดของแหล่งน้ำ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 94.6 ไม่มีปัญหาความสะอาดของแหล่งน้ำ และมีเพียงร้อยละ 5.4 มีปัญหาความสะอาดของแหล่งน้ำในระดับน้อยที่สุด

4.2 ปัญหาศัตรูพืชล่าเหยื่อและการป้องกันกำจัด

4.2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชในระดับมาก

4.2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดโรคพืช จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดโรคพืชในระดับมาก

4.3 ปัญหาศัตรูพืชล่าเหยื่อและการป้องกันกำจัด

4.3.1 ราคาผลผลิต จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาราคาผลผลิตในระดับมาก

4.3.2 การกำหนดราคาของพ่อค้า จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาการกำหนดราคาของพ่อค้าในระดับปานกลาง

4.3.3 คุณภาพผลผลิตตามความต้องการของตลาด จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาคุณภาพผลผลิตไม่ตรงตามความต้องการของตลาดในระดับปานกลาง

4.3.4 ความแน่นอนของตลาดรองรับผลผลิต จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.6) มีปัญหาความแน่นอนของตลาดรองรับผลผลิตในระดับปานกลาง มีเพียงร้อยละ 1.4 ไม่มีปัญหาความแน่นอนของตลาดรองรับผลผลิต

4.3.5 ความสวยงามของลักษณะภายนอกผลผลิต จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 98.6) มีปัญหาความแน่นอนของตลาดรองรับผลผลิตในระดับปานกลาง

4.4 ปัญหาปัจจัยการผลิตและแรงงาน

4.4.1 คุณภาพของปัจจัยการผลิต จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาคุณภาพของปัจจัยการผลิตในระดับมากที่สุด

4.4.2 การลงทุนปัจจัยการผลิต จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาการลงทุนปัจจัยการผลิตในระดับมาก

4.4.3 แรงงานในการผลิต จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาแรงงานในการผลิตในระดับมาก

4.4.4 ค่าจ้างแรงงานในการผลิต จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาค่าจ้างแรงงานในการผลิตในระดับมาก

4.4.5 ความชำนาญของแรงงานในการผลิต จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาความชำนาญของแรงงานในการผลิตในระดับมาก

4.5 ปัญหาหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

4.5.1 การให้คำแนะนำความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาด จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาการให้คำแนะนำความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดในระดับปานกลาง

4.5.2 ความต่อเนื่องของการแจ้งข้อมูลข่าวสาร จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาความต่อเนื่องของการแจ้งข้อมูลข่าวสารในระดับมาก

4.5.3 การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานของรัฐ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานของรัฐในระดับมาก

4.5.4 การบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีปัญหาการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับมาก

ตารางที่ 4.28 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

n = 148

ประเด็น	ไม่มีปัญหา(0)		ระดับความรุนแรงของปัญหา								ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย		
	จำนวน	ร้อยละ	น้อยที่สุด(1)		น้อย(2)		ปานกลาง(3)		มาก(4)					มากที่สุด(5)	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1. สภาพดินและน้ำในการผลิตลำไย													1.48		น้อยที่สุด
1.1 ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	98	66.2	31	20.9	15	10.1	2	1.4	2	1.4			1.50	.76	น้อยที่สุด
1.2 ความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงบำรุงดิน	101	68.2	34	23	9	6.1	4	2.7					1.36	.64	น้อยที่สุด
1.3 ความรู้ความเข้าใจในการจัดการน้ำให้เหมาะสม	58	39.2	77	52	8	5.4	5	3.4					1.20	.52	น้อยที่สุด
1.4 ความเพียงพอของแหล่งน้ำ	77	52	48	32.4	20	13.5	3	2					1.37	.56	น้อยที่สุด
1.5 ความสะอาดของแหล่งน้ำ	140	94.6	3	2	4	2.7	1	0.7					1.75	.70	น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

ประเด็น	ไม่มีปัญหา(0)		ระดับความรุนแรงของปัญหา										ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
			น้อยที่สุด(1)		น้อย(2)		ปานกลาง(3)		มาก(4)		มากที่สุด(5)				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
2. ศัตรูพืชลำไยและการป้องกันกำจัด													3.82		มาก
2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช					16	10.8	30	20.3	72	48.6	30	20.3	3.78	0.89	มาก
2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดโรคพืช					18	12.2	25	16.9	65	43.9	40	27	3.86	0.95	มาก

n = 148

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

n = 148

ประเด็น	ไม่มีปัญหา(0)		ระดับความรุนแรงของปัญหา										ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
			น้อยที่สุด(1)		น้อย(2)		ปานกลาง(3)		มาก(4)		มากที่สุด(5)				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
3. การตลาดและคุณภาพผลผลิตลำไย													3.28		ปานกลาง
3.1 ราคาผลผลิต			1	0.7	9	6.1	61	41.2	51	34.5	26	17.6	3.62	0.868	มาก
3.2 การกำหนดราคาของพ่อค้า			2	1.4	23	15.5	74	50	31	20	18	12.2	3.27	0.915	ปานกลาง
3.3 คุณภาพของผลผลิตตามความต้องการของตลาด					43	29.1	63	42.6	23	15.5	19	12.8	3.12	0.975	ปานกลาง
3.4 ความแน่นอนของตลาดรองรับผลผลิต	2	1.4	7	4.7	27	18.2	75	50.7	20	13.5	17	11.5	3.05	1.045	ปานกลาง
3.5 ความสวยงามของลักษณะภายนอกของผลผลิต			7	4.7	24	16.2	58	39.2	24	16.2	35	23.6	3.38	1.151	ปานกลาง

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความรุนแรงของปัญหา												ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
	ไม่มีปัญหา(0)		น้อยที่สุด(1)		น้อย(2)		ปานกลาง(3)		มาก(4)		มากที่สุด(5)				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
4. ปัจจัยการผลิตและแรงงานในการผลิตลำไย													3.84		มาก
4.1 คุณภาพของปัจจัยการผลิต					19	12.8	62	41.9	67	45.3	4.32	0.69	มากที่สุด		
4.2 การลงทุนปัจจัยการผลิต	4	2.7	26	17.6	42	28.4	17	11.5	59	39.9	3.68	1.2	มาก		
4.3 แรงงานในการผลิต	1	0.7	8	5.4	49	33.1	64	43.2	26	17.6	3.72	0.84	มาก		
4.4 ค่าจ้างแรงงานในการผลิต	1	0.7	10	6.8	54	36.5	59	39.9	24	16.2	3.64	0.85	มาก		
4.5 ความชำนาญของแรงงานในการผลิต	1	0.7	28	18.9	32	21.6	67	45.3	20	13.5	3.52	0.97	มาก		

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความรุนแรงของปัญหา												ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
	ไม่มีปัญหา(0)		น้อยที่สุด(1)		น้อย(2)		ปานกลาง(3)		มาก(4)		มากที่สุด(5)				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
5. หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร													3.47		มาก
5.1 การให้คำแนะนำความรู้เกี่ยวกับผลิตและการตลาด	0	0	1	0.7	36	24.3	51	34.5	32	21.6	28	18.9	3.34	1.06	ปานกลาง
5.2 ความต่อเนื่องของการแจ้งข้อมูลข่าวสาร	0	0	2	1.4	27	18.2	40	27	60	40.5	19	12.8	3.45	0.97	มาก
5.3 การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานของรัฐ	0	0	0	0	22	14.9	46	31.1	53	35.8	27	18.2	3.57	0.95	มาก
5.4 การบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	0	0	0	0	31	20.9	30	20.3	67	45.3	20	13.5	3.51	0.97	มาก

n = 148

4.6 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยตามระบบ เกษตรอินทรีย์

การจัดเก็บข้อมูลข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างที่มีความต้องการให้มีการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ตามระดับความต้องการ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แล้วนำมาเทียบค่าเฉลี่ย ตามเกณฑ์การประเมินดังนี้

ช่วงคะแนน 1.00 – 1.80 หมายถึง ต้องการระดับน้อยที่สุด

ช่วงคะแนน 1.81 – 2.60 หมายถึง ต้องการระดับน้อย

ช่วงคะแนน 2.61 – 3.40 หมายถึง ต้องการระดับปานกลาง

ช่วงคะแนน 3.41 – 4.20 หมายถึง ต้องการระดับมาก

ช่วงคะแนน 4.21 – 5.00 หมายถึง ต้องการระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ ในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น เรียงตามลำดับได้แก่ งบประมาณและโครงการที่ส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรควรมีความต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.88) ควรมีแหล่งความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ที่เข้าถึงได้ง่าย และทุกเวลา ควรจัดให้มีการอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพโดยการใช้อินทรีย์วัตถุในท้องถิ่น ควรมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่มีความสามารถในการส่งเสริมให้คำแนะนำได้อย่างต่อเนื่องและชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.84 เท่ากัน) ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 4.83) ควรจัดให้มีการอบรมการผลิตและการใช้จุลินทรีย์ชีวภาพในการควบคุมโรค แมลง และศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.82) ควรจัดทำแปลงต้นแบบการผลิตลำไยอินทรีย์เพื่อใช้เป็นที่ศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 4.80) และ ควรมีแหล่งความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ที่เข้าถึงได้ง่าย และทุกเวลา (ค่าเฉลี่ย 4.75) รายละเอียดดังตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

n = 148

ประเด็น	ระดับความต้องการ										ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับความ
	น้อยที่สุด(1)		น้อย(2)		ปานกลาง(3)		มาก(4)		มากที่สุด(5)					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
1. ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์					2	1.4	21	14.2	125	84.5	4.83	.41	มากที่สุด	3
2. ควรจัดให้มีการอบรมการผลิตและการใช้จุลินทรีย์ชีวภาพในการควบคุมโรค แมลง และศัตรูพืช	0	0	1	0.7	1	0.7	21	14.2	125	84.5	4.82	.44	มากที่สุด	4
3. ควรจัดให้มีการอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพโดยการใช้อินทรีย์วัตถุในท้องถิ่น	0	0	0	0	0	0	23	15.5	125	84.5	4.84	.36	มากที่สุด	2
4. ควรจัดทำแปลงต้นแบบการผลิตลำไยอินทรีย์เพื่อใช้เป็นที่ศึกษาดูงาน	0	0	0	0	2	1.4	25	16.9	121	81.8	4.80	.43	มากที่สุด	5

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

n = 148

ประเด็น	ระดับความต้องการ										ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับความ
	น้อยที่สุด(1)		น้อย(2)		ปานกลาง(3)		มาก(4)		มากที่สุด(5)					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
5. ควรจัดศึกษาดูงานแปลงเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ	0	0	0	0	9	6.1	15	10.1	124	83.8	4.78	.54	มากที่สุด	6
6. ควรมีแหล่งความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ที่เข้าถึงได้ง่าย และทุกเวลา	0	0	0	0	0	0	23	15.5	125	84.5	4.84	.36	มากที่สุด	2
7. ควรมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่มีความสามารถในการส่งเสริมให้คำแนะนำได้อย่างต่อเนื่องและชัดเจน	0	0	0	0	0	0	23	15.5	125	84.5	4.84	.36	มากที่สุด	2
8. งบประมาณและโครงการที่ส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรควรมีความต่อเนื่อง	0	0	0	0	0	0	18	12.2	130	87.8	4.88	.32	มากที่สุด	1

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก” ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษา (1) ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและ เศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย (2) สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยจังหวัดตาก (3) ศักยภาพในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยจังหวัดตาก (4) ศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยจังหวัดตาก

1.2 วิธีการดำเนินการ

ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดตาก ในพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองตาก บ้านตาก สามเงา และวังเจ้า จำนวน 2,876 ราย โดยการกำหนดขนาดของตัวอย่างประชากรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 92 % และให้มีความคลาดเคลื่อน (e) เป็นร้อยละ 8 ได้กลุ่มตัวอย่าง 148 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

1.3 ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอเป็นภาพรวมและข้อสรุปผลการวิจัยที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตามลำดับดังนี้

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและ เศรษฐกิจของเกษตรกร

1) เกษตรกรเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.75 ปี เกษตรกร ส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยเฉลี่ย 13.61 ปี จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่จริงในครัวเรือนเฉลี่ย 3.61 คน จำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย

1.89 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งในชุมชน เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกลำไย ประกอบอาชีพทำสวน มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองขนาดพื้นที่ 1-10 ไร่ มีขนาดพื้นที่เช่าผู้อื่น 1-10 ไร่ มีขนาดพื้นที่ผู้อื่นให้ทำโดยไม่เสียค่าเช่า 1-20 ไร่ ให้ผู้อื่นเช่า 4 ไร่

2) รายได้ของครัวเรือนจากการทำนาเฉลี่ย 27,314.86 บาท/ปี จากการทำไร่เฉลี่ย 55,439.19 บาท/ปี จากการทำสวนเฉลี่ย 220,520.37 บาท/ปี จากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 4,222.97 บาท/ปี รายได้รวมภาคเกษตรเฉลี่ย 307,483.78 บาทต่อปี จากการค้าขายเฉลี่ย 220,520.27 บาท/ปี จากการรับจ้างเฉลี่ย 26,378.38 บาท/ปี จากการรับราชการเฉลี่ย 37,837.84 บาท/ปี จากบุตรหลานส่งให้เฉลี่ย 10,500.0 บาท/ปี อื่นๆ(ค่าเช่า)เฉลี่ย 337.84 บาท/ปี รวมรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 92,817.57 บาท/ปี

3) รายจ่ายในการทำนาเฉลี่ย 12,851.35 บาท/ปี รายจ่ายในการทำไร่เฉลี่ย 22,020.27 บาทต่อปี รายจ่ายในการทำสวนเฉลี่ย 67,359.57 บาท/ปี รายจ่ายในการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 1,310.81 บาท/ปี รายจ่ายรวมภาคการเกษตรเฉลี่ย 103,273.65 บาท/ปี ได้รับความรู้ด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนาน ๆ ครั้ง จากญาติพี่น้องเป็นประจำ จากผู้นำท้องถิ่นนาน ๆ ครั้ง จากวิทยุ/โทรทัศน์เป็นประจำ จากสื่อสิ่งพิมพ์นาน ๆ ส่วนมากเกษตรกรมีประสบการณ์การฝึกอบรมและศึกษาดูงานการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสม เกษตรกรเกือบทั้งหมดไม่มีการพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิต โดยยังมีเกษตรกรบางส่วนมีการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ สารสกัดสมุนไพร และมีการปลูกปุ๋ยพืชสดใช้เองในพื้นที่ เหตุผลของเกษตรกรที่ต้องการผลิตลำไยอินทรีย์ตามระบบเกษตรอินทรีย์ในอนาคตคือ ปลอดภัยต่อตนเองและผู้บริโภค

1.3.2 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ผลิตลำไยทั้งหมดเฉลี่ย 9.41 ไร่ ผลิตลำไยในฤดูเฉลี่ย 5.56 ไร่ นอกฤดู 3.86 ไร่ เกษตรกรทุกคนปลูกลำไยพันธุ์ดอ ส่วนใหญ่มีลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ราบ มีลักษณะเป็นดินร่วน มีระยะปลูกลำไยส่วนใหญ่ เท่ากับ 8 x 8 เมตร ใช้แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเอง ใช้วิธีให้น้ำลำไยด้วยการสูบน้ำตามพื้นที่ เกษตรกรส่วนน้อยมีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก ป้องกันและกำจัดโรคและแมลงด้วยวิธีพ่นด้วยสารเคมี กำจัดวัชพืชโดยการใช้เครื่องตัดหญ้าในการ จ้างแรงงานแบบรายวัน และใช้แรงงานในท้องถิ่น ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไยในฤดูในรอบปีที่ผ่านมาเป็นค่าปัจจัยผลิตเฉลี่ย 10,591.22 บาท/ปี ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย 6,331.08 บาท/ปี ค่าเช่าและสาธารณูปโภค เฉลี่ย 2,320.95 บาท/ปี ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไยนอกฤดูในรอบปีที่ผ่านมา เป็นค่าปัจจัยการผลิตเฉลี่ย 30,703.38 บาท/ปี ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย 15,302.03 บาท/ปี ค่าเช่าและสาธารณูปโภคเฉลี่ย 5,356.76 บาท/ปี เกษตรกรจำหน่ายลำไยแบบเหมาเมื่อพร้อมเก็บเกี่ยวแบบละครด มีรายได้จากการขายผลผลิตลำไยในฤดูเฉลี่ย 60,905.14

บาท/ปี รายได้จากการขายผลผลิตลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 164,121.62 บาท/ปี เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอก ฤดูมีรายได้เฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 29,748.50 บาท รายจ่ายเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 9,884.55 บาท กำไรเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 19,863.95 บาท ซึ่งสูงกว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยในฤดูซึ่งมีรายได้เฉลี่ย ต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 14,694.64 บาท รายจ่ายเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 5,124.11 บาท กำไรเฉลี่ยต่อไร่ต่อ ปี เท่ากับ 9,570.54 บาท เกษตรกรใช้ทุนตัวเองในการผลิตลำไย และบางส่วนกู้ยืมเงินจากธนาคาร เพื่อการเกษตร เกษตรกร มีหนี้สินในการผลิตลำไยในฤดูเฉลี่ย 8,401.36 บาท นอกฤดู 20,202 บาท เกษตรกรเกือบครึ่ง (70 ราย) ยังไม่ได้รับการรับรองคุณภาพสวน โดยเกษตรกรได้รับการรับรอง คุณภาพสวน (GAP) แล้วเพียง 29 ราย และอยู่ระหว่างการสมัครขอรับรอง 49 ราย

1.3.3 ศักยภาพของเกษตรกรในการผลิตลำไยศักยภาพในการผลิตลำไยตามระบบ เกษตรอินทรีย์

1) ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์

เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ใน ภาพรวมระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีความรู้ทุกคนในประเด็นพื้นที่สวนตั้งอยู่ห่างจากแหล่ง มลพิษ ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน เกษตรกรที่มีความรู้มากในประเด็นต้องแยกผลผลิตทั่วไป ไม่ให้มาปะปนกับผลผลิตพืชอินทรีย์ ต้องบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องการผลิตทุกขั้นตอน ต้องเก็บ บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องการผลิตไว้อย่างน้อย 1 รอบการผลิต ต้องมีการจัดทำประวัติ แผนที่ ผังฟาร์ม ที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ห้ามใช้สารเคมีกำจัดแมลง และหญ้า ไม่เผาทำลายเศษซากพืช ยกเว้นกรณี กำจัดแหล่งระบาดของศัตรูพืช ควรวางแผนการปลูกพืชให้มีความหลากหลาย ต้องใช้มาตรการและ การป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ในพื้นที่แปลงเดียวกันสามารถทยอยเปลี่ยนเป็นเกษตร อินทรีย์ได้แต่ต้องแบ่งแยกพื้นที่และผลผลิตให้ชัดเจน สามารถให้มูลสัตว์โดยไม่จำเป็นต้องผ่าน กระบวนการหมัก การปลูกพืชอินทรีย์ต้องมีระยะปรับเปลี่ยนจากการผลิตพืชแบบเคมีสำหรับพืชยืน ต้นมีระยะปรับเปลี่ยน 18 เดือน ห้ามใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทางการเกษตรปะปนกัน เช่น ถังฉีดพ่น ใช้ ฮอร์โมนที่ได้จากธรรมชาติร่วมกับฮอร์โมนสังเคราะห์ได้ สามารถเปลี่ยนกลับไปมาระหว่างการผลิต พืชเคมีและอินทรีย์ได้ ใช้ปุ๋ยเคมีได้เท่าที่จำเป็น

เกษตรกรมีความรู้ปานกลางในประเด็น ต้องมีการตรวจวิเคราะห์ดิน และ จำเป็น ต้องมีแนวกันชน เช่น คันดิน ร่องน้ำ หรือปลูกพืช เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากแปลงข้างเคียง

ในขณะที่เกษตรกรมีความรู้ต่ำ ในประเด็นพื้นที่ที่ทำเกษตรอินทรีย์และ ต้องการการรับรองต้องมีเอกสารสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย พืชที่ใช้เป็นแนวกันลมระหว่างแปลง เกษตรเคมีกับอินทรีย์ไม่สามารถนำมาจำหน่ายเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์

2) เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

เจตคติของเกษตรกรในภาพรวมมีเจตคติระดับมากที่สุด โดยเกษตรกรมีเจตคติระดับมากที่สุดในการส่งเสริมของภาครัฐยังไม่ต่อเนื่อง รองลงมา มีขั้นตอนการผลิตที่ยุ่งยาก การขอใบรับรองเกษตรอินทรีย์ทำได้ยาก การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ช่วยให้ราคาผลผลิตดีขึ้น นโยบายของรัฐยังไม่ชัดเจน การเผยแพร่ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ยังไม่แพร่หลาย ข้อกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ช่วยลดการปนเปื้อนสารเคมีในสิ่งแวดล้อม ช่วยฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสียหายให้กลับคืนมา มีความปลอดภัยต่อเกษตรกร และ มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้เกษตรกรมีเจตคติระดับมาก ในประเด็นมีผลผลิตปริมาณไม่พอต่อความต้องการ เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น การใช้สมุนไพรกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชต้นทุนต่ำกว่าสารเคมี ผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์มีปริมาณมากขึ้น เป็นที่ต้องการของตลาด ขายได้ราคาสูงกว่าลำไยใช้สารเคมี อินทรีย์วัตถุหาได้ง่ายในท้องถิ่น ปุ๋ยอินทรีย์ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีน้อย การผลิตเกษตรอินทรีย์ใช้ต้นทุนต่ำ และช่วยลดการระบาดของโรคและแมลงได้

3) การปฏิบัติของเกษตรกรที่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

จากประเด็นหัวข้อทั้งหมด 15 ประเด็นเกษตรกรมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในทุกประเด็น โดยทุกคนมีการปฏิบัติเป็นประจำ ใน 5 ประเด็นได้แก่ พื้นที่ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งมลพิษ ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน แหล่งน้ำไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน สารเคมี โลหะหนัก เกษตรกรส่วนมากมีปฏิบัติ การเก็บเกี่ยวใช้วิธีธรรมชาติ ประหยัดพลังงาน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด หลังการเก็บเกี่ยวไม่นำผลิตผลพืชทั่วไปมาปะปนกับผลิตผลพืชอินทรีย์ การบรรจุหีบห่อและขนส่งผลิตผลพืชอินทรีย์ ไม่สัมผัสกับสารที่ไม่อนุญาตให้ใช้และสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช พาหะนำโรค เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติประจำ 1 ประเด็นได้แก่มีการแบ่งแยกพื้นที่ระหว่างพืชอินทรีย์และไม่ใช่อินทรีย์ให้ชัดเจน เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง 4 ประเด็นได้แก่ จัดเก็บบันทึก หลักฐาน และเอกสารที่ตรวจสอบย้อนกลับสู่แหล่งผลิตพืชอินทรีย์ได้ อย่างน้อย 1 รอบการรับรอง หรือ 1 รอบการผลิต จัดทำประวัติ แผนที่ แผนผังฟาร์มที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน จัดทำประวัติ แผนที่ แผนผังฟาร์มที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ไม่ใช่ปุ๋ยเคมี สารเคมีสังเคราะห์ใด ๆ และฮอร์โมนสังเคราะห์ในระบบการผลิตพืช การไม่เปลี่ยนกลับไปทำการเกษตรที่ใช้สารเคมี ในขณะที่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติ 5 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนป้องกันการปนเปื้อนจากภายนอก เช่น มีคั่นกันการปลูกพืชเป็นแนวกันชน การฟื้นฟูและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสดอย่างต่อเนื่อง มีมาตรการและการปฏิบัติ

เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ไม่เผาทำลายเศษซากพืชภายในแปลงปลูก การเก็บตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีปัญหาในระดับมากใน 3 ประเด็น โดยเรียงตามลำดับคือ ปัจจัยและแรงงานในการผลิตลำไย ศัตรูลำไยและการป้องกันกำจัด และ หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ปัญหาในระดับปานกลาง คือ การตลาดและคุณภาพผลผลิตลำไย และปัญหาในระดับน้อยที่สุดคือ สภาพดินและน้ำในการผลิตลำไย ในส่วนของข้อเสนอแนะของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์มากที่สุดในทุกประเด็น

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร ศักยภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร ได้แก่ ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ การปฏิบัติของเกษตรกรที่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกรใน จังหวัดตาก มีสิ่งที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.75 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยเฉลี่ย 13.61 ซึ่งสอดคล้องกับ นิภาพร วงศ์สะอาด(2556) ศึกษาการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยของเกษตรกรในอำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.53 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยเฉลี่ย 12.52 ปี แสดงให้เห็นว่า อาชีพทำสวนลำไยต้องใช้แรงงานจากผู้ชายในการดำเนินการ ทั้งยังต้องมีประสบการณ์จึงจะทำให้การผลิตลำไยประสบผลสำเร็จ

2.2 ปัจจัยด้านสังคม

1) เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้ด้านการเกษตรจากญาติพี่น้อง สอดคล้องกับ นิภาพร วงศ์สะอาด (2556) ศึกษาการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยของเกษตรกร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่รับรู้

ข้อมูลข่าวสารจากเกษตรกรพื้นที่ใกล้เคียง แสดงว่า เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนช่วยเหลือกันในหมู่เครือญาติ เพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน ก่อนที่ปรึกษาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หรือผู้นำหมู่บ้านซึ่งควรมีเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรให้กับเกษตรกรให้มากขึ้น โดยอาจผ่านสื่อที่ใกล้ตัวเกษตรกร ได้แก่ หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน ฯลฯ

2) เกษตรกรส่วนน้อยมีประสบการณ์การฝึกอบรมและศึกษาดูงานการผลิตพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีสุดา พรหมพิมพ์ (2555) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมังคุดตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลอ่างศิระ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนน้อย มีประสบการณ์การฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์ ซึ่งหากมีนโยบายส่งเสริมการผลิตพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ ควรให้ความสนใจเพิ่มการฝึกอบรม หรือให้ความรู้ในช่องทางอื่น ๆ ให้แก่เกษตรกรให้มากขึ้น

3) เกษตรกรเกือบทั้งหมดไม่มีการพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีสุดา พรหมพิมพ์ (2555) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมังคุดตามระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลอ่างศิระ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการผลิตปัจจัยการผลิตไว้ใช้เอง ซึ่งอาจเนื่องมาจาก ต้องใช้เวลามาก ไม่ทันต่อความต้องการใช้ เกษตรกรยังขาดความรู้ในการใช้สารชีวภัณฑ์ต่างๆ ทำให้ไม่มั่นใจในประสิทธิผล ซึ่งหากผลที่ได้ไม่ดี จะไม่คุ้มกับผลผลิตที่เสียหาย ทั้งยังไม่มีจำหน่ายทั่วไป ทำให้หาซื้อได้ยาก เกษตรกรจึงใช้สารเคมีเนื่องจากหาได้ง่าย สะดวกต่อการใช้ โดยไม่ได้คิดถึงอันตรายที่จะตามมา

2.3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

1) เกษตรกรส่วนมากมีแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 1.89 คน ซึ่งสอดคล้องกับ ชีรพงษ์ มนต์แก้ว (2551) ศึกษาความรู้และการปฏิบัติเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรในตำบลสะลวง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แรงงานเกษตรในครัวเรือน เฉลี่ย 1.55 คน ซึ่งเป็นปัญหาทางด้านการทำเกษตรของประเทศไทยที่มีปัญหาด้านแรงงาน เนื่องจากแรงงานในครัวเรือนมีจำนวนน้อย และส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ต้องพึ่งแรงงานจากภายนอก ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง

2) พื้นที่ถือครองของตนเอง เกษตรกรส่วนมาก มีพื้นที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง และมีที่ดินของตนเองเฉลี่ย 15.79 ไร่ ซึ่งขัดแย้งกับชีรพงษ์ มนต์แก้ว(2551) ศึกษาความรู้และการปฏิบัติเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรในตำบลสะลวง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า พื้นที่ถือครองของตนเองเฉลี่ย 8.26 ไร่

3) เกษตรกรมีรายได้รวมภาคเกษตรเฉลี่ย 307,483.78 บาทต่อปี ในขณะที่มีรายจ่ายรวมภาคการเกษตรเฉลี่ย 103,273.65 บาท/ปี จะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีกำไรจากการประกอบ

อาชีพทางการเกษตรมากถึง 2 เท่าของการลงทุน แสดงให้เห็นว่า อาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่มีรายได้ดี อาชีพหนึ่ง

2.4 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

- 1) เกษตรกรมีพื้นที่ผลิตลำไยเฉลี่ย 9.41 ไร่ มีการผลิตลำไยในฤดูมากกว่านอกฤดู เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกบนพื้นที่ราบ ดินมีลักษณะเป็นดินร่วน ใช้แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นมาเองให้น้ำ ลำไยด้วยการสูบน้ำตามพื้นที่
- 2) เกษตรกรทุกคนปลูกลำไยพันธุ์ค้อ และส่วนใหญ่มีระยะปลูกเท่ากับ 8 x 8 เมตร ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรา แสนสุข(2554) ศึกษาการผลิตและการตลาดของเกษตรกรในอำเภอค้อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรทุกคนปลูกลำไยพันธุ์ค้อ เนื่องจากเป็นพันธุ์เบา สามารถขายได้ทั้ง ผลสดและแปรรูป และการปลูกเท่ากับ 8 x 8 ทำให้เกษตรกรสามารถดูแล จัดการสวนได้สะดวก และสามารถปลูกพืชอื่นเสริมในพื้นที่ว่างได้
- 3) เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน ซึ่งสอดคล้องกับ เชิงชาย เรือนจำปา (2548) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตลำไยของเกษตรกรในตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า เกษตรกรไม่เคยเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ และพัชรา แสนสุข (2554) ศึกษาการผลิตและการตลาดของเกษตรกรในอำเภอค้อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน อาจเพราะการที่เกษตรกรได้เคยมีการส่งดิน วิเคราะห์แล้ว ใช้เวลานานกว่าจะได้รับทราบผล หรือไม่ทราบผลเลย
- 4) เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก ซึ่งสอดคล้องกับพัชรา แสนสุข (2554) ศึกษาการผลิตและการตลาดของเกษตรกรในอำเภอค้อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนมากใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งแสดงว่าเกษตรกรต้องการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วย
- 5) การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงส่วนมากพ่นด้วยสารเคมีและสารสมุนไพร ในส่วนของการกำจัดวัชพืชเกษตรกรส่วนมากใช้เครื่องตัดหญ้า แสดงว่าเกษตรกรมีความต้องการผลิตลำไยอย่างปลอดภัยเท่าที่ทำได้ การจ้างแรงงานแบบรายวัน และใช้แรงงานในท้องถิ่น
- 6) เกษตรกรจำหน่ายลำไยแบบเหมาเมื่อพร้อมเก็บเกี่ยวแบบละครด รายได้จากการขายผลผลิตลำไยในฤดูเฉลี่ย 60,905.14 บาท/ปี รายได้จากการขายผลผลิตลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 164,121.62 บาท/ปี จะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตลำไยนอกฤดู
- 7) เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดูมีรายได้เฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 29,748.50 บาท รายจ่ายเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 9,884.55 บาท กำไรเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี เท่ากับ 19,863.95 บาท ซึ่งสูงกว่า

8) เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งยังไม่ได้รับการรับรองคุณภาพสวน โดยเกษตรกรได้รับการรับรองคุณภาพสวน (GAP) แล้วเพียง 29 ราย และอยู่ระหว่างการสมัครขอรับรอง 49 ราย แสดงว่า เกษตรกรให้ความสนใจการผลิตลำไยตามระบบคุณภาพน้อย อาจเพราะมีขั้นตอนยุ่งยาก ต้องจัดบันทึกและจัดเก็บเอกสาร

2.5 ศักยภาพของเกษตรกรในการผลิตลำไย

ผลจากการศึกษา ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร พบว่า

1) เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีความรู้และการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการห้ามใช้สารเคมี หรือสารสังเคราะห์ใดๆ และ การใช้ปุ๋ยคอกที่ต้องผ่านกระบวนการหมัก ไม่มีเก็บตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์ การไม่สามารถเปลี่ยนกลับไปมาระหว่างเคมีและอินทรีย์ได้ เนื่องจากระบบเกษตรอินทรีย์ต้องมีระยะปรับเปลี่ยนของการผลิตพืชแต่ละประเภท เกษตรกรส่วนน้อยที่มีการผลิตปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ไม้ใช้เอง ซึ่งเป็นการพึ่งพาตนเอง ลดต้นทุนการผลิต และช่วยปรับปรุงบำรุงดิน ฟื้นฟูและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมด้วย และเกษตรกรยังให้ความสำคัญต่อการจัดบันทึก และจัดเก็บหลักฐานที่เกี่ยวข้องการผลิตน้อย

2) เกษตรกรมีเจตคติระดับมากที่สุดในด้านลบเกี่ยวกับการส่งเสริมของภาครัฐที่ไม่ต่อเนื่อง นโยบายไม่ชัดเจน มีขั้นตอนการผลิตและข้อกำหนดระบบเกษตรอินทรีย์ที่ยุ่งยาก การเผยแพร่ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ยังไม่แพร่หลาย แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรยังมีการพึ่งตนเองในการศึกษาหาความรู้และพัฒนาตนเองน้อย ยังคงต้องการให้รัฐเข้าไปส่งเสริมสนับสนุน จึงจะนำไปสู่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาการผลิตสู่มาตรฐานอินทรีย์ได้

2.6 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เกษตรกรถือว่าเป็นปัญหามากคือการสนับสนุน และการบูรณาการของภาครัฐ การแจ้งข้อมูลข่าวสาร ยังขาดความต่อเนื่อง ขาดความรู้ความเข้าใจศัตรูลำไยและการป้องกันกำจัด ปัจจัยและแรงงานในการผลิตลำไย จะเป็นได้ว่า เกษตรกรยังขาดความรู้และเทคโนโลยี ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ ยังคงรอภาครัฐในการชี้แนะ ส่งเสริม และให้การสนับสนุน

2.7 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

เกษตรกรยังคงต้องการให้การสนับสนุนของภาครัฐมีความต่อเนื่อง มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้คอยให้การส่งเสริม มีแหล่งความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ที่เข้าถึงได้ง่าย มี

การถ่ายทอดเทคโนโลยี จัดทำแปลงต้นแบบ พร้อมจัดให้มีการศึกษาดูงานด้านเกษตรอินทรีย์ เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้น เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการผลิตลำไยอินทรีย์

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาเรื่อง ศักยภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก มีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ

3.1.1 หน่วยงานด้านส่งเสริมการเกษตร

- 1) ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ และการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร
- 2) ควรจัดทำแปลงต้นแบบการผลิตลำไยอินทรีย์เพื่อใช้เป็นที่ศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมฝึกปฏิบัติ
- 3) ควรมีการเผยแพร่ความรู้การผลิตพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ให้แพร่หลาย และมีแหล่งความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ที่เข้าถึงได้ง่าย และเข้าถึงได้ตลอดเวลา
- 4) ควรมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่มีความสามารถในการส่งเสริมให้คำแนะนำได้อย่างต่อเนื่องและชัดเจน
- 5) งบประมาณและ โครงการที่ส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร ควรมีความต่อเนื่อง

3.1.2 หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

- 1) ควรเข้าร่วมให้ความรู้แก่เกษตรกร เช่น นักวิชาการจากกรมพัฒนาที่ดิน อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ที่ประสบความสำเร็จด้านเกษตรอินทรีย์ เจ้าหน้าที่จากกระทรวงพาณิชย์ ฯลฯ เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้รอบด้าน
- 2) ควรจัดให้มีการอบรมด้านแรงงานในกระบวนการผลิตและเก็บเกี่ยวลำไยให้แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป เพื่อให้มีแรงงานที่มีความชำนาญ ไม่ต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าว
- 3) ควรมีการส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ และเตรียมความพร้อมในด้านการตลาดที่จะรองรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์มากขึ้น

3.1.3 เกษตรกร

1) ควรปฏิบัติในการเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ธาตุอาหาร เพื่อให้สามารถปรับปรุงบำรุงดินด้วยธาตุอาหารอย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

2) ควรปฏิบัติในการผลิตปัจจัยการผลิตไว้ใช้เอง รวมทั้งเรียนรู้การใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อให้สามารถพึ่งตัวเองได้ ทั้งยังช่วยลดต้นทุนการผลิต พื้นฟูสภาพแวดล้อม และปลอดภัยต่อตนเองและครอบครัว

3) ควรปฏิบัติในการจดบันทึก และจัดเก็บบันทึกต่างๆ ที่เกี่ยวกับการผลิต ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรที่จะทำใหู้้เกี่ยวกับต้นทุนการผลิต ผลกำไร รวมทั้งผลที่เกิดจากการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ ซึ่งจะทำให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับผลผลิต และยังเป็นหลักฐานสำคัญในการยื่นขอการรับรองมาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานทางการเกษตรดีที่เหมาะสม(GAP) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยต่อไป

- 1) ควรศึกษาการผลิตและการตลาดลำไยอินทรีย์ของเกษตรกร
- 2) ควรมีการศึกษาเทคโนโลยีที่เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อการผลิตลำไยอินทรีย์ ให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพดี
- 3) ควรมีการศึกษาข้อมูลด้านการตลาดที่จะรองรับผลผลิตของลำไยอินทรีย์ในอนาคต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2556) *สรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการบริหารการผลิตกลุ่มสินค้า ลำไย ครั้งที่ 3/2556*
- _____. (2557) *สรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการบริหารการผลิตกลุ่มสินค้า ลำไย ครั้งที่ 1/2557*
- _____. “เกษตรอินทรีย์” ห้องสมุดออนไลน์ แหล่งที่มา <http://www.doae.go.th/library/>
- จินดา ขลิบทอง (2544) “กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการ วิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 1 หน้า 19-20 นนทบุรี
- จิราภรณ์ อินทสาร (2555) “โครงการพัฒนาต้นแบบการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตลำไย อินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- เชิงชาย เรือนจำปา(2548) “แนวทางพัฒนาการผลิตลำไยของเกษตรกรในตำบลนาบ่อคำ อำเภอ เมือง จังหวัดกำแพงเพชร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(ยุทธศาสตร์ การพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- ณัชชา ลุกรักษ์ (2556) “ปัญหาและอุปสรรคในการปรับเปลี่ยนเพื่อการผลิตพืชผักอินทรีย์ของ เกษตรกรจังหวัดราชบุรีที่ผ่านการอบรม โครงการพัฒนาระบบเกษตรอินทรีย์” Thai Journal of Science and Technology มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปทุมธานี
- ธีรพงษ์ มนต์แก้ว (2551) “ความรู้และการปฏิบัติเกษตรกรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรในตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นภดล จรัสสัมฤทธิ์ (2543) “การผลิตลำไย” สิรินาฎการพิมพ์ จ.เชียงใหม่
- นิภาพร วงศ์สะอาด (2556) “การปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับลำไยของเกษตรกรในอำเภอสางเภา จังหวัดตาก” วิทยานิพนธ์ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต(ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- บุญธรรม พลเจริญ (2552) “ศักยภาพการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พัชรา ทิพย์ทัศน์ “การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โรงเรียนเบญจมราชาลัย ในพระบรมรา ชูปถัมภ์ http://www.br.ac.th/E-learning/lesson4_2.html ค้นคืนวันที่ 17 /01/57

- พัชรา แสนสุข (2554) “การผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต(ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พัชรินทร์ สุภาพันธุ์ (2555) “การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตและความคุ้มค่าการผลิตลำไยอินทรีย์ในภาคเหนือตอนบน” มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- พันธ์จิตต์ สีเหนียง (2555) “เกษตรอินทรีย์” ภาควิชาส่งเสริมนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พาวิณ มะโนชัย (2553) “ลำไยไทย ในแดนมังกร” ลำไยสาส์น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (อัคราณา) _____ . (2543) “ลำไย” สิรินาถการพิมพ์ จังหวัดเชียงใหม่
- รัชนิวรรณ กุมภกาม (2553) “ศักยภาพการผลิตสินค้าอินทรีย์สู่มาตรฐานสากลของจังหวัดเชียงใหม่” มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- ราชบัณฑิตยสถาน “คลังความรู้” <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=3937>
- ลำไยสาส์น (2553) “ลำไยอินทรีย์ทางเลือกเพื่อชีวิต เศรษฐกิจและโลก” มหาวิทยาลัยแม่โจ้ _____ . (2553) “ลำไยอินทรีย์ แปลงสาธิตมากคุณค่าสำหรับผู้บริโภค” มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- วิฑูรย์ ปัญญากุล (2555) “ความรู้เบื้องต้นเกษตรอินทรีย์” กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสายใยแผ่นดิน
- ศรีสุดา พรหมพิมพ์ (2555) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมังคุดอินทรีย์ในระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลอ่างศิระ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต(ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศศิธร อุ้นโพธิ์ (2551) “เจตคติของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตส้มอินทรีย์ในเขตพื้นที่ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาลำไยและลิ้นจี่(2543) “การผลิตลำไย” มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ สิรินาถการพิมพ์
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและพาณิชย์ทางการเกษตร (2553) “สร้างกระแสการบริโภค แก้ปัญหาลำไยล้นตลาด” ลำไยสาส์น มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- สมสวย ปัญญาสิทธิ์(2548) “เทคนิคการผลิตลำไยนอกฤดู ประสบการณ์ปฏิบัติจริง” ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมพรการพิมพ์ จังหวัดเชียงใหม่
- สุพจน์ ชัยวิมล “เกษตรอินทรีย์” <http://www.doae.go.th/library/html/detail/nsfing/indexh.htm> ค้นคืนวันที่ 19/02/57

สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก (2556) รายงานผลการสำรวจข้อมูลไม้ผลจังหวัดตาก

ณ วันที่ 20 พฤษภาคม 2556

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2552) มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9000

เล่ม 1-2552 เกษตรอินทรีย์เล่ม 1: การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล
และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

_____ . งานตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร <http://www.acfs.go.th/certificate5.php>

องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก (2555) “เกษตรอินทรีย์วิถีสู่ธรรมชาติ” (พิมพ์ครั้งที่ 2)

องค์ความรู้ “เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ” วิทยาลัยเทคโนโลยีพลพาณิชย์ฯ แหล่งที่มา

www.pctc.ac.th ค้นคืนวันที่ 17/01/57

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์เกษตรกร

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย เรื่อง
ศักยภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาศักยภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้รับอาจจะนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนากาการผลิตลำไยของเกษตรกร อีกด้วย
2. แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
 - ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร
 - ตอนที่ 3 ศักยภาพของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์
 - ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟัง แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ใน () หน้าข้อความที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่ต้องการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ () 1 ชาย () 2 หญิง A1
2. อายุ..... ปี A2
3. ระดับการศึกษา A3
 - () 1 ไม่ได้เรียนหนังสือ () 2 ประถมศึกษา
 - () 3 มัธยมต้น () 4 มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. หรือเทียบเท่า
 - () 5 อนุปริญญา ปวส. หรือ เทียบเท่า () 6 ปริญญาตรีขึ้นไป
 - () 7 อื่นๆ (ระบุ).....
4. ประสบการณ์ในการทำสวนลำไย.....ปี A4

1.2 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

5. จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่จริงในครัวเรือน.....คน A5
6. จำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน.....คน A6
7. การมีตำแหน่งในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 7.1 ไม่มีตำแหน่งใด A71
- () 7.2 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน () 7.3 นายก/สมาชิก อบต. A72 A73
- () 7.4 อาสาสมัครเกษตร () 7.5 อื่นๆ (ระบุ)..... A74 A75
8. การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 8.1 กลุ่มผู้ปลูกลำไย () 8.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน A81 A82
- () 8.3 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร () 8.4 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร A83 A84
- () 8.5 อื่นๆ (ระบุ)..... A85
9. การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 9.1 ทำนา () 9.2 ทำไร่ A91 A92
- () 9.3 ทำสวน () 9.4 เลี้ยงสัตว์ A93 A94
- () 9.5 ค้าขาย () 9.6 รับจ้าง A95 A96
- () 9.7 รับราชการ () 9.8 อื่น ๆ ระบุ..... A97 A98
10. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด.....ไร่ แบ่งเป็น A10
- () 10.1 กรรมสิทธิ์ของตนเอง.....ไร่ () 10.2 เช่าผู้อื่น.....ไร่ A101 A102
- () 10.3 ผู้อื่นให้ทำโดยไม่เก็บค่าเช่า.....ไร่ () 10.4 อื่น ๆ (ระบุ)ไร่ A103 A104
11. รายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 11.1 รายได้จากการทำนา.....บาท A111
- () 11.2 รายได้จากการทำไร่.....บาท A112
- () 11.3 รายได้จากการทำสวนบาท A113
- () 11.4 รายได้จากการเลี้ยงสัตว์.....บาท A114
- () 11.5 รายได้จากอื่น ๆ ระบุ.....บาท A115
12. รายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตร.....บาท A12
13. รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 13.1 รับจ้าง.....บาท A131
- () 13.2 รับราชการ.....บาท A132
- () 13.3 บุตร/หลานส่งให้.....บาท A133

- () 13.4 ค้าขาย.....บาท A134
- () 13.5 รายได้อื่นๆ ระบุ.....บาท A135
14. รายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตรบาท A14
15. รายจ่ายของครัวเรือนจากภาคการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 15.1 รายจ่ายจากการทำนา.....บาท A151
- () 15.2 รายจ่ายจากการทำไร่.....บาท A152
- () 15.3 รายจ่ายจากการทำสวน.....บาท A153
- () 15.4 รายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์.....บาท A154
- () 15.5 รายจ่ายจากอื่นๆ ระบุ.....บาท A155
16. รายจ่ายรวมของครัวเรือนภาคการเกษตร.....บาท A16
17. การได้รับความรู้ของเกษตรกร

แหล่งความรู้	การได้รับความรู้			
	ไม่เคย 0	นาน ๆ ครั้ง 1	ประจำ/บ่อย ๆ 2	
1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	A1711
2) ญาติพี่น้อง	A1712
3) ผู้นำท้องถิ่น	A1713
4) วิทยุ/โทรทัศน์	A1714
5) สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ	A1715
6) อื่น ๆ (ระบุ)	A1716

18. ประสพการณ์การฝึกอบรมและศึกษาดูงานด้านการเกษตร

ประเด็นการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน	ฝึกอบรม		ศึกษาดูงาน			
	เคย	ไม่เคย	เคย	ไม่เคย		
18.1 การทำเกษตรดีที่เหมาะสม	A181A	A181B
18.2 การผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	A182A	A182B
18.3 การทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยน้ำชีวภาพ	A183A	A183B
18.4 การทำสารสกัดสมุนไพร	A184A	A184B
18.5 เกี่ยวกับเรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช	A185A	A185B
18.6 อื่น ๆ ระบุ					A186A	A186B

19. การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิตสำหรับการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิต	การนำไปปฏิบัติ			
	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ		
		นาน ๆ ครั้ง	ประจำ/บ่อย ๆ	
	0	1	2	
19.1 การทำปุ๋ยหมักชีวภาพไว้ใช้เอง				A191
19.2 การปลูกพืชสดเพื่อใช้ในพื้นที่				A192
19.3 การทำสารสกัดจากสมุนไพรไว้ใช้เอง				A193
19.4 การขยายเชื้อราต่างๆไว้ใช้เอง				A194
19.5 การทำน้ำส้มควันไม้ไว้ใช้เอง				A195
19.6 การเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อใช้มูล				A196
19.7 การใช้ตัวห้ำ - ตัวเบียน				A197

การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิต	การนำไปปฏิบัติ			
	ไม่ปฏิบัติ 0	ปฏิบัติ		
		นาน ๆ ครั้ง 1	ประจำ/บ่อย ๆ 2	
19.8 การใช้กับดักกาวเหนียว				A198
19.9 การใช้กับดักแสงไฟ				A199
19.10 อื่น ๆ ระบุ				A1910

20. เหตุผลของเกษตรกรที่ต้องการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ในอนาคต (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- () 20.1 ต้นทุนการผลิตต่ำ () 20.2 ผลตอบแทนสูง A201 A202
 () 20.3 ปลอดภัยต่อตนเองและผู้บริโภค A203
 () 20.4 มีตลาดรองรับแน่นอน A204
 () 20.5 หน่วยงานสนับสนุนแน่นอน () 20.8 อื่น ๆ ระบุ..... A205 A206

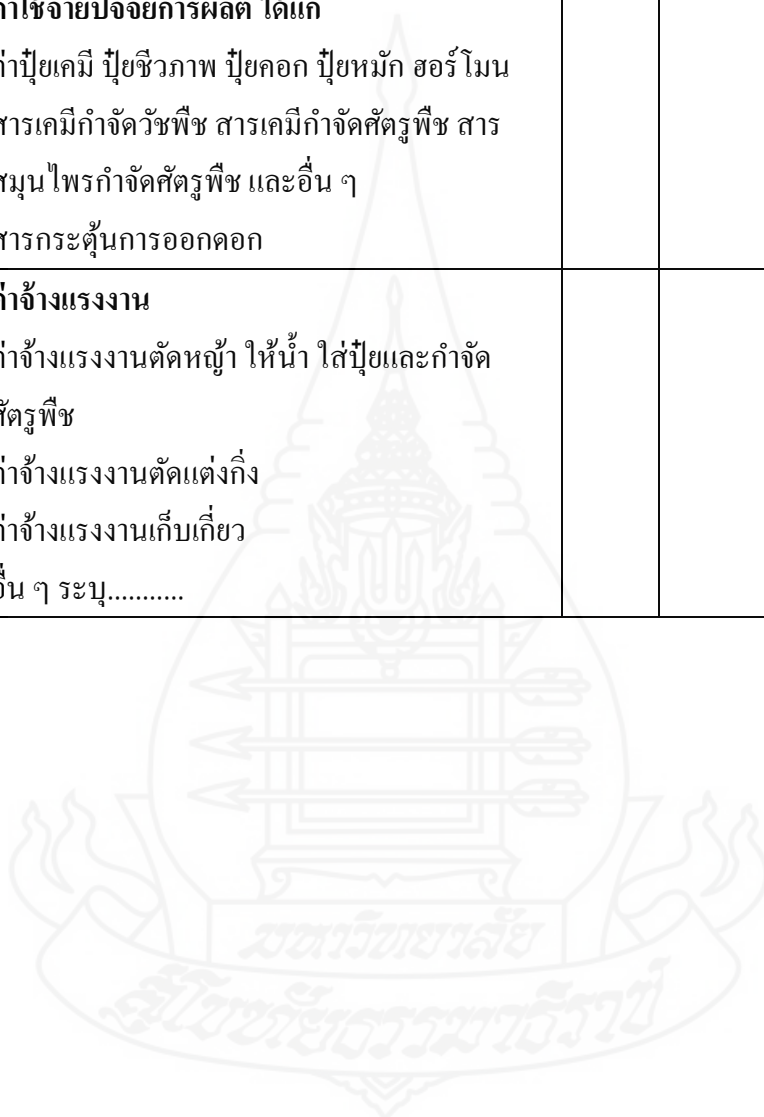
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

1. พื้นที่ผลิตลำไยทั้งหมด ไร่ B1
 () 1.1 พื้นที่ผลิตลำไยในฤดู..... ไร่ B11
 () 1.2 พื้นที่ผลิตลำไยนอกฤดู..... ไร่ B12
2. พันธุ์ลำไยที่ใช้ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () 2.1 พันธุ์ดอ () 2.2 พันธุ์อื่น ๆ (ระบุ) B21 B22
3. ลักษณะพื้นที่ปลูกลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () 3.1 พื้นที่ราบ () 3.2 พื้นที่ดอน B31 B32
 () 3.3 พื้นที่ลุ่ม () 3.4 อื่นๆ(ระบุ) B33 B34

4. ชนิดดินที่ปลูกลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 4.1 ดินเหนียว	☐ 4.2 ดินร่วน	B41	B42
☐ 4.3 ดินทราย	☐ 4.4 อื่นๆ(ระบุ)	B43	B44
5. ระยะปลูกลำไย (เมตร x เมตร) B5
☐ 1 8 x8	☐ 2 10x10
☐ 3 12x12	☐ 4 อื่นๆ(ระบุ)
6. การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินที่ปลูกลำไย B6
☐ 1 มีการวิเคราะห์	☐ 2 ไม่มีการวิเคราะห์
7. แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 7.1 แม่น้ำ/แหล่งน้ำธรรมชาติ	☐ 7.2 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นในสวน	B71	B72
☐ 7.3 น้ำฝนอย่างเดียว	☐ 7.4 อื่น ๆ (ระบุ).....	B73	B74
8. วิธีการให้น้ำลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 8.1 สูบรดตามพื้น	☐ 8.2 ระบบสปริงเกอร์	B81	B82
☐ 8.3 ระบบน้ำหยด	☐ 8.4 อื่นๆ (ระบุ).....	B83	B84
9. การใช้ปุ๋ยในการผลิตลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 9.1 ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว	☐ 9.2 ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์	☐ 9.3 ปุ๋ยอินทรีย์	☐ 9.4 ปุ๋ยคอก	B91	B92
☐ 9.3 ปุ๋ยอินทรีย์	☐ 9.4 อื่นๆ (ระบุ).....	B93	B94		
10. วิธีป้องกันกำจัดโรคและแมลง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 10.1 พ่นด้วยสารสมุนไพร	☐ 10.2 ใช้วิธีกล เช่น กัดดัก	B101	B102
☐ 10.3 พ่นด้วยสารเคมี	☐ 10.4 อื่นๆ (ระบุ).....	B103	B104
11. วิธีการกำจัดวัชพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 11.1 แรงงานคน	☐ 11.2 ใช้เครื่องตัด	B111	B112
☐ 11.3 พ่นสารเคมี	☐ 11.4 อื่นๆ (ระบุ).....	B112	B114
12. ลักษณะการจ้างแรงงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 12.1 แรงงานประจำ	☐ 12.2 แรงงานรายวัน	B121	B122
☐ 12.3 จ้างรายกิจกรรม	☐ 12.4 อื่น ๆ (ระบุ)	B123	B124
13. ประเภทของแรงงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 13.1 แรงงานในท้องถิ่น	☐ 13.2 แรงงานต่างด้าว	B131	B132
☐ 13.3 แรงงานนอกท้องถิ่น	☐ 13.4 อื่น ๆ (ระบุ)	B133	B134

14. ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไยรอบปีที่ผ่านมา

ที่	รายการค่าใช้จ่าย	ค่าใช้จ่าย			
		ในฤดู	นอกฤดู		
14.1	ค่าใช้จ่ายปัจจัยการผลิต ได้แก่			B141A	B141B
1)	ค่าปุ๋ยเคมี ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก สอร์โอมิน สารเคมีกำจัดวัชพืช สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สารสมุนไพรกำจัดศัตรูพืช และอื่น ๆ			B1411A	B1411B
2)	สารกระตุ้นการออกดอก			B1412A	B1412B
14.2	ค่าจ้างแรงงาน			B142A	B142B
1)	ค่าจ้างแรงงานตัดหญ้า ให้น้ำ ใส่ปุ๋ยและกำจัดศัตรูพืช			B1421A	B1421B
2)	ค่าจ้างแรงงานตัดแต่งกิ่ง			B1422A	B1422B
3)	ค่าจ้างแรงงานเก็บเกี่ยว			B1423A	B1423B
4)	อื่น ๆ ระบุ.....			B1424A	B1424B

ที่	รายการค่าใช้จ่าย	ค่าใช้จ่าย			
		ในฤดู	นอกฤดู		
14.3	ค่าเช่าและค่าสาธารณูปโภค			B1431A	B1431B
1)	ค่าเช่าที่ดิน			B1431A	B1431B
2)	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง			B1432A	B1432B
3)	ค่าไฟฟ้า			B1433A	B1433B
4)	อื่นๆ (ระบุ)			B1434A	B1434B
	ค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมด			B14A	B14B

15. ลักษณะการจำหน่ายผลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 15.1 ขายปลีกในตลาดท้องถิ่น B151
- () 15.2 ขายส่งเอง ณ จุดรับซื้อ/ส่ง/บริษัท ในท้องถิ่นหรือจังหวัด B152
- () 15.3 ขายเหมาสวน
- () 1) เมื่อติดผลเท่าตัวเขียว B1531
- () 2) เมื่อพร้อมเก็บเกี่ยว B1532
- () 15.4 อื่น ๆ (ระบุ) B154

16. รูปแบบการจำหน่ายผลผลิต

- () 16.1 จำหน่ายแบบคัดเกรด B161
- () 16.2 จำหน่ายแบบคละเกรด B162
- () 16.4 อื่น ๆ B163

17. ราคาขายผลผลิต

- () 17.1 ราคาขายแบบคัดเกรด
- () 1 เกรด AAบาท/กิโลกรัม B1711
- () 2 เกรด A ราคา..... บาท/กิโลกรัม B1712
- () 3 เกรด B บาท/กิโลกรัม B1713
- () 4 เกรด C ราคา..... บาท/กิโลกรัม B1714
- () 17.2 ราคาขายแบบคละเกรด (รวม AA A B) ราคา.....บาท/กิโลกรัม B172
- () 17.3 ราคาขายเหมาสวน..... บาท B173
- () 17.4 อื่น ๆ ระบุ..... B174

18. รายได้จากการขายผลผลิตลำไยในรอบปีที่ผ่านมา รวมทั้งหมด..... บาท B18
 () 18.1 ลำไยในฤดู..... บาท B181
 () 18.2 ลำไยนอกฤดู..... บาท B182
19. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย B19
 () 1 ทุนส่วนตัว (ข้ามข้อ 20-21) () 2 กู้ยืม
 () 3 ทุนส่วนตัว และกู้ยืมบางส่วน () 4 อื่น ๆ (ระบุ).....
20. แหล่งกู้ยืมเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () 20.1 ญาติ/เพื่อนบ้าน () 20.2 ธกส./สถาบันการเงิน B201 B202
 () 20.3 สหกรณ์การเกษตร () 20.4 นายทุน B203 B204
 () 20.5 กองทุนหมู่บ้าน () 20.6 อื่นๆ (ระบุ)..... B205 B206
21. หนี้สินที่ใช้ในการผลิตลำไยในปีที่ผ่านมา รวมทั้งหมด.....บาท B21
 () 21.1 การผลิตลำไยในฤดูบาท B211
 () 21.2 การผลิตลำไยนอกฤดูบาท B212
22. สถานะการรับรองด้านคุณภาพของสวนลำไย
 () 1 ยังไม่ได้รับการรับรอง B221
 () 2 อยู่ระหว่างการยื่นสมัครขอการรับรอง B222
 () 3 ได้รับการรับรองแล้ว B223
 () 4 อื่น ๆ ระบุ B224

ตอนที่ 3 ศักยภาพของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

3.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์

ขอให้ใส่เครื่องหมาย \checkmark (ถูก) หรือ X (ผิด) ในช่องได้คำว่า “คำตอบ” ทางขวามือ
 ของประเด็นความรู้เกษตรอินทรีย์ ซึ่งตรงกับความรู้ความเข้าใจของท่านเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์

ประเด็นความรู้เกษตรอินทรีย์	คำตอบ	
1. การปลูกพืชอินทรีย์ต้องมีระยะปรับเปลี่ยนจากการผลิตพืชแบบเคมี สำหรับพืช ยืนต้นมีระยะปรับเปลี่ยน 18 เดือน		C11
2. ในพื้นที่แปลงเดียวกันสามารถทยอยเปลี่ยนเป็นเกษตรอินทรีย์ได้ แต่ต้อง แบ่งแยกพื้นที่ และผลผลิตให้ชัดเจน		C12
3. พืชที่ใช้เป็นแนวกันลมระหว่างแปลงเกษตรเคมีกับอินทรีย์ สามารถนำมา จำหน่ายเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้		C13

ประเด็นความรู้เกษตรอินทรีย์	คำตอบ
4. พื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ต้องตั้งอยู่ห่างจากแหล่งมลพิษ ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน	C14
5. พื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ไม่จำเป็นต้องมีแนวกันชน เช่น คันดิน ร่องน้ำ หรือปลูกพืช เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากแปลงข้างเคียง	C15
6. ไม่เผาทำลายเศษซากพืช ยกเว้น กรณีกำจัดแหล่งระบาดของศัตรูพืช	C16
7. ห้ามใช้สารเคมีกำจัดแมลงและหญ้า	C17
8. ใช้ปุ๋ยเคมีได้เท่าที่จำเป็น	C18
9. ใช้ฮอร์โมนที่ได้จากธรรมชาติร่วมกับฮอร์โมนสังเคราะห์ได้	C19
10. ห้ามใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทางการเกษตรปะปนกัน เช่น ถังฉีดพ่นต่าง ๆ	C110
11. ควรวางแผนการปลูกพืชให้มีความหลากหลาย	C111
12. ต้องแยกผลผลิตทั่วไปไม่ให้มาปะปนกับผลผลิตพืชอินทรีย์	C112
13. มีการตรวจวิเคราะห์ดินหรือไม่ก็ได้	C113
14. ต้องบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องการผลิตทุกขั้นตอน	C114
15. ต้องเก็บบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องการผลิตไว้อย่างน้อย 1 รอบการผลิต	C115
16. สามารถเปลี่ยนกลับไปมาระหว่างการผลิตพืชเคมีและอินทรีย์ได้	C116
17. ต้องใช้มาตรการและการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	C117
18. ต้องมีการจัดทำประวัติ แผนที่ และผังฟาร์มที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	C118
19. พื้นที่ที่ทำเกษตรอินทรีย์ไม่จำเป็นต้องมีเอกสารสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย	C119
20. สามารถใช้มูลสัตว์โดยไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการหมัก	C120

3.2 เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตค้าขายตามระบบเกษตรอินทรีย์

ขอให้อ่านเครื่องหมาย ✓ ในช่องทางขวามือ ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของท่านในการผลิตค้าขายตามระบบเกษตรอินทรีย์ ท่านมีความเห็นด้วยมากน้อยเพียงใดในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้ โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง
2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์	ระดับความเห็นด้วย					
	5	4	3	2	1	
1. มีความปลอดภัยต่อเกษตรกร						C21
2. มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค						C22
3. ผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์มีปริมาณมากขึ้น						C23
4. ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีน้อย						C24
5. การผลิตเกษตรอินทรีย์ใช้ต้นทุนต่ำ						C25
6. เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น						C26
7. ขายได้ราคาสูงกว่าถ้าใช้สารเคมี						C27
8. เป็นที่ต้องการของตลาด						C28
9. มีปริมาณไม่พอต่อความต้องการ						C29
10. มีขั้นตอนการผลิตที่ยุ่งยาก						C210
11. ใช้เวลานานจึงได้ผลผลิตเต็มที่						C211
12. อินทรีย์วัตถุหาได้ง่ายในท้องถิ่น						C212
13. การเตรียมปุ๋ยอินทรีย์เป็นเรื่องที่ยุ่งยากและเสียเวลามาก						C313
14. การใช้สมุนไพรกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชต้นทุนต่ำกว่าสารเคมี						C214
15. ปุ๋ยอินทรีย์ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น						C215
16. ช่วยลดการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช						C216
17. ช่วยลดการปนเปื้อนสารเคมีในสิ่งแวดล้อม						C217
18. ช่วยฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสียหายให้กลับคืนมา						C218
19. ข้อกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก						C219
20. การขอใบรับรองเกษตรอินทรีย์ทำได้ยาก						C220
21. การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ช่วยให้ราคาผลผลิตดีขึ้น						C221
22. การส่งเสริมของภาครัฐยังไม่ต่อเนื่อง						C222
23. นโยบายของรัฐยังไม่ชัดเจน						C223
24. การเผยแพร่ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ยังไม่แพร่หลาย						C224
25. อื่นๆ ระบุ						C225

3.3 การปฏิบัติของเกษตรกรที่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ขอให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องทางขวามือของประเด็นต่าง ๆ ที่ตรงกับความเป็นจริง
ในการปฏิบัติของท่านในการผลิตลำไย โดยแบ่งการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่
2 = ปฏิบัติประจำ 1 = ปฏิบัติบางครั้ง 0 = ไม่ปฏิบัติ

ประเด็นการปฏิบัติ	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ ปฏิบัติ	
1. พื้นที่ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งมลพิษ ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน				C31
2. แหล่งน้ำไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมี โลหะหนัก และมีการ				C32
3. การเก็บตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง				C33
4. มีการแบ่งแยกพื้นที่ระหว่างพืชอินทรีย์และไม่ใช่อินทรีย์ให้ชัดเจน				C34
5. การที่ไม่เปลี่ยนกลับไปทำการเกษตรที่ใช้สารเคมี				C35
6. การวางแผนป้องกันการปนเปื้อนจากภายนอก เช่น มีกั้นกั้นการปลูกพืชเป็นแนวกันชน				C36
7. การฟื้นฟูและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสดอย่างต่อเนื่อง				C37
8. มีมาตรการและการปฏิบัติเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน				C38
9. ไม่เผาทำลายเศษซากพืชภายในแปลงปลูก				C39
10. ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีสังเคราะห์ใด ๆ และฮอร์โมนสังเคราะห์ในระบบการผลิตพืช				C310
11. การเก็บเกี่ยวใช้วิธีธรรมชาติ ประหยัดพลังงาน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด				C311
12. หลังการเก็บเกี่ยวไม่นำผลิตผลพืชทั่วไปมาปะปนกับผลิตผลพืชอินทรีย์				C312

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา					ไม่มีปัญหา 0
	5	4	3	2	1	
2. ศัตรูพืชทำลายและการป้องกันกำจัด						
2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช						D121
2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดโรคพืช						D122
2.3 อื่น ๆ ระบุ.....						D125
3. การตลาดและคุณภาพผลผลิตลำไย						
3.1 ราคาผลผลิต						D131
3.2 การกำหนดราคาของพ่อค้า						D132
3.3 คุณภาพของผลิตผลตามความต้องการของตลาด						D133
3.4 ความแน่นอนของตลาดรองรับผลผลิต						D134
3.5 ความสวยงามของลักษณะภายนอกของผลผลิต						D135
3.6 อื่น ๆ ระบุ						D136
4. ปัจจัยการผลิตและแรงงานในการผลิตลำไย						
4.1 คุณภาพของปัจจัยการผลิต						D141
4.2 การลงทุนปัจจัยการผลิต						D142
4.3 แรงงานในการผลิต						D143
4.4 ค่าจ้างแรงงานในการผลิต						D144
4.5 ความชำนาญของแรงงานในการผลิต						D145
4.6 อื่น ๆ ระบุ						D146
5. หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตลำไย						
5.1 การให้คำแนะนำความรู้เกี่ยวกับผลิตและการตลาด						D151
5.2 ความต่อเนื่องของการแจ้งข้อมูลข่าวสาร						D152
5.3 การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ						D153
5.4 การบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง						D154
5.5 อื่น ๆ ระบุ						D155

4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือของประเด็นข้อเสนอแนะการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของท่านต่อประเด็นข้อเสนอแนะต่าง ๆ โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง
2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	
1. ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์						D21
2. ควรจัดให้มีการอบรมการผลิตและการใช้จุลินทรีย์ชีวภาพในการควบคุมโรค แมลง และศัตรูพืช						D22
3. ควรจัดให้มีการอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพโดยการใช้อินทรีย์วัตถุในท้องถิ่น						D23
4. ควรจัดทำแปลงต้นแบบการผลิตลำไยอินทรีย์เพื่อใช้เป็นที่ศึกษาดูงาน						D24
5. ควรจัดศึกษาดูงานแปลงเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ						D25
6. ควรมีแหล่งความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ที่เข้าถึงได้ง่าย และเข้าถึงได้ตลอดเวลา						D26
7. ควรมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่มีความสามารถในการส่งเสริมให้คำแนะนำได้อย่างต่อเนื่องและชัดเจน						D27
8. งบประมาณและโครงการที่ส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรควรมีความต่อเนื่อง						D28
9. อื่นๆ ระบุ.....						D29

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่สละเวลาในการให้ข้อมูลในครั้งนี้

นางพรกมล ศรีจริยา

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ข

ตารางค่าความเชื่อมั่นแบบสัมพัทธ์

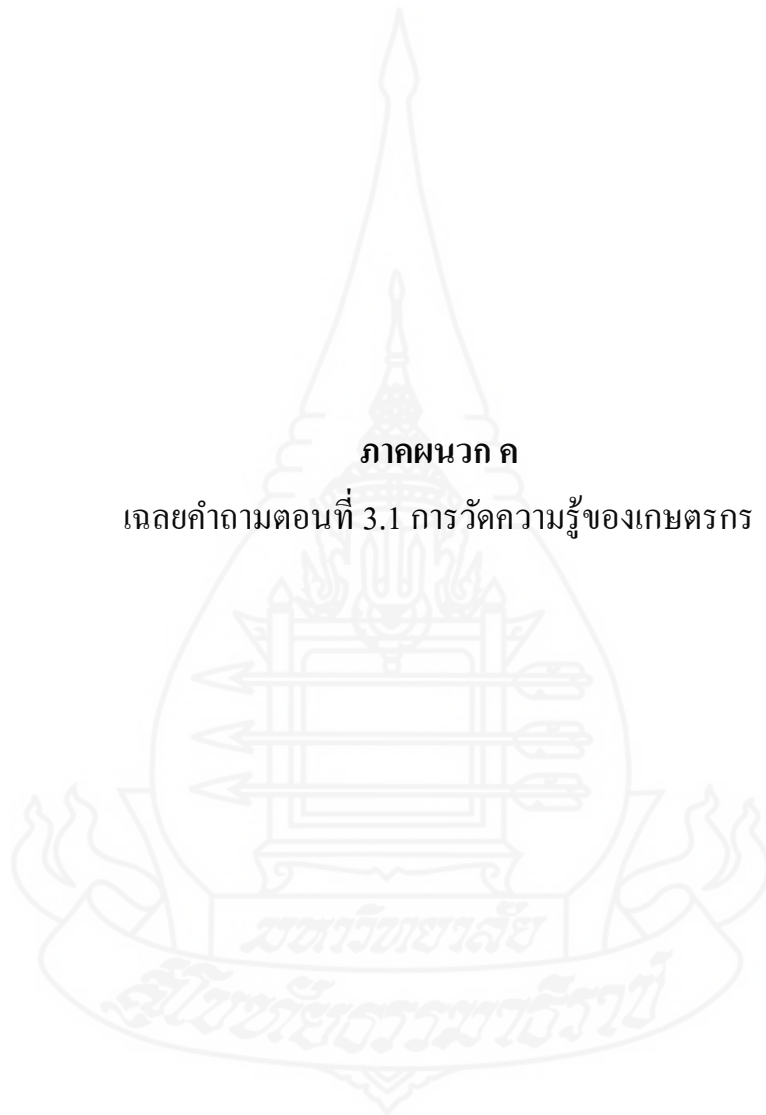
ตารางค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์

ลำดับ ที่	ประเด็นคำถาม	ผลการศึกษา	
		จำนวนข้อ คำถาม	ค่า Alpha
1.	เจตคติของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์	24	0.926
2.	ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์	21	0.855
3.	ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยตามระบบเกษตรอินทรีย์	8	0.982
แบบสัมภาษณ์ทั้งฉบับ		53	0.921

ภาคผนวก ค

เฉลยคำถามตอนที่ 3.1 การวัดความรู้ของเกษตรกร

เฉลยคำถามตอนที่ 3.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์

ขอให้ใส่เครื่องหมาย ✓ (ถูก) หรือ X (ผิด) ในช่องใต้คำว่า “คำตอบ” ทางขวามือของประเด็นความรู้เกษตรกรอินทรีย์ ซึ่งตรงกับความรู้ความเข้าใจของท่านเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์

ประเด็นความรู้เกษตรกรอินทรีย์	คำตอบ	
1. การปลูกพืชอินทรีย์ต้องมีระยะปรับเปลี่ยนจากการผลิตพืชแบบเคมีสำหรับพืชยืนต้น มีระยะปรับเปลี่ยน 18 เดือน	✓	C11
2. ในพื้นที่แปลงเดียวกันสามารถทยอยเปลี่ยนเป็นเกษตรอินทรีย์ได้ แต่ต้องแบ่งแยกพื้นที่ และผลผลิตให้ชัดเจน	✓	C12
3. พืชที่ใช้เป็นแนวกันลมระหว่างแปลงเกษตรเคมีกับอินทรีย์ สามารถนำมาจำหน่ายเป็น สินค้าเกษตรอินทรีย์ได้	X	C13
4. พื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ต้องตั้งอยู่ห่างจากแหล่งมลพิษ ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน	✓	C14
5. พื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ ไม่จำเป็นต้องมีแนวกันชน เช่น คันดิน ร่องน้ำ หรือปลูกพืชเพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากแปลงข้างเคียง	X	C15
6. ไม่เผาทำลายเศษซากพืช ยกเว้น กรณีกำจัดแหล่งระบาดของศัตรูพืช	✓	C16
7. ห้ามใช้สารเคมีกำจัดแมลงและหญ้า	✓	C17
8. ใช้ปุ๋ยเคมีได้เท่าที่จำเป็น	X	C18
9. ใช้ฮอร์โมนที่ได้จากธรรมชาติร่วมกับฮอร์โมนสังเคราะห์ได้	X	C19
10. ห้ามใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทางการเกษตรปะปนกัน เช่น ถังฉีดพ่นต่าง ๆ	✓	C110
11. ควรวางแผนการปลูกพืชให้มีความหลากหลาย	✓	C111
12. ต้องแยกผลผลิตทั่วไปไม่ให้มาปะปนกับผลผลิตพืชอินทรีย์	✓	C112
13. มีการตรวจวิเคราะห์ดินหรือไม่ก็ได้	X	C113
14. ต้องบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องการผลิตทุกขั้นตอน	✓	C114
15. ต้องเก็บบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องการผลิตไว้อย่างน้อย 1 รอบการผลิต	✓	C115
16. สามารถเปลี่ยนกลับไปมาระหว่างการผลิตพืชเคมีและอินทรีย์ได้	X	C116

ประเด็นความรู้เกษตรอินทรีย์	คำตอบ	
17. ต้องใช้มาตรการและการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	✓	C117
18. ต้องมีการจัดทำประวัติ แผนที่ และผังฟาร์มที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	✓	C118
19. พื้นที่ที่ทำเกษตรอินทรีย์ ไม่จำเป็นต้องมีเอกสารสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย	✗	C119
20. สามารถใช้มูลสัตว์โดยไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการหมัก	✗	C120

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางพรกมล ศรีจรรยา
วัน เดือน ปีเกิด	16 มีนาคม 2513
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดตาก
ประวัติการศึกษา	เกษตรศาสตรบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

